

ΤΟΠΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ CLLD/LEADER ΜΕΣΑΡΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ (ΠΑΑ) 2014-2020
ΜΕΤΡΟ 19: «ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ CLLD/LEADER»

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΛΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ (ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ)

ΟΔΗΓΟΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΥΠΟΜΕΤΡΟ 19.2: «ΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΓΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ»

ΔΡΑΣΗ: 19.2.4: «ΒΑΣΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΧΩΡΙΩΝ ΣΕ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ»

Αρχάνες, Μάρτιος 2019

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Α. ΟΔΗΓΟΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
2. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΤΗΤΑΣ - ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ ΠΡΑΞΕΩΝ - ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥΣ
3. ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ - ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΡΑΞΕΩΝ - ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΤΟΥΣ
4. ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ
5. ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΙΜΩΝ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ (ΕΚΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ)
6. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΕΥΛΟΓΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ
7. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΥΠΟΕΡΓΩΝ & ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΤΟ ΟΠΣΑΑ
8. ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΓΙΑ ΜΕΛΕΤΗ «ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΘΕΩΡΗΣΗΣ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ Ή ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ Ή ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ»
9. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ (ΕΣΠΑ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ «ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΣΤΑ ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ»
10. ΔΙΕΥΚΡΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ
11. ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΡΧΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ ΥΠΑΡΞΗΣ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ
12. ΛΙΣΤΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ
13. ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΣΠΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
14. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ
15. ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΨΗΣ

Β. ΦΑΚΕΛΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ – ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ

(σε ηλεκτρονική μορφή στο www.anher.gr)

1. ΑΙΤΗΣΗ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
2. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΙΤΗΣΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ
3. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ – ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ
4. ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΩΡΙΜΑΝΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ
5. ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗΣ ΑΔΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΕΩΝ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΚΑΙ ΒΑΘΜΟΥ ΠΡΟΟΔΟΥ ΑΥΤΩΝ
6. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ 152950/23-10-2015 ΚΥΑ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΣΜΠΕ ΤΟΥ ΠΑΑ 2014 -2020
7. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
8. ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
9. ΠΙΝΑΚΕΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
10. ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΥΠΟΕΡΓΟΥ ΜΕ ΙΔΙΑ ΜΕΣΑ

Γ. ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΤΟΠΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ CLLD/LEADER ΜΕΣΑΡΑΣ

(σε ηλεκτρονική μορφή στο www.anher.gr)

Δ. ΣΧΕΤΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

(σε ηλεκτρονική μορφή στο www.anher.gr)

1. Διαδικασία διοικητικού ελέγχου των αιτήσεων στήριξης

Σκοπός της διαδικασίας είναι η διασφάλιση της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης των δυνητικών δικαιούχων κατά το διοικητικό έλεγχο (αξιολόγηση) των αιτήσεων στήριξης και η επιλογή από την ΟΤΔ Αναπτυξιακής Ηρακλείου των αιτήσεων που θα ενισχυθούν στο πλαίσιο του Τοπικού Προγράμματος.

Ο διοικητικός έλεγχος (αξιολόγηση) των υποβληθεισών αιτήσεων στήριξης πραγματοποιείται με ευθύνη της ΟΤΔ μέσω του ΟΠΣΑΑ.

Εισηγητές Αξιολόγησης και Προσφυγών

Ο διοικητικός έλεγχος των αιτήσεων στήριξης, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης των προσφυγών, διενεργείται από εισηγητές που συγκροτούνται με απόφαση της Επιτροπής Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ) της Αναπτυξιακής Ηρακλείου. Οι εισηγητές, υποβάλλουν την εισήγησή τους στην ΕΔΠ, η οποία καταλήγει με δικαίωμα τροποποιήσεων στην αξιολόγηση της πρότασης.

Οι εισηγητές δύναται να είναι:

α. στελέχη της ΟΤΔ,

β. άλλα στελέχη του φορέα που έχει συστήσει την ΟΤΔ,

γ. υπάλληλοι φορέων του Δημοσίου ή και ανεξάρτητοι εισηγητές. Στην περίπτωση ανεξάρτητων εισηγητών η επιλογή τους γίνεται υποχρεωτικά μετά από πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος που διενεργεί η ΟΤΔ.

Σε κάθε περίπτωση εξασφαλίζεται ότι άτομα που έχουν λειτουργήσει ως εισηγητές αξιολόγησης της αίτησης στήριξης δεν συμμετέχουν στη διαδικασία εξέτασης προσφυγής που αφορά τη συγκεκριμένη αίτηση. Επιπλέον, εξασφαλίζεται ότι για τα άτομα που μετέχουν στη διαδικασία του διοικητικού ελέγχου των αιτήσεων στήριξης δεν υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων, μέσω υποβολής υπεύθυνης δήλωσης.

Επίσης, στις περιπτώσεις όπου ο φορέας που έχει συστήσει την ΟΤΔ είναι ο δικαιούχος της στήριξης, οι διοικητικοί έλεγχοι διενεργούνται από πρόσωπα ανεξάρτητα από την εν λόγω ΟΤΔ.

Συνοπτικά η διαδικασία αξιολόγησης έχει ως εξής:

1. Οι εισηγητές αξιολόγησης ορίζονται από την ΕΔΠ της ΟΤΔ και είναι κατάλληλων ειδικοτήτων αναφορικά με το είδος της εκάστοτε αξιολογούμενης πράξης. Κατά τη διαδικασία αξιολόγησης είναι δυνατή η χρήση εμπειρογνομόνων.
2. Ο συντονιστής της ΟΤΔ χρεώνει στους εισηγητές αξιολόγησης φακέλους αίτησης στήριξης προς αξιολόγηση.
3. Οι εισηγητές συντάσσουν την εισήγησή τους.
4. Η ΕΔΠ λαμβάνοντας υπόψη την εισήγηση αξιολόγησης ολοκληρώνει την αξιολόγηση.

Έλεγχος και Αξιολόγηση αίτησης στήριξης

Αντικείμενο διοικητικού ελέγχου

Στον έλεγχο, σύμφωνα με το άρθρο 48, παρ. 2 του Καν. (ΕΕ) 809/2014, περιλαμβάνεται επαλήθευση των παρακάτω σημείων:

1. της εμπρόθεσμης υποβολής της αίτησης στήριξης και της πληρότητας αυτής,
2. της επιλεξιμότητας του δικαιούχου,
3. των κριτηρίων επιλεξιμότητας, των δεσμεύσεων και άλλων υποχρεώσεων που συνδέονται με την ενέργεια για την οποία ζητείται στήριξη,
4. της συμμόρφωσης με τα κριτήρια επιλογής,
5. του εύλογου χαρακτήρα των υποβληθεισών δαπανών του άρθρου 67 παράγραφος 1 στοιχείο α) του Καν. (ΕΕ) 1303/2013, εξαιρουμένων των συνεισφορών σε είδος και του κόστους απόσβεσης (δεν αφορά έργα που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις).

Επιτόπια επίσκεψη

Αφού ολοκληρωθεί η κατάθεση του φυσικού φακέλου των αιτήσεων στήριξης, η ΟΤΔ οφείλει να πραγματοποιήσει **επιτόπια επίσκεψη** στον προτεινόμενο χώρο υλοποίησης όλων των πράξεων, για να διαπιστωθεί η υφιστάμενη κατάσταση. Τα αποτελέσματα της επιτόπιας επίσκεψης αποτυπώνονται σε έκθεση αυτοψίας, η οποία συνοδεύεται από φωτογραφική αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης. Η έκθεση αυτοψίας συνοδεύει, την εισήγηση αξιολόγησης των αιτήσεων στήριξης προς την ΕΔΠ. Εξαιρούνται της διαδικασίας οι άυλες ενέργειες.

Σημειώνεται, ότι αν έχουν εκτελεστεί εργασίες προ του χρόνου έναρξης της επιλεξιμότητας δαπανών (δηλαδή πριν την οριστική υποβολή της αίτησης στήριξης από τον δυνητικό δικαιούχο στο ΟΠΣΑΑ), είναι απαραίτητο η αίτηση στήριξης του δυνητικού δικαιούχου να συνοδεύεται από φωτογραφική αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης και το συντομότερο δυνατόν, να πραγματοποιείται από την ΟΤΔ επιτόπια επίσκεψη στον προτεινόμενο χώρο υλοποίησης του έργου, ώστε να γίνει η σχετική αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης.

Αν ένας δικαιούχος επιθυμεί την έναρξη της υλοποίησης της πράξης, αμέσως μετά την οριστικοποίηση της αίτησής του, τότε ο δικαιούχος το γνωστοποιεί εγγράφως στην ΟΤΔ και η ΟΤΔ κατά προτεραιότητα πραγματοποιεί επιτόπια επίσκεψη για την διαπίστωση της υφιστάμενης κατάστασης

Υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων

Κατά τη διενέργεια του διοικητικού ελέγχου η ΟΤΔ δύναται να ζητήσει εγγράφως και παράλληλα μέσω του ΟΠΣΑΑ, την υποβολή συμπληρωματικών στοιχείων και διευκρινήσεων, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, που περιγράφεται στην πρόσκληση.

Συμπληρωματικά στοιχεία είναι αυτά τα οποία, διορθώνουν προφανή σφάλματα της αίτησης ή των δικαιολογητικών που προβλέπονταν στην πρόσκληση και εκδόθηκαν πριν την υποβολή της αίτησης στήριξης.

Οι διευκρινίσεις είναι στοιχεία που ζητούνται με σκοπό την αποσαφήνιση των υποβληθέντων στοιχείων και την καλύτερη κατανόηση του περιεχομένου της αίτησης στήριξης.

Επισημαίνεται, ότι σε περιπτώσεις που κάποιο δικαιολογητικό δεν έχει υποβληθεί, λόγω καθυστέρησης του αρμόδιου φορέα για την έκδοση του, τότε εμπρόθεσμο δικαιολογητικό μπορεί να θεωρηθεί και η αίτηση που έχει καταθέσει στον φορέα, με την προϋπόθεση ότι αυτή πρέπει να έχει ημερομηνία προγενέστερη αυτής που υποβλήθηκε η αίτηση στήριξης.

Σημειώνεται ότι αν το σχετικό δικαιολογητικό επηρεάζει το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, θα πρέπει να έχει προσκομιστεί πριν το πέρας της αξιολόγησης στην αρμόδια ΟΤΔ, στα πλαίσια της διαδικασίας υποβολής συμπληρωματικών στοιχείων.

Σε κάθε περίπτωση υποβάλλονται ηλεκτρονικά στο ΟΠΣΑΑ τα συμπληρωματικά στοιχεία και οι διευκρινήσεις, για τα οποία ορίζεται ως υποχρεωτική η ηλεκτρονική τους υποβολή και ταυτόχρονα ο δικαιούχος ενημερώνει με υπογεγραμμένη επιστολή υποβολής συμπληρωματικών στοιχείων και διευκρινήσεων, την ΟΤΔ, εντός της οριζόμενης από την πρόσκληση προθεσμίας. Τα συμπληρωματικά στοιχεία και οι διευκρινήσεις στοιχείων, για τα οποία δεν ορίζεται ως υποχρεωτική η ηλεκτρονική υποβολή τους στο ΟΠΣΑΑ, υποβάλλονται συνημμένα της υπογεγραμμένης επιστολής υποβολής και συμπληρώνουν τον φάκελο της αίτησης στήριξης.

Βαθμολόγηση αιτήσεων στήριξης

Στη συνέχεια **οι αιτήσεις βαθμολογούνται με βάση τα κριτήρια επιλογής** και προσδιορίζεται ο συνολικός εγκρινόμενος προϋπολογισμός και το ισχύον ποσοστό στήριξης, λαμβάνοντας υπόψη και το «εύλογο κόστος» των προτεινόμενων δαπανών (δεν αφορά έργα που εκτελούνται με τη διαδικασία των δημοσίων συμβάσεων).

Σε κάθε περίπτωση ο ανωτέρω περιγραφόμενος διοικητικός έλεγχος και η βαθμολόγηση όλων των κριτηρίων επιλογής ολοκληρώνεται για κάθε αίτηση στήριξης ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα οποιουδήποτε σταδίου.

Επιπλέον, αν ο δικαιούχος δηλώνει ψευδή στοιχεία για να λάβει ενίσχυση, η αίτηση στήριξης απορρίπτεται στη τρέχουσα πρόκληση και δεν έχει δικαίωμα κατάθεσης αίτησης στήριξης σε προσκλήσεις του τρέχοντος και του επόμενου ημερολογιακού έτους της διαπίστωσης για όλα τα ΤΠ. Στην περίπτωση αυτή η αρμόδια ΟΤΔ διαβιβάζει τα στοιχεία των αιτούντων που απορρίφθηκαν στην εν λόγω περίπτωση στη ΕΥΕ ΠΑΑ 2014 – 2020 η οποία φροντίζει για την εξασφάλιση της σχετικής πληροφόρησης σε όλες τις ΟΤΔ.

Οι εισηγήσεις των εισηγητών αξιολόγησης υποβάλλονται στην ΕΔΠ για έγκριση και ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης. Αν η γνώμη της ΕΔΠ αποκλίνει από αυτή των εισηγητών, κατόπιν κατάλληλης τεκμηρίωσης, διαμορφώνεται σχετικά ο **Προσωρινός Πίνακας Αποτελεσμάτων** και αποστέλλεται στην ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των αιτήσεων στήριξης από την ΕΔΠ, αποτυπώνονται στο ΟΠΣΑΑ, στο οποίο αναρτώνται οι εισηγήσεις των εισηγητών αξιολόγησης καθώς και η αξιολόγηση της ΕΔΠ.

Ο Προσωρινός Πίνακας Αποτελεσμάτων περιλαμβάνει: τις παραδεκτές (εκείνες που πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας) και τις μη παραδεκτές (εκείνες που δεν πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας) αιτήσεις στήριξης και οι οποίες κατατάσσονται ανά υποδράση και με φθίνουσα βαθμολογική σειρά, με την ένδειξη «παραδεκτή» ή «μη παραδεκτή».

Πιο αναλυτικά στον Προσωρινό Πίνακα Αποτελεσμάτων περιλαμβάνονται:

1. οι αιτήσεις που κρίνονται παραδεκτές προς στήριξη, των οποίων ο συνολικός προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης δεν υπερβαίνει αθροιστικά τον αντίστοιχο της πρόσκλησης και των οποίων η βαθμολογία είναι μεγαλύτερη του ελαχίστου ορίου που έχει τεθεί στην πρόσκληση για τη συγκεκριμένη υποδράση,
2. οι αιτήσεις οι οποίες, κρίνονται μεν παραδεκτές, των οποίων ο συνολικός προϋπολογισμός δημόσιας δαπάνης υπερβαίνει αθροιστικά, τον αντίστοιχο της πρόσκλησης και των οποίων η βαθμολογία είναι μεγαλύτερη του ελαχίστου ορίου που έχει τεθεί στην πρόσκληση για τη συγκεκριμένη υποδράση, αλλά λόγω εξάντλησης της διατιθέμενης δημόσιας δαπάνης της πρόσκλησης στη συγκεκριμένη υποδράση δεν εντάσσονται,
3. οι αιτήσεις που κρίνονται «μη παραδεκτές» προς στήριξη και οι λόγοι απόρριψής τους,
4. το οικονομικό αντικείμενο και η βαθμολογία όλων των αιτήσεων στήριξης, έτσι όπως διαμορφώθηκε από το διοικητικό έλεγχο.

Διενέργεια δειγματοληπτικού διοικητικού ελέγχου

Η ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης διενεργεί δειγματοληπτικό διοικητικό έλεγχο ύστερα από την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης από την ΕΔΠ.

Η δειγματοληψία και ο διοικητικός έλεγχος της αξιολόγησης του δείγματος από την ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης, διενεργείται στο ΟΠΣΑΑ. Ο δειγματοληπτικός διοικητικός έλεγχος διενεργείται τουλάχιστον **στο 5%** του αριθμού των αιτήσεων στήριξης της εκάστοτε πρόσκλησης.

Σε περίπτωση που ο φορέας που έχει συστήσει την ΟΤΔ, είτε φορείς μέλη της ΟΤΔ, είτε φορείς μέλη της ΕΔΠ, είτε φορείς μέλη του Δ.Σ. του φορέα που έχει συστήσει την ΟΤΔ, είναι αιτούντες, τότε οι αιτήσεις τους τίθεται αυτομάτως στον δειγματοληπτικό έλεγχο από την ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης, πέραν του δείγματος του 5%.

Σε περίπτωση που ο δειγματοληπτικός διοικητικός έλεγχος έχει ευρήματα, η ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης οφείλει **να αυξήσει το δείγμα στο 10%**, του αριθμού των αιτήσεων στήριξης.

Σε περίπτωση που ο δειγματοληπτικός διοικητικός έλεγχος έχει ευρήματα που τεκμηριώνουν συστηματικό λάθος, η ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης καλεί την ΟΤΔ να επαναξιολογήσει όλες τις αιτήσεις στήριξης και η διαδικασία επαναλαμβάνεται από την αρχή.

Δημοσιοποίηση πίνακα αποτελεσμάτων

Ύστερα από την ολοκλήρωση της διαδικασίας δειγματοληπτικού ελέγχου από την ΕΥΔ (ΕΠ) της οικείας Περιφέρειας δημοσιοποιείται ο Πίνακας Αποτελεσμάτων ο οποίος συνοδεύεται από σαφείς πληροφορίες για την πρόσβαση των αιτούντων στο αναλυτικό αποτέλεσμα του διοικητικού ελέγχου, όπως αυτό απεικονίζεται στο ΟΠΣΑΑ, για τη δυνατότητα υποβολής ενδικοφανούς προσφυγής, τον τρόπο, τον τόπο και τις προθεσμίες υποβολής της εν λόγω προσφυγής.

Ο Πίνακας Αποτελεσμάτων δημοσιοποιείται με κάθε πρόσφορο μέσο για την ενημέρωση των αιτούντων. Επιπλέον, η ΟΤΔ ενημερώνει και ατομικά τον κάθε αιτούντα για το αποτέλεσμα της αξιολόγησης, με απόδειξη παραλαβής αναφέροντας το δικαίωμα κάθε δικαιούχου για την υποβολή ενδικοφανούς προσφυγής και ότι ο εν λόγω Πίνακας Αποτελεσμάτων θεωρείται προσωρινός και η οριστικοποίησή του θα προέλθει ύστερα από την εξέταση των τυχόν υποβληθεισών προσφυγών, λαμβανομένου υπόψη της οριστικοποίησης της βαθμολογικής ακολουθίας των δικαιούχων και τη διαθεσιμότητα των οικονομικών πόρων ανά υποδράση.

Προσφυγή δικαιούχου

Ο δικαιούχος έχει **δικαίωμα ενδικοφανούς προσφυγής** κατά του Πίνακα Αποτελεσμάτων. Οι προσφυγές εξετάζονται από Επιτροπή Ενδικοφανών Προσφυγών, η οποία συστήνεται με απόφαση της ΕΔΠ. Η διαδικασία ενστάσεων ακολουθεί το άρθρο 43 παρ. 7 της υπ' αριθμ. 137675/ΕΥΘΥ1016/19.12.2018 Υπουργικής Απόφασης «Αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 110427/ΕΥΘΥ/1020/20.10.2016 (ΦΕΚ Β' 3521) υπουργικής απόφασης με τίτλο «Τροποποίηση και αντικατάσταση της υπ' αριθμ. 81986/ΕΥΘΥ712/31.7.2015 (ΦΕΚ Β' 1822) υπουργικής απόφασης "Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014 - 2020 - Έλεγχοι νομιμότητας δημοσίων συμβάσεων συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΕΣΠΑ 2014-2020 από Αρχές Διαχείρισης και Ενδιάμεσους Φορείς - Διαδικασία ενστάσεων επί των αποτελεσμάτων αξιολόγησης πράξεων"» όπως ισχύει κάθε φορά.

Ο δικαιούχος **υποβάλλει ηλεκτρονικά στο ΟΠΣΑΑ** την προσφυγή του επί των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης, με την ανάλογη τεκμηρίωση, εντός αποκλειστικής προθεσμίας **επτά (7) εργασίμων ημερών** από την ημερομηνία γνωστοποίησης τους.

Ο δικαιούχος οριστικοποιεί την προσφυγή του στο ΟΠΣΑΑ και το **εκτυπωμένο αποδεικτικό κατάθεσης** αποστέλλεται μαζί με δικαιολογητικά (όπου απαιτούνται), στην ΟΤΔ. Η προσφυγή εξετάζεται από την Επιτροπή Ενδικοφανών Προσφυγών εντός δεκαπέντε (15) εργασίμων ημερών από την ημερομηνία λήξης των προσφυγών.

Επιπλέον, η ΟΤΔ ενημερώνει και ατομικά όλους τους αιτούντες προσφυγών για το αποτέλεσμα της αξιολόγησης αυτών, με απόδειξη παραλαβής.

Πίνακας κατάταξης

Με βάση το αποτέλεσμα της εξέτασης των προσφυγών, συντάσσεται ο Πίνακας Κατάταξης της αρχικής αξιολόγησης συμπεριλαμβανομένων και των προτάσεων που εξετάσθηκαν στο πλαίσιο των προσφυγών θετικά και εγκρίνεται με απόφαση της ΕΔΠ της Αναπτυξιακής Ηρακλείου, η οποία δεν μπορεί να αποκλίνει από αυτή της Επιτροπής Ενδικοφανών Προσφυγών, με τις τελικά επιλεγμένες αιτήσεις στήριξης. Τα αποτελέσματα της εξέτασης των προσφυγών, αποτυπώνονται στο ΟΠΣΑΑ.

Ο πίνακας κατάταξης δημιουργείται και οριστικοποιείται στο ΟΠΣΑΑ από την ΕΥΔ (ΕΠ) της οικείας Περιφέρειας. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας δημοσιοποιείται, με κάθε πρόσφορο μέσο, ο πίνακας κατάταξης.

Απόφαση Επιτροπής Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ)

Η ΕΔΠ της Αναπτυξιακής Ηρακλείου δύναται με την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένης και της εξέτασης των ενδικοφανών προσφυγών, με απόφαση της να εγκρίνει αιτήσεις στήριξης, μιας ή περισσότερων υποδράσεων, κατά φθίνουσα σειρά βαθμολογίας (και μεγαλύτερη της ελάχιστης τεθείσας από την ΟΤΔ βαθμολογίας), πέραν του προϋπολογισμού της συγκεκριμένης υποδράσης, εφόσον υπάρχουν διαθέσιμες πιστώσεις:

- α. είτε κατόπιν απόφασής της, για **υπερδέσμευση** της τρέχουσας πρόσκλησης, μέχρι το 110% του προϋπολογισμού του ΤΠ.
- β. είτε κατόπιν απόφασής της από ανακατανομή πόρων εντός θεματικών κατευθύνσεων του ΤΠ, χωρίς αύξηση του προϋπολογισμού της πρόσκλησης,
- γ. είτε από ανακατανομή πόρων μεταξύ θεματικών κατευθύνσεων του ΤΠ, χωρίς αύξηση του προϋπολογισμού της πρόσκλησης,
- δ. είτε από υπερδέσμευση της τρέχουσας πρόσκλησης, πέραν του 110% του προϋπολογισμού του ΤΠ.

Στην περίπτωση (γ.) θα πρέπει να έχει προηγηθεί και εγκριθεί σχετικό αίτημα, με σύμφωνη γνώμη της ΕΥΕ ΠΑΑ 2014-2020, από την ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης.

Στην περίπτωση (δ.) θα πρέπει η ΟΤΔ να αιτηθεί υπερδέσμευση πόρων από την ΕΥΕ ΠΑΑ 2014-2020. Η ΕΥΕ ΠΑΑ 2014-2020 αποφασίζει σε συνεργασία με την ΕΥΔ ΠΑΑ 2014-2020 για την έγκριση ή όχι του σχετικού αιτήματος.

Σε περιπτώσεις ισοβαθμούντων δυνητικών δικαιούχων, εντάσσονται όλοι εφόσον επαρκεί ο προϋπολογισμός της υποδράσης. Σε αντίθετη περίπτωση δεν εντάσσεται κανείς από τους ισοβαθμούντες.

Απόφαση ένταξης

Για τις αιτήσεις που επιλέχθηκαν προς στήριξη εκδίδεται **απόφαση ένταξης πράξεων**, με την οποία κάθε αίτηση χαρακτηρίζεται ως πράξη του ΠΑΑ κατά την έννοια του άρθρου 2.(9) Καν. (ΕΕ) 1303/2013.

Η έκδοση απόφασης ένταξης της πράξης (συνημμένο υπόδειγμα) πραγματοποιείται στο ΟΠΣΑΑ με ευθύνη της ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης και δύναται να περιλαμβάνει μία ή περισσότερες πράξεις. Η εν λόγω απόφαση εκδίδεται από τον Περιφερειάρχη Κρήτης. Η Απόφαση αναρτάται από την ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης στο «ΔΙΑΥΓΕΙΑ» και στην ιστοσελίδα του ΠΑΑ, κοινοποιείται στην ΟΤΔ Αναπτυξιακής Ηρακλείου.

Η ΟΤΔ αποστέλλει την απόφαση ένταξης, ταχυδρομικά, με απόδειξη παραλαβής και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σε κάθε δικαιούχο, στις διευθύνσεις που έχουν δηλωθεί κατά την αίτηση στήριξης.

Μεταξύ του δικαιούχου και της ΟΤΔ υπογράφεται σύμβαση η οποία περιλαμβάνει αναλυτικά όλους τους όρους που διέπουν την υλοποίηση της ενταγμένης πράξης.

Είναι δυνατό για μια πράξη να αρθεί η ένταξή της από το ΠΑΑ 2014-2020 λόγω τεκμηριωμένων αδυναμιών εκτέλεσής της ή μη τήρησης των όρων της σχετικής Απόφασης Ένταξης Πράξης.

Οι δικαιούχοι έχουν το δικαίωμα να αποσύρουν ανά πάσα στιγμή την αίτηση στήριξης που έχουν υποβάλει, χωρίς να παραβιάζεται η αρχή της ίσης μεταχείρισης των δικαιούχων.

2. Κριτήρια Επιλεξιμότητας / Αποκλεισμού Πράξεων – Οδηγίες για την εξέτασή τους

Τα κριτήρια επιλεξιμότητας πράξεων έχουν στόχο να διασφαλίσουν τις ελάχιστες προϋποθέσεις που προβλέπονται στο κανονιστικό πλαίσιο, στο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 και στην πρόσκληση. Στο πλαίσιο αυτό για όλες τις προκηρυσσόμενες δράσεις / υποδράσεις τα κριτήρια επιλεξιμότητας αποτυπώνονται στον ακόλουθο πίνακα.

Α. Κριτήρια επιλεξιμότητας – αποκλεισμού

A/A	ΚΩΔ. στο ΟΠΣΑΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ / ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
1	19.2Δ_111	Τα έργα θα πρέπει να είναι σύμφωνα με το αντίστοιχο εφαρμοστέο ενωσιακό δίκαιο και το σχετικό με την εφαρμογή τους εθνικό δίκαιο Εξετάζεται η εφαρμογή του ενωσιακού και εθνικού δικαίου, ως προς τον δικαιούχο, τις διαδικασίες, τη νομιμότητα υλοποίησης του έργου και τη λειτουργία του μετά την ολοκλήρωση.
2	19.2Δ_112	Τα έργα θα πρέπει να είναι στοχευμένα και να συμβάλουν στην επίτευξη της τοπικής στρατηγικής και στην επίτευξη των επιλεγμένων θεματικών κατευθύνσεων των ΤΠ Εξετάζεται το φυσικό αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης, σε σχέση με τις προτεραιότητες και τη στρατηγική, τους στόχους και τις θεματικές κατευθύνσεις του Τ.Π., όπως αναφέρονται στο εγκεκριμένο αναμορφωμένο Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/LEADER Μεσαράς (το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας προκήρυξης).
3	19.2Δ_113	Τα έργα θα πρέπει να είναι σε συνάφεια με τις προτεραιότητες που αναφέρονται στο ΠΑΑ 2014-2020 σχετικά με το CLLD/Leader Εξετάζεται το φυσικό αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης, σε σχέση με τις προτεραιότητες του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020 και ειδικότερα με το υπομέτρο 19.2 αυτού – Δημόσια Έργα, όπως περιγράφεται στην ιστοσελίδα του ΠΑΑ (http://www.agrotikianaptixi.gr , ΠΑΑ 2014-2020/Εγκεκριμένο Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020).
4	19.2Δ_114	Τα έργα θα πρέπει να εξυπηρετούν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο την τοπική κοινωνία και να συμβάλουν στην ανάπτυξη αυτής Εξετάζεται αν η προτεινόμενη πράξη εξυπηρετεί με άμεσο ή έμμεσο τρόπο την τοπική κοινωνία και συμβάλλει στην ανάπτυξή της.
5	19.2Δ_116	Να επαληθεύεται το εύλογο κόστος των υποβληθεισών δαπανών, (εκτός των έργων που υλοποιούνται με τιμολόγιο δημοσίων έργων) Εξετάζεται, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σχετικό κεφάλαιο του παρόντος οδηγού, αν για τον υπολογισμό του εύλογου κόστους, ο υποψήφιος έχει προσκομίσει οικονομικές προσφορές για λοιπές δαπάνες πλην κτιριακών υποδομών, ενώ για τις δαπάνες κτιριακών υποδομών, έχει ληφθεί υπόψη ο πίνακας τιμών της ΟΤΔ (συμπεριλαμβάνεται στον παρόντα οδηγό).
6	19.2Δ_117	Να λαμβάνουν υπόψη την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και τους στόχους της αειφόρου ανάπτυξης Εξετάζεται αν η προτεινόμενη πράξη σέβεται τις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, ειδικότερα σε σχέση με τους όρους, περιορισμούς και κατευθύνσεις της αριθμ. 152950/23-10-2015 ΚΥΑ που αφορά στην έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΠΑΑ 2014-2020. Για την αξιολόγηση του κριτηρίου συμπληρώνεται από το δυνητικό δικαιούχο, στο πλαίσιο της τυποποιημένης αίτησης στήριξης, και πίνακας συμμόρφωσης της προτεινόμενης πράξης με τις κατευθύνσεις της ανωτέρω ΚΥΑ, σύμφωνα με το σχετικό υπόδειγμα της πρόσκλησης (συννημμένο στον παρόντα οδηγό). Επιπρόσθετα, σε περίπτωση που ο δυνητικός δικαιούχος δεν έχει εγκεκριμένη ΜΠΕ και τη

A/A	ΚΩΔ. στο ΟΠΣΑΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ / ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
		σχετική Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης, τότε υποχρεωτικά θα πρέπει να υποβάλλει Υπεύθυνη Δήλωση με την οποία να δεσμεύεται ότι θα τηρεί το αντίστοιχο κριτήριο επιλεξιμότητας.
7	19.2Δ_118	Να διασφαλίζουν την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και αποτρέπουν κάθε διάκριση εξαιτίας του φύλου, της φυλής ή της εθνικής καταγωγής... Εξετάζεται εάν η προτεινόμενη πράξη προασπίζει την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και αποτρέπει κάθε διάκριση λόγω φύλου, φυλής, εθνικής καταγωγής, θρησκείας, πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας, γενετήσιου προσανατολισμού.
8	19.2Δ_119	Να διασφαλίζεται ότι δεν έχουν χρηματοδοτηθεί ή/και χρηματοδοτούνται από άλλα εθνικά ή/και συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, για το ίδιο φυσικό αντικείμενο Εξετάζεται η σχετική βεβαίωση σύμφωνα με το υπόδειγμα της αίτησης στήριξης που περιλαμβάνεται στον παρόντα οδηγό.
9	19.2Δ_120	Να μπορούν να τεκμηριώσουν τον υπεύθυνο φορέα για τη λειτουργία ή τη συντήρηση όπου απαιτείται (το κριτήριο δεν εξετάζεται στην υποδράση 19.2.4.4) Εξετάζεται το καταστατικό, ή η νομοθεσία, ή το κανονιστικό πλαίσιο βάσει των οποίων, αυτός που ορίζεται στην αίτηση στήριξης ως Φορέας Λειτουργίας της πράξης (είτε αυτός είναι ο δικαιούχος, είτε άλλος), έχει την αρμοδιότητα λειτουργίας και συντήρησης αυτής.
10	19.2Δ_121	Η πρόταση συνοδεύεται από αναλυτικό προϋπολογισμό εργασιών σύμφωνα με τα οριζόμενα στο υπόδειγμα της αίτησης στήριξης. Εξετάζεται αν η πρόταση συνοδεύεται από αναλυτικό προϋπολογισμό (είδος, ποσότητες, τιμή μονάδας, σύνολο κλπ) σύμφωνα με το σχετικό υπόδειγμα της πρόσκλησης, ενώ για τα έργα που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις υπάρχει ο αντίστοιχος αναλυτικός προϋπολογισμός σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης των δημοσίων έργων. Θα πρέπει να τεκμηριώνεται το είδος και το ύψος των δαπανών, ώστε αυτές να συνάδουν με τη φύση, τους στόχους και τη λειτουργικότητα του επενδυτικού σχεδίου.
11	19.2Δ_122	Αποδεικνύεται η κατοχή ή η χρήση του ακινήτου, στο οποίο προβλέπεται η υλοποίηση της πρότασης (το κριτήριο δεν εξετάζεται στην υποδράση 19.2.4.4) Εξετάζονται κατά περίπτωση τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την απόδειξη του κριτηρίου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα «στοιχεία ιδιοκτησίας» του κεφαλαίου «Απαιτούμενα δικαιολογητικά» του παρόντος οδηγού.
12	19.2Δ_123	Θα πρέπει να υπάρχει μελέτη συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης ή ανάδειξης του οικισμού ή τμήματος αυτού, όπως εξειδικεύεται στην Πρόσκληση (Το κριτήριο εξετάζεται μόνο για τις πράξεις ανάπλασης οικισμών της υποδράσης 19.2.4.3) Εξετάζεται η υποβολή εγκεκριμένης από το δημοτικό συμβούλιο , μελέτης συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης ή ανάδειξης του οικισμού ή τμήματος αυτού, η οποία θα πρέπει να είναι κατ' ελάχιστον σύμφωνη με τις προδιαγραφές του σχετικού κεφαλαίου του παρόντος οδηγού, καθώς και αν το προτεινόμενο έργο αποτελεί μέρος της συνολικής αυτής μελέτης.
13	19.2Δ_124	Η πρόταση αφορά ολοκληρωμένο και λειτουργικό φυσικό αντικείμενο. Εξετάζεται η περιγραφή του φυσικού αντικειμένου σε σχέση με τα αρχιτεκτονικά σχέδια και τον αναλυτικό αιτούμενο προϋπολογισμό (κτιριακά, εξοπλισμός κλπ).
14	19.2Δ_125	Στην πρόταση δε δηλώνονται ψευδή και αναληθή στοιχεία. Εξετάζεται η σχετική βεβαίωση σύμφωνα με το υπόδειγμα της αίτησης στήριξης που περιλαμβάνεται στον παρόντα οδηγό.

A/A	ΚΩΔ. στο ΟΠΣΑΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ / ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
15	19.2Δ_126	<p>Στον υποψήφιο μέχρι και το χρόνο υποβολής της πρότασης δεν έχουν επιβληθεί διοικητικές κυρώσεις για παραβίαση Κοινοτικών Κανονισμών ή Εθνικής Νομοθεσίας σε σχέση με την υλοποίηση έργων.</p> <p>Εξετάζεται η σχετική βεβαίωση σύμφωνα με το υπόδειγμα της αίτησης στήριξης που περιλαμβάνεται στον παρόντα οδηγό.</p>
16	19.2Δ_128	<p>Εμπρόθεσμη ηλεκτρονική υποβολή της αίτησης και αποστολή του αποδεικτικού κατάθεσης και του επισυναπτόμενου υλικού στην ΟΤΔ στην προθεσμία που ορίζεται από την προκήρυξη.</p> <p>Εξετάζεται η ημερομηνία οριστικής υποβολής της ηλεκτρονικής αίτησης στήριξης στο ΟΠΣΑΑ, καθώς και η ημερομηνία υποβολής του σχετικού φακέλου υποψηφιότητας του έργου στην ΟΤΔ.</p>
17	19.2Δ_129	<p>Η αίτηση στήριξης έχει συνταχθεί σύμφωνα με το υπόδειγμα.</p> <p>Εξετάζεται εάν ο φάκελος υποβολής της πράξης έχει συνταχθεί σύμφωνα με το υπόδειγμα της Πρόσκλησης («Παράρτημα Αίτησης Στήριξης» του παρόντος οδηγού). Εξετάζεται αν, για την υποβολή της πρότασης, ακολουθήθηκε η προβλεπόμενη διαδικασία (ηλεκτρονική υποβολή στο ΟΠΣΑΑ και έντυπη υποβολή στην ΟΤΔ) και αν χρησιμοποιήθηκαν τα τυποποιημένα έντυπα, κατάλληλα συμπληρωμένα και υπογεγραμμένα, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην πρόσκληση.</p>
18	19.2Δ_130	<p>Η πρόταση είναι σύμφωνη με την περιγραφή, τους όρους και περιορισμούς της προκηρυσσόμενης υπο-δράσης.</p> <p>Εξετάζεται η περιγραφή του φυσικού αντικείμενου, καθώς και τα σχετικά δικαιολογητικά, τα οποία θα πρέπει να είναι σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στη σχετική υποδράση, όπως περιγράφονται στο τεύχος της προκήρυξης αλλά και στο εγκεκριμένο αναμορφωμένο πρόγραμμα (που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας προκήρυξης).</p>
19	19.2Δ_131	<p>Η πρόταση υλοποιείται εντός της περιοχής εφαρμογής της προκηρυσσόμενης υπο-δράσης του τοπικού προγράμματος.</p> <p>Εξετάζεται η θέση υλοποίησης της επένδυσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην αίτηση στήριξης, στο τοπογραφικό σχέδιο και στο τίτλο κατοχής ή χρήσης του ακινήτου, η οποία θα πρέπει να βρίσκεται εντός της περιοχής παρέμβασης, όπως αυτή ορίζεται στην παρούσα πρόσκληση.</p>
20	19.2Δ_132	<p>Ο συνολικός προτεινόμενος προϋπολογισμός της πρότασης δεν υπερβαίνει το όριο που καθορίζεται στο ΠΑΑ. Ειδικότερα μέγιστος προϋπολογισμός πράξης και επιλέξιμος προϋπολογισμός 600.000€, σε περίπτωση μη άυλων πράξεων και 50.000€ σε περίπτωση άυλων.</p> <p>Εξετάζεται το ύψος του προϋπολογισμού του έργου, το οποίο δεν θα πρέπει να ξεπερνά τα ανωτέρω όρια, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ, στις περιπτώσεις που είναι επιλέξιμος.</p>
21	19.2Δ_133	<p>Η πρόταση δεν έχει ενταχθεί / οριστικά υπαχθεί σε άλλο πρόγραμμα / καθεστώς της 5ης προγραμματικής περιόδου για το ίδιο φυσικό αντικείμενο.</p> <p>Εξετάζεται η σχετική βεβαίωση σύμφωνα με το υπόδειγμα της αίτησης στήριξης που περιλαμβάνεται στον παρόντα οδηγό.</p>
22	19.2Δ_134	<p>Η μορφή του υποψήφιου είναι σύμφωνη με τα προβλεπόμενα στην ΥΑ, όπως ισχύει κάθε φορά, και στη σχετική πρόσκληση.</p> <p>Εξετάζεται η νομική μορφή του δικαιούχου, η οποία θα πρέπει να είναι σύμφωνη με τις επιλέξιμες νομικές μορφές δικαιούχων της αντίστοιχης υποδράσης της παρούσας πρόσκλησης.</p>

A/A	ΚΩΔ. στο ΟΠΣΑΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ / ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
23	19.2Δ_139	Εξετάζεται η τήρηση των όρων και των προϋποθέσεων του ΚΑΝ. (ΕΕ)651/2014 εφόσον εφαρμόζεται
		Εξετάζεται η συμβατότητα της πράξης με τα οριζόμενα στον κανονισμό 651/2014 και ιδιαίτερα αν πληρείται ο χαρακτήρας κινήτρου, όπως ορίζεται στα άρθρα 6 των εν λόγω κανονισμών και για το σκοπό αυτό δεν πρέπει να έχει γίνει έναρξη εργασιών του υπό ενίσχυση σχεδίου, πριν από την υποβολή της αίτησης ενίσχυσης από το δικαιούχο.
24	19.2Δ_140	Για υφιστάμενες επιχειρήσεις: να εξασφαλίζεται η νόμιμη λειτουργίας τους
		(το κριτήριο εξετάζεται για την υποδράση 19.2.4.2) Εξετάζεται η ύπαρξη και υποβολή των απαραίτητων εγκρίσεων σε σχέση με την υφιστάμενη δραστηριότητα από τις αρμόδιες υπηρεσίες (όπου απαιτείται). Πχ σε υφιστάμενες προνοιακές υποδομές.
25	19.2Δ_141	Για νομικά πρόσωπα δεν υπάρχει θέμα λύσης, εκκαθάρισης ή πτώχευσης
		Εξετάζεται η σχετική βεβαίωση σύμφωνα με το υπόδειγμα της αίτησης στήριξης που περιλαμβάνεται στον παρόντα οδηγό.
26	19.2Δ_142	Τεχνική επάρκεια του Ν. 4412/2016 για έργα που υλοποιούνται με δημόσιες συμβάσεις
		(το κριτήριο δεν εξετάζεται στην υποδράση 19.2.4.4) Στις περιπτώσεις έργων που υλοποιούνται από φορείς του δημοσίου, εξετάζεται αν η τεχνική υπηρεσία της αναθέτουσας αρχής πληροί τις προδιαγραφές τεχνικής επάρκειας για τη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης, την εποπτεία και την επίβλεψη δημόσιας σύμβασης έργου ή μελέτης ή αν ακολουθούνται τα προβλεπόμενα στο άρθρο 44 του Ν.4412/2016 (Α' 147), σύμφωνα με τη σχετική βεβαίωση του υποψήφιου δικαιούχου. Τα παραπάνω εξετάζονται από τα αποδεικτικά διαχειριστικής ικανότητας δυνητικού δικαιούχου .
27	ΑΟ2.113	Εξετάζεται αν το φυσικό αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης δεν έχει περαιωθεί μέχρι την ημερομηνία υποβολής της αίτησης στήριξης (σύμφωνα με τον Καν. 1303/2013, άρθρο 65, παρ. 6)
		Εξετάζεται η σχετική βεβαίωση σύμφωνα με το υπόδειγμα της αίτησης στήριξης που περιλαμβάνεται στον παρόντα οδηγό.
28	ΑΟ2.114	Εξετάζεται αν η πράξη δεν περιλαμβάνει τμήμα επένδυσης σε υποδομή ή παραγωγική επένδυση ή οποία έπαυσε ή μετεγκαταστάθηκε εκτός της περιοχής του προγράμματος εντός πέντε ετών από την τελική πληρωμή στο δικαιούχο ή εντός της προθεσμίας που οριζόταν στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων (σύμφωνα με το άρθρο 71 του Καν.1303/2013)
		(το κριτήριο δεν εξετάζεται στην υποδράση 19.2.4.4) Εξετάζεται η σχετική βεβαίωση σύμφωνα με το υπόδειγμα της αίτησης στήριξης που περιλαμβάνεται στον παρόντα οδηγό.
29	ΑΟ2.118	Εξετάζεται αν η προτεινόμενη πράξη εξασφαλίζει την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία.
		Εξετάζεται πώς η προτεινόμενη πράξη εξασφαλίζει την προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία. Για το κριτήριο, η θετική απάντηση καλύπτει τις ακόλουθες περιπτώσεις: α) στην πράξη προβλέπονται όλες οι απαιτήσεις, σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, ώστε να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητα στα ΑμεΑ, β) Δεν προβλέπονται απαιτήσεις για την εξασφάλιση της προσβασιμότητας στα ΑμεΑ, λαμβάνοντας υπόψη τη φύση της πράξης. Η εξέταση του κριτηρίου γίνεται με βάση: 1) τα σχετικά στοιχεία/προβλέψεις της μελέτης, ενώ παράλληλα υποβάλλεται από το δυνητικό δικαιούχο, στο πλαίσιο της τυποποιημένης αίτησης στήριξης, <u>έκθεση τεκμηρίωσης</u> εξασφάλισης της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία, 2) την αποτύπωση της προσβασιμότητας

A/A	ΚΩΔ. στο ΟΠΣΑΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ / ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
		ΑμεΑ στα σχέδια και 3) την απεικόνιση δαπανών, που αφορούν παρεμβάσεις προσβασιμότητας, στον αναλυτικό προϋπολογισμού του έργου. Για την εξέταση του κριτηρίου θα ληφθεί υπόψη ο <u>σχετικός οδηγός του ΕΣΠΑ 2014-2020</u> για την εξειδίκευση του κριτηρίου: «Εξασφάλιση της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία» (συνημμένο του παρόντος οδηγού).
30	ΑΟ2.119	<p>Εξετάζεται η συμβατότητα της προτεινόμενης πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων.</p> <p>Εφόσον η προτεινόμενη πράξη ενέχει στοιχεία κρατικών ενισχύσεων, εξετάζεται η συμβατότητά της με το σχετικό κανονιστικό πλαίσιο. Για την εξέταση του κριτηρίου λαμβάνεται υπόψη ο σχετικός οδηγός του ΕΣΠΑ 2014-2020 για την αρχική αξιολόγηση του κριτηρίου ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης στην πράξη, καθώς και η λίστα ελέγχου ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης (συνημμένα του παρόντος οδηγού).</p> <p>Όλες οι πράξεις θα εξετάζονται στο πλαίσιο της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107, παράγραφος 1 της Συνθήκης για την λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01), προκειμένου να επιβεβαιωθεί η συμβατότητα του έργου με το δίκαιο του ανταγωνισμού. Για το λόγο αυτό κατά την υποβολή των προτάσεων οι δυνητικοί δικαιούχοι πρέπει να υποβάλλουν τα σχετικά στοιχεία (όπου απαιτείται από τη φύση του έργου) τα οποία διασφαλίζουν ότι η χρηματοδότηση του έργου δεν απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ή να έχει επιπτώσεις στις συναλλαγές.</p> <p>Στις περιπτώσεις έργων πολιτισμού, απαιτείται και η συμπλήρωση του «ερωτηματολογίου ΚΕ έργων πολιτισμού ή σύγχρονου πολιτισμού», σύμφωνα με το συνημμένο υπόδειγμα του παρόντος οδηγού.</p>
31	ΑΟ2.122	<p>Εξετάζεται η βιωσιμότητα, λειτουργικότητα και αξιοποίηση της πράξης.</p> <p>Ο δυνητικός δικαιούχος θα πρέπει, στο πλαίσιο της τυποποιημένης αίτησης στήριξης, να περιγράψει τον τρόπο με τον οποίο τα παραδοτέα της πράξης θα αξιοποιηθούν (π.χ. σε περίπτωση πράξης υποδομών, όπου απαιτείται συντήρηση και λειτουργία, ο δυνητικός δικαιούχος θα πρέπει να αναφέρει την ύπαρξη σχετικών φορέων/δομών/μηχανισμών λειτουργίας και να υποβάλει τα απαραίτητα στοιχεία/τεκμήρια (π.χ. Κανονιστικό πλαίσιο ορισμού του φορέα λειτουργίας και συντήρησης της πράξης) ή να προβλέπει τις αναγκαίες ενέργειες με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η συντήρηση και λειτουργία). Σημειώνεται ότι κατά την ολοκλήρωση της πράξης θα πρέπει να εξασφαλίζεται η λειτουργικότητά της.</p>
32	ΑΟ3.112	<p>Εξετάζεται αν ο φορέας που υποβάλλει την πρόταση έχει την αρμοδιότητα εκτέλεσης του έργου.</p> <p>Εξετάζονται τα στοιχεία του φορέα, το καταστατικό του, τυχόν κανονιστικές ή άλλες αποφάσεις που τεκμηριώνουν ότι ο υποψήφιος δικαιούχος έχει την αρμοδιότητα εκτέλεσης του έργου.</p> <p>Σημειώνεται ότι για συλλογικούς φορείς, αυτοί θα πρέπει να έχουν συσταθεί τουλάχιστον ένα χρόνο πριν την ημερομηνία προκήρυξης της παρούσας πρόσκλησης. Ως ημερομηνία σύστασης λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία εγγραφής και καταχώρησης του καταστατικού στο αρμόδιο Πρωτοδικείο.</p>
33	ΑΟ5.111	<p>Εξετάζεται η πληρότητα της αίτησης στήριξης</p> <p>Εξετάζεται η τυπική πληρότητα της αίτησης στήριξης. Εξετάζεται αν έχουν επισυναφθεί όλα τα υποχρεωτικά έγγραφα και συνοδευτικά έγγραφα, κατάλληλα συμπληρωμένα και υπογεγραμμένα, σύμφωνα με τα αναφερόμενα στην πρόσκληση.</p>

A/A	ΚΩΔ. στο ΟΠΣΑΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ / ΟΔΗΓΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΗΣ
34	ΑΟ5.112	Εξετάζεται η ύπαρξη απόφασης αρμοδίων οργάνων για την υποβολή της αίτησης στήριξης
		Εξετάζεται η ύπαρξη απόφασης του αρμόδιου οργάνου του δυνητικού δικαιούχου για την υποβολή της αίτησης στήριξης (π.χ. απόφαση δημοτικού συμβουλίου Δήμου για την υποβολή της συγκεκριμένης αίτησης στήριξης).
35	ΑΟ6.111	Εξετάζεται αν το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της προτεινόμενης πράξης εμπίπτει στην οριζόμενη στην πρόσκληση περίοδο επιλεξιμότητας, καθώς και αν η πράξη δύναται να υλοποιηθεί εντός της περιόδου αυτής.
		Εξετάζεται αν το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της προτεινόμενης πράξης εμπίπτει εντός της περιόδου επιλεξιμότητας του ΠΑΑ 2014-2020 και της ειδικότερης επιλέξιμης περιόδου που ορίζεται στην πρόσκληση. Επίσης, εξετάζεται αν η προτεινόμενη πράξη δύναται να υλοποιηθεί εντός της περιόδου αυτής. Το κριτήριο εξετάζεται λαμβάνοντας υπόψη το φυσικό αντικείμενο, τη μέθοδο υλοποίησης (αυτεπιστασία, ανάθεση κλπ), τους ενδεχόμενους κινδύνους που συνδέονται με την υλοποίηση της πράξης (π.χ. αρχαιολογικά ευρήματα ή πιθανές καθυστερήσεις σχετικά με την έκδοση κανονιστικών αποφάσεων που απαιτούνται για την υλοποίηση της πράξης, όπως κήρυξη απαλλοτριώσεων), το επίπεδο ωριμότητας της πράξης, τα χρονοδιαγράμματα συναφών πράξεων που έχουν υλοποιηθεί και άλλα διαθέσιμα εργαλεία. Το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης περιλαμβάνεται στην τυποποιημένη αίτηση στήριξης.
36	ΑΟ7.111	Εξετάζεται η εμπρόθεσμη υποβολή συμπληρωματικών ή διευκρινιστικών στοιχείων
		Στην περίπτωση που ζητήθηκε η υποβολή από τον δυνητικό δικαιούχο συμπληρωματικών ή διευκρινιστικών στοιχείων (σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κεφάλαιο Ι, του παρόντος οδηγού), εξετάζεται αν αυτά υποβλήθηκαν (έντυπα και ηλεκτρονικά στο ΟΠΣΑΑ) και εντός της καθορισμένης προθεσμίας, όπως αυτή ορίζεται στην παρούσα πρόσκληση.

Η αίτηση στήριξης θα πρέπει να πληροί τα κριτήρια επιλεξιμότητας, εκτός αυτών που δε δύναται να εφαρμοστούν (δεν σχετίζονται με την προτεινόμενη πράξη).

ΠΡΟΣΟΧΗ! Όσοι υποψήφιοι δεν πληρούν τα κριτήρια επιλεξιμότητας ή όσοι δεν προσκομίσουν κάποιο ή όλα τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την απόδειξη των εν λόγω κριτηρίων, **αποκλείονται** από την περαιτέρω διαδικασία

3. Κριτήρια Επιλογής – Βαθμολόγησης Πράξεων – Οδηγίες για την εξέτασή τους

Σύμφωνα με το κεφάλαιο Ι του παρόντος οδηγού, οι αιτήσεις βαθμολογούνται με βάση τα κριτήρια επιλογής, τα οποία είναι ανά υποδράση τα εξής:

Α/ Α	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ (%)				ΜΟΡΙΟ ΔΟΤΗΣΗ (κλ. 0-100)
			19.2.4.2	19.2.4.3	19.2.4.4	19.2.4.5	
1	Σαφήνεια και πληρότητα της πρότασης	Σαφήνεια του περιεχομένου της πρότασης και πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά	10%	10%	15%	10%	100
		Ασαφής περιγραφή της πρότασης αλλά πληρότητα ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά					50
		Ασαφής περιγραφή της πρότασης και ελλείψεις ως προς τα απαιτούμενα για τη βαθμολόγηση δικαιολογητικά					0
2	Σκοπιμότητα της πρότασης (ειδικοί ή στρατηγικοί στόχοι του τοπικού προγράμματος που εξυπηρετούνται με την υλοποίηση της πρότασης)	Συσχέτιση με το σύνολο των στόχων που αφορούν στην υποδράση	10%	10%	20%	10%	100
		Συσχέτιση με το 70% των στόχων που αφορούν στην υποδράση					70
		Συσχέτιση με το 30% των στόχων που αφορούν στην υποδράση					30
		Συσχέτιση με ποσοστό μικρότερο του 30% των στόχων που αφορούν στην υποδράση					0
3	Προτεραιότητες υποδράσης	Το έργο εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης	10%	10%	20%	10%	100
		Το έργο δεν εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης					0
4	Ρεαλιστικότητα και αξιοπιστία του κόστους	$100 * (\text{αιτούμενο} - \text{εγκεκριμένο}) / \text{εγκεκριμένο} \leq 5$	10%	10%	15%	10%	100
		$5 < 100 * (\text{αιτούμενο} - \text{εγκεκριμένο}) / \text{εγκεκριμένο} \leq 10$					60
		$10 < 100 * (\text{αιτούμενο} - \text{εγκεκριμένο}) / \text{εγκεκριμένο} \leq 30$					30
		$100 * (\text{αιτούμενο} - \text{εγκεκριμένο}) / \text{εγκεκριμένο} > 30$					0
5	Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επένδυσης	Χρονοδιάγραμμα σύμφωνο με το είδος και το μέγεθος του έργου	5%	5%	15%	5%	50
		Ορθολογικός προσδιορισμός των επιμέρους φάσεων υλοποίησης του έργου					50
		Τίποτα από τα παραπάνω					0

Α/ Α	ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΕΠΙΛΟΓΗΣ	ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΚΡΙΤΗΡΙΟΥ	ΒΑΡΥΤΗΤΑ (%)				ΜΟΡΙΟ ΔΟΤΗΣΗ (κλ. 0-100)
			19.2.4.2	19.2.4.3	19.2.4.4	19.2.4.5	
6	Ετοιμότητα έναρξης υλοποίησης της πρότασης	Εξασφάλιση του συνόλου των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών	20%	20%	0%	20%	100
		Εξασφάλιση μέρους των απαιτούμενων γνωμοδοτήσεων/εγκρίσεων / αδειών					60
		Υποβολή αιτήσεων στις αρμόδιες αρχές για απαραίτητες γνωμοδοτήσεις/εγκρίσεις / άδειες.					30
		Τίποτα από τα παραπάνω					0
7	Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών	Οργανωτική καινοτομία / καινοτομία στο προϊόν ή στην διαχείριση και λειτουργία	5%	5%	5%	5%	100
		Δεν υπάρχει καμία καινοτομία					0
8	Προστασία περιβάλλοντος	Ποσοστό δαπανών σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος μεγαλύτερο ή ίσο του 5%	10%	10%	0%	10%	100
		Ποσοστό δαπανών σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος μικρότερο του 5%					0
9	Συσχέτιση της πρότασης με Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS)	Ναι	5%	5%	5%	5%	100
		Όχι					0
10	Δυνατότητα διάθεσης ιδίων κεφαλαίων για την έναρξη υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου (εφ' όσον απαιτούνται)	(βαθμολογείται ο λόγος διαθέσιμων ιδίων κεφαλαίων / το σύνολο της ιδιωτικής συμμετοχής	5%	5%	5%	5%	0-100
11	Αναγκαιότητα της πράξης	Δεν υπάρχει παρόμοια υπηρεσία / υποδομή στην Τοπική / Δημοτική Ενότητα	10%	10%	0%	10%	100
		Υπάρχει παρόμοια υπηρεσία / υποδομή στην Τοπική / Δημοτική Ενότητα					0
		ΣΥΝΟΛΟ	100%	100%	100%	100%	

Ο τρόπος βαθμολόγησης των προτάσεων γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κεφάλαιο Ι του παρόντος οδηγού, εφαρμόζοντας τα κριτήρια επιλογής πράξεων που περιγράφονται στον παραπάνω πίνακα. Για τη βαθμολόγηση του κάθε κριτηρίου επιλογής εξετάζονται τα παρακάτω:

1. Σαφήνεια και πληρότητα της πρότασης

Εξετάζεται η πληρότητα και σαφήνεια της πρότασης ως προς:

- Την ανάλυση και περιγραφή του φυσικού αντικείμενου, όσον αφορά:

- Στα βασικά τεχνικά, λειτουργικά και λοιπά χαρακτηριστικά,
- στη μεθοδολογία υλοποίησης (επιλογή μεθοδολογίας και ανάλυση της υλοποίησης της πράξης ή των επιμέρους υποέργων αυτής, απαιτούμενες ενέργειες, χρονική αλληλουχία ενεργειών),
- ii. την ανάλυση του οικονομικού αντικείμενου της προτεινόμενης πράξης, όσον αφορά
  - στην πληρότητα του προτεινόμενου προϋπολογισμού (εξετάζεται εάν περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία κόστη για την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου/ παραδοτέων),
  - τη σαφήνεια των στοιχείων εκτίμησης του εύλογου κόστους των δαπανών κλπ
- iii. στην αποτύπωση των παραδοτέων της πράξης,
- iv. στην πληρότητα των απαιτούμενων δικαιολογητικών που τεκμηριώνουν τα αναγραφόμενα στην Αίτηση Στήριξης και το Παράρτημα της.

2. Σκοπιμότητα της πρότασης (ειδικοί ή στρατηγικοί στόχοι του τοπικού προγράμματος που εξυπηρετούνται με την υλοποίηση της πρότασης)

Εξετάζεται η συσχέτιση των στόχων της πράξης και το ποσοστό εξυπηρέτησης των ειδικών και στρατηγικών στόχων του τοπικού προγράμματος. Η συσχέτιση με τους στόχους του τοπικού προγράμματος θα υπολογίζεται ποσοστιαία και θα βαθμολογείται ανάλογα.

Ειδικότερα για τη δράση 19.2.4: «Βασικές υπηρεσίες & ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές» εξετάζεται η συσχέτιση των στρατηγικών στόχων (ΣΣ) 4: «Η βελτίωση, αναβάθμιση και αξιοποίηση της πολιτισμικής κληρονομιάς της περιοχής» και ΣΣ 5: «Η βελτίωση των βασικών κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών υποδομών και υπηρεσιών και η ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής», όπως αποτυπώνονται στο σχετικό κεφάλαιο του εγκεκριμένου Τοπικού Προγράμματος. Οι ειδικοί στόχοι (ΕΣ), που εξειδικεύουν τους προαναφερθέντες ΣΣ, συσχετίζονται κατά περίπτωση και ανάλογα με το αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης.

3. Προτεραιότητες υποδράσης

Εξετάζεται αν η προτεινόμενη πράξη εντάσσεται στις προτεραιότητες της υποδράσης, όπως αυτές περιγράφονται στο αναμορφωμένο εγκεκριμένο τοπικό πρόγραμμα ανά υποδράση.

4. Ρεαλιστικότητα και αξιοπιστία του κόστους

Εξετάζεται ο αναλυτικός προϋπολογισμός του έργου και γίνονται οι σχετικές περικοπές, σύμφωνα με τα παρακάτω:

- i. αν ο προϋπολογισμός των δαπάνων του έργου είναι σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σχετικό κεφάλαιο του παρόντος οδηγού, δηλαδή έχουν ληφθεί υπόψη οι τιμές μονάδος των κτιριακών εργασιών και το εύλογο κόστος και
- ii. αν οι προτεινόμενες δαπάνες συνάδουν με τη φύση, τους στόχους και τη λειτουργικότητα του επενδυτικού σχεδίου.

5. Ρεαλιστικότητα χρονοδιαγράμματος υλοποίησης επένδυσης

Εξετάζεται η αλληλουχία και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των εργασιών της πράξης, ως προς:

- i. το φυσικό αντικείμενο του έργου
- ii. την επιλεγμένη μέθοδος υλοποίησης (αυτεπιστασία, ανάθεση κλπ),
- iii. τους ενδεχόμενους κινδύνους που συνδέονται με την υλοποίηση της πράξης π.χ. αρχαιολογικά ευρήματα ή πιθανές καθυστερήσεις σχετικά με την έκδοση κανονιστικών αποφάσεων που απαιτούνται για την υλοποίηση της πράξης,
- iv. το επίπεδο ωριμότητας της πράξης
- v. τον ορθολογικό προσδιορισμό των επιμέρους φάσεων υλοποίησης του έργου (μελέτη, άδειες, εγκρίσεις, κατασκευή, προμήθεια κλπ)

Ως βάση μπορούν να χρησιμοποιηθούν χρονοδιαγράμματα συναφών πράξεων που έχουν υλοποιηθεί, με βάση την πρότερη εμπειρία της ΟΤΔ.

6. Ετοιμότητα έναρξης υλοποίησης της πρότασης

Εξετάζεται ο βαθμός ωριμότητας της πράξης από την άποψη της εξέλιξης των απαιτούμενων προπαρασκευαστικών ενεργειών ως προς:

- i. Την ύπαρξη σχετικών μελετών και των αντίστοιχων εγκρίσεων τους
- ii. Την ύπαρξη των αναγκαίων αδειών για την εκτέλεση του έργου
- iii. Την ύπαρξη τευχών δημοπράτησης και την ετοιμότητα για δημοπράτηση
- iv. Την ύπαρξη προβλημάτων που συνδέονται με την υλοποίηση της πράξης, όπως απαλλοτριώσεις, πρόσληψη ειδικών επιστημόνων για την εκτέλεση του έργου (αρχαιολόγο, δασολόγο κλπ) ή πιθανές καθυστερήσεις σχετικά με την έκδοση αποφάσεων που απαιτούνται για την υλοποίηση της πράξης,

Για τα έργα που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις, η αξιολόγηση της ωριμότητας της προτεινόμενης πράξης μπορεί να διενεργείται ανά υποέργο και η συνολική ωριμότητα μίας πράξης αξιολογείται με βάση την ωριμότητα των υποέργων εκείνων που την επηρεάζουν περισσότερο.

7. Καινοτόμος χαρακτήρας της πρότασης/ Χρήση καινοτομίας και νέων τεχνολογιών

Αξιολογείται η καινοτομία της προτεινόμενης πράξης ως προς:

- Την οργανωτική καινοτομία
- Την καινοτομία στο παραγόμενο προϊόν / υπηρεσία
- Την οργάνωση και λειτουργία του έργου

Για τη βαθμολόγηση του εν λόγω κριτηρίου θα λαμβάνεται υπόψη η τεκμηρίωση στο αντίστοιχο πεδίο του παραρτήματος της αίτησης στήριξης, σε συνδυασμό με τυχόν πιστοποιητικά προμηθευτών και έντυπα τεχνικών προδιαγραφών του προβλεπόμενου εξοπλισμού ή των υλικών κατασκευής, καθώς και βεβαιώσεις επίσημων ή συλλογικών φορέων (Πανεπιστήμια, Επιμελητήρια κλπ).

8. Προστασία περιβάλλοντος

Εξετάζεται το ποσοστό των προβλεπόμενων στην πράξη δαπανών, σχετικών με την προστασία περιβάλλοντος και τη συμβολή στον μετριασμό και στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, όπως δαπάνες για εξοικονόμηση ενέργειας και ύδατος, χρήση ΑΠΕ, χρήση φιλοπεριβαλλοντικών υλικών στην κατασκευή του έργου κλπ. Συμπληρώνεται κατάλληλα ο σχετικός «πίνακας δαπανών σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος» που περιλαμβάνεται στο υπόδειγμα του παραρτήματος της αίτησης στήριξης της παρούσας πρόσκλησης.

Για τη βαθμολόγηση των πράξεων ως προς τη συμβολή τους στο περιβάλλον δεν λαμβάνονται υπόψη ενέργειες που είναι υποχρεωτικές από την κείμενη νομοθεσία για τη κατασκευή και λειτουργία του συγκεκριμένου έργου.

9. Συσχέτιση της πρότασης με Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS)

Εξετάζεται ο βαθμός συνέργειας και συμπληρωματικότητας της προτεινόμενης πράξης με τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης της Περιφέρειας Κρήτης (RIS3 Crete), ώστε να εξασφαλίζεται το μέγιστο δυνατό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα από την υλοποίησή της. Συμπληρώνεται κατάλληλα το σχετικό πεδίο στο υπόδειγμα του παραρτήματος της αίτησης στήριξης της παρούσας πρόσκλησης.

10. Δυνατότητα διάθεσης ιδίων κεφαλαίων για την έναρξη υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου (εφ' όσον απαιτούνται)

Εξετάζεται ο βαθμός κάλυψης της ίδιας συμμετοχής, όπου απαιτείται, με βάση τα διαθέσιμα ίδια κεφάλαια του δικαιούχου (τραπεζικές καταθέσεις, δάνεια, ομόλογα κλπ).

11. Αναγκαιότητα πράξης

Εξετάζεται η ύπαρξη παρόμοιας υποδομής ή υπηρεσίας που να καλύπτει τις ανάγκες της τοπικής κοινωνίας.

Η ελάχιστη βαθμολογία που απαιτείται για να θεωρηθεί παραδεκτή η πρόταση είναι τα **30 μόρια**.

4. Φάκελος Υποβολής / Απαιτούμενα Δικαιολογητικά

Όλα τα παρακάτω στοιχεία - δικαιολογητικά επισυνάπτονται στο φυσικό φάκελο που υποβάλλεται στην ΟΤΔ. Στο ΟΠΣΑΑ υποβάλλονται ηλεκτρονικά (σε μορφή pdf), μόνο όσα έχουν την ένδειξη «ΝΑΙ» στη σχετική στήλη του παρακάτω πίνακα.

	ΕΙΔΟΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ	Κωδ Δικ. ΟΠΣΑΑ	Επισύναψ η στο ΟΠΣΑΑ	✓
A	Στοιχεία υποβολής φακέλου και λοιπά στοιχεία πρότασης			
1	Στο φυσικό φάκελο που υποβάλλεται στην ΟΤΔ, εκτυπώνεται και επισυνάπτεται η ηλεκτρονική αίτηση στήριξης που έχει υποβληθεί στο ΟΠΣΑΑ.	-	-	
2	Αίτηση στήριξης , σωστά συμπληρωμένη σύμφωνα με το υπόδειγμα και εμπρόθεσμη. Στην αίτηση θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να δηλώνεται η παραγωγή ή μη παραγωγή εσόδων μετά την ολοκλήρωση της πράξης ή κατά τη διάρκεια υλοποίησής της. Η ημερομηνία και ο αριθμός πρωτοκόλλου της αίτησης στήριξης, είναι αυτός που καταχωρείται και στην ηλεκτρονική αίτηση στήριξης του ΟΠΣΑΑ (θα πρέπει να ταυτίζονται).	ΑΟ_ΑΣ_111_1 9.2.Δ, 19.2.Δ_121	ΝΑΙ	
3	Παράρτημα αίτησης στήριξης , σύμφωνα με το υπόδειγμα της παρούσας πρόσκλησης (περιλαμβάνεται και φωτογραφική απεικόνιση της υφιστάμενης κατάστασης του προτεινόμενου έργου εκτός των άυλων ενεργειών)	19.2.Δ_115, 19.2.Δ_114	ΟΧΙ	
4	Αναλυτικός προϋπολογισμός έργου (και σε ηλεκτρονική μορφή xls): α) Έργα που δεν εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις: Αναλυτικός προϋπολογισμός προτεινόμενης πράξης, σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος της αίτησης στήριξης της παρούσας πρόσκλησης, καθώς και αναλυτικές προμετρήσεις για τα έργα υποδομών, υπογεγραμμένες από μηχανικό, προκειμένου να τεκμηριωθεί το είδος και το ύψος των δαπανών, ώστε να συνάδουν με τη φύση, τους στόχους και τη λειτουργικότητα του επενδυτικού σχεδίου. Επιπλέον υποβάλλονται στοιχεία τεκμηρίωσης κόστους εργασιών, εφόσον απαιτείται. β) Έργα που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις: Εγκεκριμένα τεύχη δημοπράτησης της πράξης. Εφόσον δεν υποβληθούν τεύχη δημοπράτησης, υποβάλλεται αναλυτικός προϋπολογισμός δημοσίου έργου, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, καθώς και αναλυτικές προμετρήσεις για τα έργα υποδομών, θεωρημένες από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία. Στις περιπτώσεις που οι οριστικές μελέτες και τα τεύχη δημοπράτησης, δεν υποβληθούν με την αίτηση στήριξης, τότε θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί εντός εξαμήνου από την Απόφαση Ένταξης του έργου, ενώ δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του προϋπολογισμού της προτεινόμενης πράξης που περιλήφθηκε στην αίτηση στήριξης. Σε αντίθετη περίπτωση ανακαλείται η απόφαση ένταξης της πράξης.	19.2.Δ_116, 19.2.Δ_119, ΑΟ_ΑΣ_116_ 19.2Δ	ΟΧΙ	
5	Πίνακας δαπανών σχετικών με την προστασία του περιβάλλοντος , σύμφωνα με το σχετικό υπόδειγμα του παραρτήματος της αίτησης του παρόντος οδηγού.	Περιλαμβάνεται στα δικαιολογ. 19.2.Δ_115 και 19.2.Δ_116	ΟΧΙ	
6	Αναλυτικό χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης προτεινόμενης πράξης, σύμφωνα με το υπόδειγμα του παραρτήματος της αίτησης στήριξης του παρόντος οδηγού.	Περιλαμβάνεται στα δικαιολογ. 19.2.Δ_115 και 19.2.Δ_116	ΟΧΙ	

	ΕΙΔΟΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ	Κωδ Δικ. ΟΠΣΑΑ	Επισύναψη η στο ΟΠΣΑΑ	✓
7	Πίνακας αποτύπωσης αναγκαίων τεχνικών υποστηρικτικών μελετών και της ωρίμανσης της πράξης (σύμφωνα με το σχετικό υπόδειγμα του παρόντος οδηγού).	ΑΟ_ΑΣ_122_1 9.2.Δ	ΝΑΙ	
8	Υποβάλλονται όλες οι υπάρχουσες μελέτες όπως αναγράφονται στον πίνακα αποτύπωσης αναγκαίων τεχνικών υποστηρικτικών μελετών και της ωρίμανσης της πράξης.	ΑΟ_ΑΣ_124_1 9.2.Δ, ΑΟ_ΑΣ_125_1 9.2.Δ,	ΟΧΙ	
9	Υποβάλλονται όλες οι εγκριτικές αποφάσεις των μελετών όπως αναγράφονται στον πίνακα αποτύπωσης αναγκαίων τεχνικών υποστηρικτικών μελετών και της ωρίμανσης της πράξης.	ΑΟ_ΑΣ_126_1 9.2.Δ	ΝΑΙ	
10	Πίνακας αποτύπωσης αδειών και εγκρίσεων της πράξης και του βαθμού προόδου αυτών (σύμφωνα με το σχετικό υπόδειγμα του παρόντος οδηγού).	ΑΟ_ΑΣ_123_1 9.2.Δ	ΝΑΙ	
11	Υποβάλλονται όλες οι άδειες και εγκρίσεις , όπως αναγράφονται στον πίνακα αποτύπωσης αδειών και εγκρίσεων της πράξης και του βαθμού προόδου αυτών.	ΑΟ_ΑΣ_127_1 9.2.Δ	ΝΑΙ	
12	Αρχιτεκτονικά σχέδια: • Τοπογραφικό διάγραμμα και διάγραμμα κάλυψης (κλίμακα 1:200) υπογεγραμμένα από μηχανικό. • Σχέδια (όσα κατά περίπτωση απαιτούνται) υπογεγραμμένα από μηχανικό: κατόψεις, όψεις, τομές, από τα οποία πρέπει να προκύπτει η προσβασιμότητα ΑΜΕΑ, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σχετικό παράρτημα του παρόντος οδηγού. Στις περιπτώσεις που στο έργο περιλαμβάνεται η προμήθεια εξοπλισμού, στις κατόψεις θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται η διάταξη του εξοπλισμού στο χώρο.	-	ΟΧΙ	
13	Ορθοφωτοχάρτης με αποτύπωση παρέμβασης και ορίων εντός σχεδίου περιοχών	ΑΟ_ΑΣ_113_1 9.2.Δ	ΟΧΙ	
14	Δικαιολογητικά που αποδεικνύουν το εύλογο κόστος των δαπανών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σχετικό κεφάλαιο του παρόντος οδηγού	19.2.Δ_118	ΟΧΙ	
15	Σχέδιο Απόφασης Υλοποίησης Υποέργου με Ίδια Μέσα μόνο στις περιπτώσεις πράξεων που εκτελούνται με ίδια μέσα (δεν αφορά στα έργα που υλοποιούνται με δημόσιες συμβάσεις, αφορά σε όλα τα υπόλοιπα έργα π.χ. συλλογικών φορέων).	-	ΟΧΙ	
16	Δικαιολογητικά που τεκμηριώνουν τον καινοτόμο χαρακτήρα της πρότασης: Υποβάλλονται τυχόν πιστοποιητικά προμηθευτών και έντυπα τεχνικών προδιαγραφών του προβλεπόμενου εξοπλισμού ή των υλικών, καθώς και σχετικές βεβαιώσεις επίσημων ή συλλογικών φορέων (Πανεπιστήμια, Επιμελητήρια κλπ) ή οποιοδήποτε άλλο στοιχείο τεκμηριώνει τον καινοτόμο χαρακτήρα του έργου.	-	ΟΧΙ	
17	Απόφαση του δυνητικού δικαιούχου για την καταβολή της ίδιας συμμετοχής του έργου, καθώς και των τυχόν μη επιλέξιμων δαπανών, εφόσον απαιτείται.	ΑΟ_ΑΣ_119_1 9.2.Δ	ΟΧΙ	
B	Συμπληρωματικά στοιχεία τεκμηρίωσης της πρότασης			
18	Απόσπασμα επιχειρησιακού προγράμματος ΟΤΑ ή εισήγηση Υπηρεσίας <u>και απόφαση Δημοτικού Συμβουλίου</u> , στο οποίο θα πρέπει να προβλέπεται η προτεινόμενη παρέμβαση.	ΑΟ_ΑΣ_115_1 9.2.Δ	ΟΧΙ	
19	Βεβαίωση του δικαιούχου ότι τηρείται φάκελος δημόσιας σύμβασης για την προτεινόμενη πράξη και συμπεριλαμβάνει όλα τα απαραίτητα στοιχεία, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 45 του Ν. 4412/2016 μόνο για τα έργα που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις.	-	ΟΧΙ	

	ΕΙΔΟΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ	Κωδ Δικ. ΟΠΣΑΑ	Επισύναψη η στο ΟΠΣΑΑ	✓
20	Μελέτη συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης ή ανάδειξης του οικισμού ή τμήματος αυτού, <u>μόνο στις περιπτώσεις έργων ανάπλασης οικισμού</u> (σύμφωνα με τα οριζόμενα στο σχετικό παράρτημα του παρόντος οδηγού), εγκεκριμένη από το αρμόδιο Δημοτικό Συμβούλιο.	19.2.Δ_131	ΟΧΙ	
21	Βεβαίωση δικαιούχου για την ύπαρξη δικτύων κοινής ωφελείας και την υποχρέωση ή μη μετακίνησης ή μεταφοράς τους (για τις περιπτώσεις <u>ανάπλασης οικισμών</u>)	19.2.Δ_127	ΝΑΙ	
22	Καταστατικό ή σχετική νομοθεσία, ή σχετικό κανονιστικό πλαίσιο βάσει των οποίων ο φορέας λειτουργίας , όπως περιγράφεται στο παράρτημα της αίτησης στήριξης, έχει τη δυνατότητα λειτουργίας και συντήρησης του έργου.	ΑΟ_ΑΣ_118_1 9.2.Δ	ΟΧΙ	
Γ	Στοιχεία υποψήφιου δικαιούχου			
23	Απόφαση αρμοδίου οργάνου για τον ορισμό του νόμιμου εκπροσώπου του δικαιούχου.	19.2.Δ_113	ΝΑΙ	
24	Αστυνομική ταυτότητα νόμιμου εκπροσώπου του δικαιούχου			
25	Βεβαίωση έναρξης εργασιών (μη φυσικού προσώπου) από την ΑΑΔΕ, από την οποία να προκύπτει και το καθεστώς ΦΠΑ.			
26	Αντίγραφο καταστατικού του νομικού προσώπου και τροποποιήσεις αυτού ή κωδικοποιημένο καταστατικό ή κανονιστικές αποφάσεις που τεκμηριώνουν την αρμοδιότητα του δυνητικού δικαιούχου για την εκτέλεση της πράξης.	ΑΟ_ΑΣ_120_1 9.2.Δ	ΟΧΙ	
27	Απόφαση αρμοδίου οργάνου του δυνητικού δικαιούχου για την υποβολή της αίτησης στήριξης.	19.2.Δ_112	ΝΑΙ	
Δ	Αποδεικτικά στοιχεία κατοχής ή χρήσης του ακινήτου στο οποίο θα υλοποιηθεί η επένδυση			
28	Αποδεικτικά ιδιοκτησίας στο όνομα του δικαιούχου ή μίσθωσης/παραχώρησης ή προσύμφωνο: α) τουλάχιστον για 15 έτη από τη δημοσιοποίηση της πρόσκλησης, σε περίπτωση πράξεων που περιλαμβάνουν <u>υποδομές</u> επί του γηπέδου ή του αγροτεμαχίου στο οποίο πραγματοποιούνται οι επενδύσεις και β) τουλάχιστον για εννιά (9) έτη από την δημοσιοποίηση της πρόσκλησης, σε περίπτωση <u>εκουγχρονισμού</u> , χωρίς επέμβαση στον φέροντα οργανισμό του κτιρίου ή/και υλοποίησης μικρών βοηθητικών κτισμάτων εντός του οικοπέδου. Αναφορικά με τις πράξεις που αφορούν σε αγορά εξοπλισμού (ενδεικτικά: φορεσιές, μουσικά όργανα), απαιτούνται αποδεικτικά ιδιοκτησίας, στο όνομα του δικαιούχου, ή μακροχρόνια μίσθωση/παραχώρηση ή προσύμφωνο, κατά τον χρόνο υπογραφής της σύμβασης μεταξύ ΟΤΔ και δικαιούχου και ως το πέρας των μακροχρονίων υποχρεώσεων του δικαιούχου. Κατά την υποβολή φακέλου συμμετοχής, στο πλαίσιο της αίτησης στήριξης, γίνονται δεκτά <u>προσύμφωνα</u> μίσθωσης/παραχώρησης ή αγοράς γηπέδου ή του οικοπέδου ή/και του ακινήτου, τα οποία είναι εν ισχύ κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης, ενώ τα συμφωνητικά θα πρέπει να προσκομίζονται με την υπογραφή της σύμβασης μεταξύ ΟΤΔ και δικαιούχου. Επισημαίνεται ότι τα προσύμφωνα δεν πρέπει να αποτελούν ανάληψη υποχρέωσης που καθιστά μη αναστρέψιμη την επένδυση, έτσι ώστε να πληρείται ο χαρακτήρας κινήτρου στην περίπτωση επενδύσεων που υλοποιούνται βάσει του Καν. ΕΕ 651/2014).	19.2.Δ_132	ΟΧΙ	

	ΕΙΔΟΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ	Κωδ Δικ. ΟΠΣΑΑ	Επισύναψ η στο ΟΠΣΑΑ	✓
29	<p>Πιστοποιητικά βαρών και μη διεκδικήσεων από τα οποία προκύπτει ότι το ακίνητο στο οποίο θα υλοποιηθεί η επένδυση είναι ελεύθερο βαρών (προσημείωση υποθήκης ή υποθήκη) και δεν εκκρεμούν διεκδικήσεις τρίτων επ' αυτού.</p> <p>Κατ' εξαίρεση, στις ακόλουθες περιπτώσεις είναι δυνατή η ύπαρξη εγγεγραμμένων βαρών όταν:</p> <p>α. η προσημείωση υποθήκης ή η υποθήκη έχει εγγραφεί σε εξασφάλιση δανείου που χορηγήθηκε ύστερα από φυσική καταστροφή,</p> <p>β. η προσημείωση υποθήκης ή η υποθήκη έχει εγγραφεί σε εξασφάλιση δανείου για την υλοποίηση της πρότασης,</p> <p>γ. η προσημείωση υποθήκης ή η υποθήκη έχει εγγραφεί σε εξασφάλιση δανείου για την ίδια φύση της επένδυσης.</p> <p>Στις περιπτώσεις άυλων ενεργειών και προμήθειας εξοπλισμού που δεν απαιτεί την μόνιμη εγκατάστασή του ή ήπιες ενέργειες που δεν συνδέονται μόνιμα και σταθερά με το ακίνητο, δεν ελέγχεται η ύπαρξη βαρών και διεκδικήσεων.</p>	19.2.Δ_132	ΟΧΙ	
30	<p>Βεβαίωση δημάρχου, συνοδευόμενη από σκαρίφημα υπογεγραμμένο από την αρμόδια Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου, που θα βεβαιώνει τους κοινόχρηστους χώρους στους οποίους γίνεται παρέμβαση (μόνο στις περιπτώσεις ανάπλασης οικισμών).</p>	19.2.Δ_132	ΟΧΙ	
31	<p>Προγραμματική σύμβαση με την αρμόδια υπηρεσία (σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία), για τις περιπτώσεις πράξεων που αφορούν σε παρεμβάσεις εντός δασικής έκτασης.</p>	19.2.Δ_132	ΟΧΙ	
32	<p>Για τις περιπτώσεις που στην αίτηση περιλαμβάνεται η απόκτηση των απαραίτητων για την πράξη εδαφικών εκτάσεων, πρέπει να πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθοι όροι <u>και προσκομίζονται τα αντίστοιχα δικαιολογητικά</u>:</p> <p>(1) Η αξία της εδαφικής έκτασης πιστοποιείται από την αντικειμενική αξία της εδαφικής έκτασης, όπως αυτή προσδιορίζεται κατά περίπτωση από το Υπουργείο Οικονομικών.</p> <p>(2) Η έκταση δεν ανήκει στο δημόσιο ή σε νομικό πρόσωπο του ευρύτερου δημόσιου τομέα.</p> <p>(3) Η επιλέξιμη, για συνεισφορά από το ΕΓΤΑΑ, δαπάνη για αγορά μη οικοδομημένης και οικοδομημένης γης δεν υπερβαίνει το 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη. Για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια, το όριο αυτό αυξάνεται στο 15%. Σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, το όριο μπορεί να αυξηθεί υπερβαίνοντας τα αντίστοιχα προαναφερθέντα ποσοστά, για πράξεις που αφορούν διατήρηση του περιβάλλοντος.</p> <p>Σε περίπτωση απαλλοτριώσεων, εφαρμόζονται οι όροι που αναφέρονται στα ανωτέρω σημεία (1), (2) και (3). Ως δαπάνη αγοράς νοείται η τιμή της αναγκαστικής απαλλοτρίωσης, η οποία καθορίζεται από τα αρμόδια δικαστήρια.</p>	19.2.Δ_132	ΟΧΙ	

	ΕΙΔΟΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ	Κωδ Δικ. ΟΠΣΑΑ	Επισύναψ η στο ΟΠΣΑΑ	✓
Ε	Κανονιστικά Στοιχεία πράξης			
33	<p>Πίνακας συμμόρφωσης της προτεινόμενης πράξης με τις κατευθύνσεις της αριθμ. 152950/23-10-2015 ΚΥΑ για την έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΠΑΑ 2014-2020, σύμφωνα με το σχετικό υπόδειγμα του παρόντος οδηγού,</p> <p><u>και σε περίπτωση που ο δυνητικός δικαιούχος δεν έχει εγκεκριμένη ΜΠΕ και τη σχετική Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων κατά την υποβολή της αίτησης στήριξης:</u></p> <p>Υπεύθυνη Δήλωση με την οποία να δεσμεύεται ότι θα τηρεί το αντίστοιχο κριτήριο επιλεξιμότητας, να δηλώνει ότι η προτεινόμενη πράξη συμμορφώνεται με τις κατευθύνσεις της 152950/23-10-2015 ΚΥΑ έγκρισης της ΣΜΠΕ του ΠΑΑ 2014-2020 και ότι θα προσκομίσει τις σχετικές αδειοδοτήσεις, εντός εξαμήνου από την Απόφαση Ένταξης του έργου (με τον κίνδυνο ανάκλησης της απόφασης ένταξης της πράξης, όπως ορίζεται στο άρθρο 6, της αριθμ. 13215/30-11-2017 ΥΑ).</p> <p>Ο πίνακας συμμόρφωσης θα συμπληρώνεται ανάλογα με το περιεχόμενο της αίτησης στήριξης και της συνημμένης υπεύθυνης δήλωσης και συμπληρώνεται για όλα τα έργα.</p>	19.2.Δ_133	ΝΑΙ	
34	Πίνακες υπολογισμού καθαρών εσόδων σύμφωνα με τις οδηγίες και το σχετικό υπόδειγμα της παρούσας πρόσκλησης.	19.2.Δ_134	ΝΑΙ	
35	<p>Για δράσεις που ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης υποβάλλονται:</p> <p>α) στοιχεία του δικαιούχου που αποτελούν αποδεικτικό υλικό για την εξέταση ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης και</p> <p>β) ερωτηματολόγιο ελέγχου κρατικών ενισχύσεων έργων πολιτισμού ή σύγχρονου πολιτισμού (εφόσον απαιτείται) (σύμφωνα με τα υποδείγματα ερωτηματολογίων του παρόντος οδηγού).</p> <p>Τα υποβάλλοντα στοιχεία πρέπει να διασφαλίζουν ότι η χρηματοδότηση του έργου δεν απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ή να έχει επιπτώσεις στις συναλλαγές [στην περίπτωση που μια πράξη εξετάζεται στο πλαίσιο της Ανακοίνωσης της Επιτροπής, σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01)]</p>	19.2.Δ_136 (ερωτημα- τολόγιο πολιτισμού)	ΝΑΙ	
36	<p>Για δράσεις που δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C 262/01), υποβάλλονται τα εξής στοιχεία:</p> <p><u>Εθνική νομοθεσία</u> βάσει της οποίας καταδεικνύεται ότι οι εν λόγω υποδομές αποτελούν «φυσικό μονοπώλιο», καθώς έχει ανατεθεί μόνο στους εν λόγω φορείς η αρμοδιότητα κατασκευής των σχετικών έργων. Η προσκόμιση της εθνικής νομοθεσίας πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις της ως άνω αναφερόμενης Ανακοίνωσης περί απουσίας άμεσου ανταγωνισμού για τις συγκεκριμένες υποδομές και περί αμελητέας ιδιωτικής χρηματοδότησης στον τομέα των υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων. Όσον αφορά στην προϋπόθεση περί υποδομής που δεν είναι σχεδιασμένη να ευνοεί επιλεκτικά μια συγκεκριμένη επιχείρηση ή κλάδο αλλά παρέχει οφέλη για την κοινωνία στο σύνολό της, είναι αναγκαίο από τις αιτήσεις χρηματοδότησης και</p>	-	ΟΧΙ	

	ΕΙΔΟΣ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΟΥ	Κωδ Δικ. ΟΠΣΑΑ	Επισύναψ η στο ΟΠΣΑΑ	✓
	τα συνοδευτικά έγγραφα να διασφαλίζεται ότι τα προς ένταξη έργα <u>εξυπηρετούν μια γεωγραφική περιοχή</u> στο σύνολό της, προκειμένου να παρέχονται οφέλη για το σύνολο της κοινωνίας και να διασφαλίζεται η αποτροπή της εύνοιας συγκεκριμένης επιχείρησης ή κλάδου δραστηριότητας.			
ΣΤ	Τεχνική επάρκεια δυνητικού δικαιούχου			
37	Αποδεικτικά τεκμηρίωσης της τεχνικής επάρκειας (σε περίπτωση έργου που υλοποιείται από δημόσιο φορέα), σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 44 του Ν.4412/2016	19.2.Δ_137	ΝΑΙ	

Σημείωση:

Όσα εκ των δικαιολογητικών προσκομίζονται σε αντίγραφα πρέπει να είναι ευκρινή και ευανάγνωστα. Σε περίπτωση που κριθεί σκόπιμο δύναται αυτά να ζητηθούν από το φορέα αρμοδίως επικυρωμένα ή πρωτότυπα.

5. Πίνακας Τιμών Μονάδας κτιριακών εργασιών για την αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων (εκτός δημοσίων συμβάσεων)

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΕΥ	ΕΡΓΑ ΥΠΟΔΟΜΗΣ				
EY.01	Ισοπεδώσεις-Διαμορφώσεις	μ3	2,30	4,70	
EY.02	Σύνδεση με δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας	ΚΑ			Σύμφωνα με το τιμολόγιο του παρόχου. Η πρόσβαση στο δίκτυο τιμολογείται ως σωληνώσεις ή καλωδιώσεις
EY.03	Σύνδεση με δίκτυο τηλεφωνίας	ΚΑ			
EY.04	Σύνδεση με δίκτυο ύδρευσης	ΚΑ			
EY.05	Σύνδεση με δίκτυο αποχέτευσης	ΚΑ			
EY.06	Σωληνώσεις για σύνδεση με δίκτυο ύδρευσης	μμ	12,00	15,00	
EY.07	Σωληνώσεις για σύνδεση με δίκτυο αποχέτευσης	μμ	50,00	60,00	
EY.08	Άλλο				
ΕΠ	ΕΡΓΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΥ				
ΕΠ.01	Περίφραξη με συρματόπλεγμα και πασάλους κάθε 2-2,5 μ, ύψους 1,5-2,5μ	μ	12,00	16,00	
ΕΠ.02	Περίφραξη με σενάξ 20 εκατοστά, πασάλους και πλέγμα	μ	35,00	50,00	
ΕΠ.03	Περίφραξη συμπαγής με πλέγμα (1,00 μ beton)	μ	70,00	85,00	
ΕΠ.04	Εσωτερική οδοποιία	μ2	10,00	15,00	
ΕΠ.05	Αίθριος (αύλειος) χώρος	μ2	6,00	30,00	Ανάλογα με το είδος και την ποιότητα του υλικού, συμπεριλαμβάνει την προεργασία και την τελική επίστρωση
ΕΠ.06	Χώρος πρασίνου	μ2			Ανάλογα με το είδος και την ποσότητα των φυτών
ΕΠ.07	Άλλο				
1	ΧΩΜΑΤΟΥΡΓΙΚΑ				
1.01	Γενικές εκσκαφές γαιώδεις, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών (με μηχανικά μέσα)	μ3	3,50	4,50	
1.02	Γενικές εκσκαφές ημιβραχώδεις, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών (με μηχανικά μέσα)	μ3	4,50	6,00	
1.03	Γενικές εκσκαφές βραχώδεις, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών (με μηχανικά μέσα)	μ3	17,00	27,00	
1.04	Γενικές εκσκαφές γαιώδεις, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών (χωρίς μηχανικά μέσα)	μ3	18,00	24,00	
1.05	Γενικές εκσκαφές ημιβραχώδεις, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών (χωρίς μηχανικά μέσα)	μ3	22,00	28,00	
1.06	Γενικές εκσκαφές βραχώδεις, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών (χωρίς μηχανικά μέσα)	μ3	30,00	40,00	
1.07	Επιχώσεις με προϊόντα εκσκαφής (με μηχανικά μέσα, για οικοδομικά έργα)	μ3	3,00	5,00	
1.08	Επιχώσεις μικρής κλίμακας χωρίς μηχανικά μέσα	μ3	12,00	15,00	
1.09	Ειδικές επιχώσεις (σκύρα, 3Α κ.λπ.)	μ3	18,00	24,00	

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1.10	Άλλο				
2	ΚΑΘΑΙΡΕΣΕΙΣ				
2.01	Καθαίρεση ξύλινων ή μεταλλικών στεγών οποιουδήποτε τύπου (περιλαμβανομένων των επικαλύψεων από οποιοδήποτε υλικό) με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ2	12,00	15,00	
2.02	Καθαίρεση πλινθοδομής οποιουδήποτε τύπου, επιχρισμένης ή μη, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ2	17,00	35,00	
2.03	Καθαίρεση λιθοδομής οποιουδήποτε τύπου, επιχρισμένης ή μη, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ3	27,00	35,00	
2.04	Καθαίρεσεις άοπλου σκυροδέματος μεμονωμένες, με αδιατάρακτες κοπές κτλ, μέχρι 1.00 m3 ανά θέση	μ3	190,00	200,00	
2.05	Καθαίρεσεις οπλισμένου σκυροδέματος με αδιατάρακτη κοπή, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ Χ εκ.	4,00	5,00	μέτρο μήκους Χ εκατοστό βάθους κοπής
2.06	Καθαίρεσεις άοπλου σκυροδέματος γενικές, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ3	30,00	50	
2.07	Καθαίρεσεις οπλισμένου σκυροδέματος γενικές, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ3	45,00	80	
2.08	Καθαίρεση επιχρισμάτων, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ2	4,00	7,00	
2.09	Καθαίρεση πλινθόκτιστων τοίχων για τη διαμόρφωση θυρών ή παραθύρων, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ2	30,00	40,00	
2.10	Καθαίρεση λιθόκτιστων τοίχων για τη διαμόρφωση θυρών ή παραθύρων, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ2	65,00	85,00	
2.11	Καθαίρεση κουφωμάτων (ξύλινων, σιδηρών, αλουμινίου κτλ.) χωρίς προσοχή για την διατήρηση των κουφωμάτων, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ2	8,00	10,00	
2.12	Καθαίρεση πλακιδίων τοίχου, με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ2	4,00	5,00	
2.13	Καθαίρεση δαπέδων από πλακίδια κεραμικά ή πορσελάνης, μαρμάρινων δαπέδων, δαπέδων από τσιμεντοκονία κτλ. με αποκομιδή, μεταφορά και επεξεργασία μπαζών	μ2	4,00	5,00	
2.14	Άλλο				
3	ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΑ				
3.01	Σκυρόδεμα καθαριότητας - εξισωτικές στρώσεις - στρώσεις κλίσεων κτλ. από σκυρόδεμα C12/15	μ3	80,00	95,00	
3.02	Άοπλο ή ελαφρά οπλισμένο σκυρόδεμα δαπέδων επί εδάφους, πεζοδρομίων κτλ. κατηγορίας μέχρι C20/25	μ3	110,00	140,00	

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
3.03	Οπλισμένο σκυρόδεμα	μ3	220,00	265,00	Η τιμή διαμορφώνεται από την κατηγορία Σκυροδέματος (π.χ. C20/25 ή C30/37), το είδος του σκυροδετούμενου στοιχείου (θεμελίωση, πλάκα, κατακόρυφα ή οριζόντια στοιχεία, φέρων οργανισμός ή διαμορφώσεις), τον λόγο "βάρος σιδήρου/κυβικό μέτρο σκυροδέματος" και την προσβασιμότητα στο έργο. Συμπεριλαμβάνονται στην τιμή όλα τα πρόσθετα σκυροδέματος (υπερρευστοποιητής, επιβραδυντής)
3.04	Μανδύας χυτού σκυροδέματος	μ3	280,00	350,00	
3.05	Μανδύας ή ενίσχυση τοιχοποιίας με εκτοξευόμενο σκυρόδεμα	μ3	350,00	500,00	
3.06	Οπλισμένο σκυρόδεμα C20/25 σε ανακαινίσεις - επισκευές - επεμβάσεις γενικά σε παραδοσιακά κτίρια	μ3	325,00	355,00	
3.07	Ελαφρομετόν	μ3	70,00	80,00	
3.08	Επιφάνειες εμφανούς σκυροδέματος	μ2	18,00	22,00	
3.09	Προσαύξηση τιμής όταν η συνολική χρησιμοποιούμενη ποσότητα σκυροδέματος σε όλο το έργο δεν υπερβαίνει τα 30 m3	μ3	27,00	42,00	
3.10	Κατασκευή ασφάλτου σε περιβάλλοντα χώρο, χώρους κυκλοφορίας κτλ. (περιλαμβάνεται η βάση και η υπόβαση από κατάλληλα συμπυκνωμένα αδρανή υλικά, η προεπάλειψη κτλ)	μ2	12,00	20,00	
3.11	Ενέματα	λίτρο	2,00	3,00	
3.12	Ελκυστήρες περίσφιξης με τα ειδικά τεμάχια	μ.μ.	200,00	300,00	Ανάλογα με την ποιότητα του χάλυβα
3.13	Ενίσχυση με ανθρακονήματα	μ.μ.	40,00	60,00	Ανάλογα με την ποιότητα των ανθρακονημάτων και το πλάτος του φύλλου
3.14	Άλλο				
4	ΤΟΙΧΟΠΟΙΪΣ				
4.01	Λιθοδομές με ή χωρίς κονίαμα, με αργούς λίθους χωρίς ορατή όψη	μ3	70,00	100,00	Τιμή που αναφέρεται σε κυβικό μέτρο λιθοδομής
4.02	Λιθοδομές με ή χωρίς κονίαμα, με αργούς λίθους με μία ορατή όψη	μ3	90,00	130,00	Τιμή που αναφέρεται σε κυβικό μέτρο λιθοδομής
4.03	Λιθοδομές με ή χωρίς κονίαμα, με αργούς λίθους με δύο ορατές όψεις	μ3	100,00	150,00	Τιμή που αναφέρεται σε κυβικό μέτρο λιθοδομής
4.04	Λιθοδομές με ή χωρίς κονίαμα, με λαξευτούς λίθους μίας ορατής όψης	μ3	110,00	180,00	Τιμή που αναφέρεται σε κυβικό μέτρο λιθοδομής
4.05	Λιθοδομές με ή χωρίς κονίαμα, με λαξευτούς λίθους δύο ορατών όψεων	μ3	130,00	220,00	Τιμή που αναφέρεται σε κυβικό μέτρο λιθοδομής
4.06	Οπτοπλινθοδομές δρομικές	μ2	12,00	15,00	
4.07	Οπτοπλινθοδομές διπλές δρομικές ή μπατικές	μ2	18,00	26,00	
4.08	Οπτοπλινθοδομές πάχους από 20εκ. και άνω	μ2	32,00	47,00	Ανάλογα με το πάχος της τοιχοποιίας
4.09	Τσιμεντολιθοδομές - κισσηρολιθοδομές μεγάλου πάχους (15-25cm)	μ2	17,00	20,00	
4.10	Τοιχοποιία με στοιχεία ελαφροσκυροδέματος (τύπου YTONG,	μ2	25,00	42,00	

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
	ABLOCK κτλ.) πάχους 15-25 cm				
4.11	Σενάζ τοιχοποιίας μονό οπλισμένο (πλάτος έως 15 cm)	μ.μ.	7,00	15,00	
4.12	Σενάζ τοιχοποιίας διπλό οπλισμένο (πλάτος έως 25 cm)	μ.μ.	10,00	20,00	
4.13	Σενάζ τοιχοποιίας μεγάλου πλάτους οπλισμένο (πλάτος έως 50 cm)	μ.μ.	21,00	29,00	
4.14	Άλλο				
5	ΓΥΨΟΣΑΝΙΔΕΣ ΤΟΙΧΩΝ, ΟΡΟΦΩΝ και ΨΕΥΔΟΡΟΦΩΝ				
5.01	Τοίχοι γυψοσανίδων απλοί (δύο όψεις με ενδιάμεσο ελαφρύ σκελετό, στηρίγματα κτλ.)	μ2	26,00	30,00	Επιφάνειες έτοιμες προς βαφή
5.02	Τοίχοι τσιμεντοσανίδων απλοί (δύο όψεις με ενδιάμεσο ελαφρύ σκελετό, στηρίγματα κτλ.)	μ2	45,00	60,00	
5.03	Κατασκευή ψευδοροφής από γυψοσανίδα	μ2	25,00	35,00	
5.04	Κατασκευή ψευδοροφής από τσιμεντοσανίδα	μ2	40,00	50,00	
5.05	Επενδύσεις τοίχων με γυψοσανίδα	μ2	14,00	20,00	
5.06	Επενδύσεις τοίχων με τσιμεντοσανίδα	μ2	32,00	37,00	
5.07	Άλλο				
6	ΕΠΙΧΡΙΣΜΑΤΑ				
6.01	Συνήθη επιχρίσματα με ασβεστοτσιμεντοκονιάματα τριπτά, τριών ή τεσσάρων στρώσεων	μ2	10,00	14,00	
6.02	Ασβεστοτσιμεντοκονιάματα με τελείωμα σαγρέ	μ2	10,00	13,00	
6.03	Ασβεστοτσιμεντοκονιάματα με τελείωμα αρτιφισιέλ	μ2	17,00	25,00	
6.04	Επιχρίσματα χωριάτικου τύπου	μ2	9,00	13,00	
6.05	Μεταλλικά ή πλαστικά πλέγματα για επιχρίσματα	μ2	2,00	3,00	Διχτάκι
6.06	Αρμολογήματα ακατέργαστων όψεων λιθοδομών	μ2	17,00	25,00	
6.07	Άλλο				
7	ΜΟΝΩΣΕΙΣ - ΣΤΕΓΑΝΩΣΕΙΣ				
7.01	Θερμομόνωση - υγραμόνωση δώματος	μ2	32,00	40,00	Οι τιμές είναι ενδεικτικές και μπορεί να διαφοροποιηθούν ανάλογα με τα υλικά που χρησιμοποιούνται.
7.02	Θερμομόνωση-υγραμόνωση βεραντών	μ2	25,00	35,00	
7.03	Θερμομονωτική στρώση οποιουδήποτε τύπου και πάχους σε τοιχοποιία ή δομικό στοιχείο σκυροδέματος ή σε πλάκα οροφής ή σε ξύλινη στέγη, τοποθετημένη στο ενδιάμεσο κενό τοιχοποιίας ή επί της μίας πλευράς με στηρίγματα)	μ2	5,00	8,00	
7.04	Περιμετρική μόνωση τύπου κελύφους	μ2	35,00	50,00	
7.05	Επάλειψη επιφανειών με εποξειδικά υλικά κατάλληλα για πόσιμο νερό	μ2	4,00	5,00	

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
7.06	Αδιαβροχοποίηση επιφανειών (π.χ. με σιλοξανικά υλικά)	μ2	10,00	15,00	
7.07	Άλλο				
8	ΕΠΙΚΑΛΥΨΕΙΣ				
8.01	Επικράμωση πλάκας σκυροδέματος (κολυμβητά)	μ2	35,00	55,00	Ανάλογα τον τύπο (γαλλικά, γερμανικά, ρωμαϊκά, βυζαντινά κ.λπ.)
8.02	Ξύλινη στέγη με κεραμίδια εδραζόμενη σε πλάκα σκυροδέματος (με ή χωρίς προεξοχές - φουρούσια)	μ2	70,00	100,00	Σε όλες τις τιμές των επικαλύψεων περιλαμβάνονται τα όποια απαιτούμενα ειδικά τεμάχια, απολήξεις, αντιμυκητιακή - αντιδιαβρωτική προστασία (για ξύλινα-μεταλλικά στοιχεία) και το βερνίκωμα-λουστράρισμα . Για τις αυτοφερόμενες ξύλινες στέγες περιλαμβάνεται και το εσωτερικό τελείωμα από ραμποτέ ξυλεία ή άλλο υλικό, ή κατασκευή ψευδοροφής. Περιλαμβάνεται επίσης η πλήρης θερμομόνωση και υγραμόνωση της κατασκευής.
8.03	Ξύλινη στέγη αυτοφερόμενη με δοκούς ή ζευκτά (δικτυώματα - ψαλίδια) με επικάλυψη κεραμίδια - εσωτερική όψη εμφανούς κατασκευής με ραμποτέ ή με ψευδοροφή κτλ	μ2	140,00	150,00	
8.04	Σιδερένια στέγη απλού τύπου από ολόσωμους δοκούς ή συνήθη δικτυώματα με επικάλυψη από αυλακωτή λαμαρίνα	μ2	40,00	50,00	
8.05	Σιδερένια στέγη απλού τύπου από ολόσωμους δοκούς ή συνήθη δικτυώματα με επικάλυψη από πάνελ δύο στρώσεων λαμαρίνας με ενδιάμεση στρώση μόνωσης (πολυουρεθάνη ή πολυστερίνη ή άλλο υλικό)	μ2	60,00	70,00	
8.06	Επικάλυψη υπάρχουσας στέγης οποιουδήποτε τύπου με αυλακωτή λαμαρίνα	μ2	15,00	18,00	
8.07	Επικάλυψη υπάρχουσας στέγης οποιουδήποτε τύπου με πάνελ δύο στρώσεων λαμαρίνας με ενδιάμεση στρώση μόνωσης (πολυουρεθάνη ή πολυστερίνη ή άλλο υλικό)	μ2	35,00	40,00	
8.08	Πλαγιοκάλυψη (ή αντικατάσταση πλαγιοκάλυψης) υπάρχουσας κατασκευής οποιουδήποτε τύπου με αυλακωτή λαμαρίνα	μ2	12,00	16,00	
8.09	Πλαγιοκάλυψη (ή αντικατάσταση πλαγιοκάλυψης) υπάρχουσας κατασκευής οποιουδήποτε τύπου με πάνελ δύο στρώσεων λαμαρίνας με ενδιάμεση στρώση μόνωσης (πολυουρεθάνη ή πολυστερίνη ή άλλο υλικό)	μ2	30,00	35,00	
8.10	Επικάλυψη στέγης με χαλκό	μ2	270,00	300,00	
8.11	Επικάλυψη στέγης με ψευδάργυρο	μ2	250,00	280,00	
8.12	Επικάλυψη στέγης με ασφαλτόπανο και ψηφίδα	μ2	70,00	90,00	Ανάλογα το βάρος/ μ2 του ασφαλτόπανου
8.13	Ξύλινη πέρκολα	μ2	80,00	120,00	Ανάλογα με το είδος του ξύλου, την επικάλυψη και τις διαστάσεις των στοιχείων
8.14	Άλλο				
9	ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΤΟΙΧΩΝ				
9.01	Με πλακίδια πορσελάνης	μ2	25,00	40,00	

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
9.02	Με διακοσμητικά τούβλα	μ2	40,00	50,00	
9.03	Με λίθινες πλάκες	μ2	45,00	55,00	
9.04	Με πλάκες μαρμάρου	μ2	70,00	100,00	
9.05	Άλλο	μ2			
10	ΕΠΙΣΤΡΩΣΕΙΣ ΔΑΠΕΔΩΝ				
10.01	Κατώφλια, ποδιές παραθύρων, επίστρωση στηθαίων, μπαλκονιών, κτλ με μάρμαρο πλάτους έως 25 cm	μ.μ.	25,00	30,00	
10.02	Κατώφλια, ποδιές παραθύρων, επίστρωση στηθαίων, μπαλκονιών, κτλ με μάρμαρο πλάτους 26 έως 50 cm	μ.μ.	40,00	48,00	
10.03	Μαρμαροεπένδυση βαθμίδας κλίμακος (ρίχτι και πάτημα) οποιουδήποτε πλάτους και ύψους	μ.μ.	75,00	100,00	
10.04	Μαρμαροεπένδυση πάγκων εργασίας, κουζίνας κτλ	μ.μ.	90,00	160,00	
10.05	Επενδύσεις πάγκων εργασίας, κουζίνας, λουτρών κτλ με γρανίτη	μ2	200,00	250,00	
10.06	Εξισωτική-εξωμαλυντική τσιμεντοκονία για δάπεδα	μ2	5,00	7,00	
10.07	Βιομηχανικό δάπεδο (περιλαμβάνεται η τυχόν απαιτούμενη επιπλέον διάστρωση σκυροδέματος)	μ2	15,00	20,00	
10.08	Βιομηχανικό δάπεδο (χωρίς διάστρωση σκυροδέματος)	μ2	6,00	8,00	
10.09	Βιομηχανικό δάπεδο με εποξειδική ρητίνη	μ2	35,00	50,00	
10.10	Πατητή τσιμεντοκονία	μ2	30,00	40,00	
10.11	Με τσιμεντόπλακες	μ2	18,00	23,00	
10.12	Με λίθινες πλάκες (Καρύστου, κ.λπ.)	μ2	35,00	45,00	
10.13	Με πλάκες μαρμάρου	μ2	75,00	100,00	
10.14	Με πλακίδια κεραμικά ή πορσελάνης	μ2	30,00	40,00	
10.15	Με λωρίδες αφρικανικής ξυλείας	μ2	55,00	75,00	
10.16	Με λωρίδες δρυός	μ2	80,00	100,00	
10.17	Με laminate	μ2	18,00	28,00	
10.18	Με μοκέτα	μ2	15,00	20,00	
10.19	Περιθώρια (σοβατεπί) από μάρμαρο	μ.μ.	8,00	12,00	
10.20	Περιθώρια (σοβατεπί) κεραμικών πλακιδίων	μ.μ.	4,00	6,00	
10.21	Περιθώρια (σοβατεπί) ξύλινων δαπέδων	μ.μ.	5,00	7,00	
10.22	Άλλο				
11	ΠΛΗΡΗ ΚΟΥΦΩΜΑΤΑ ΜΕ ΘΕΡΜΟΜΟΝΩΤΙΚΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΑ				
11.01	Πόρτες-παράθυρα αλουμινίου ή πλαστικού, συρόμενα ή σταθερά	μ2	150,00	225,00	
11.02	Πατζούρια με φυλλαράκια, αλουμινίου ή πλαστικού, συρόμενα ή σταθερά	μ2	110,00	140,00	
11.03	Πόρτες-παράθυρα αλουμινίου ή πλαστικού, ανοιγόμενα ή και ανακλινόμενα (περιστρεφόμενα περί οριζοντίου ή κατακόρυφου άξονα)	μ2	150,00	225,00	

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
11.04	Πατζούρια με φυλλαράκια, αλουμινίου ή πλαστικού, ανοιγόμενα ή και ανακλινόμενα	μ2	110,00	140,00	
11.05	Κινητές σίτες αερισμού	μ2	45,00	65,00	
11.06	Ρολά αλουμινίου ή πλαστικού	μ2	120,00	150,00	
11.07	Ρολά ξύλινα	μ2	160,00	200,00	
11.08	Βιτρίνες αλουμινίου	μ2	100,00	160,00	
11.09	Πόρτες εισόδου αλουμινίου ή πλαστικού	μ2	300,00	400,00	
11.10	Ξύλινες πόρτες πρεσαριστές κοινές	μ2	150,00	200,00	
11.11	Ξύλινες πόρτες ταμπλαωτές	μ2	200,00	250,00	
11.12	Ξύλινες πόρτες πρεσσαριστές με καπλαμά και κάσες από συμπαγή δρύ ή καρυδιά ή καστανιά	μ2	250,00	300,00	
11.13	Ξύλινα παράθυρα με παντζούρια γαλλικού τύπου	μ2	300,00	350,00	
11.14	Ξύλινα παράθυρα με παντζούρια γερμανικού τύπου	μ2	350,00	400,00	
11.15	Ξύλινα παράθυρα με παντζούρια χωρικού τύπου	μ2	290,00	340,00	
11.16	Σιδερένιες πόρτες - παράθυρα	μ2	100,00	150,00	
11.17	Σιδερένιες πόρτες μεγάλες - ανοιγόμενες ή ρολλά (για βιομηχανίες κτλ)	μ2	150,00	200,00	
11.18	Μονόφυλλη πυράντοχη πόρτα T30 έως T90 πλήρως εξοπλισμένη	μ2	300,00	340,00	
11.19	Δίφυλλη πυράντοχη πόρτα T30 έως T90 πλήρως εξοπλισμένη	μ2	340,00	380,00	
11.20	Θωρακισμένη πόρτα με επένδυση ξύλου ή MDF ή άλλο υλικό	τεμ.	900,00	1.200,00	
11.21	Άλλο				
12	ΣΤΗΘΑΙΑ - ΚΙΓΚΛΙΔΩΜΑΤΑ				
12.01	Από κιγκλίδωμα σιδερένιο	μ.μ.	50,00	70,00	Ανάλογα τη διατομή και την επεξεργασία
12.02	Από κιγκλίδωμα αλουμινίου	μ.μ.	60,00	80,00	
12.03	Από κιγκλίδωμα ανοξείδωτου χάλυβα	μ.μ.	100,00	120,00	
12.04	Από κιγκλίδωμα ξύλινο	μ.μ.	55,00	65,00	
12.05	Από υαλοπίνακες securit/ triplex με στήριξη	μ.μ.	120,00	180,00	
12.06	Άλλο				
13	ΚΛΙΜΑΚΕΣ				
13.01	Σιδερένια βαθμίδα (τοποθετημένη και βαμμένη)	μ.μ.	80,00	90,00	
13.02	Ξύλινη βαθμίδα (τοποθετημένη και βαμμένη)	μ.μ.	200,00	250,00	
13.03	Άλλο				
14	ΝΤΟΥΛΑΠΕΣ - ΝΤΟΥΛΑΠΙΑ				
14.01	Ντουλάπες κοινές από μελαμίνη, φορμάικα ή καπλαμά (υπνοδωματίων, γραφείων κτλ)	μ2 όψης	200,00	230,00	
14.02	Ντουλάπια κουζίνας από μελαμίνη, φορμάικα ή καπλαμά (πάνω ή κάτω)	μ.μ.	180,00	200,00	
14.03	Ντουλάπια κουζίνας από συμπαγή ξυλεία (πάνω ή κάτω)	μ.μ.	250,00	300,00	

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
14.04	Άλλο				
15	ΧΡΩΜΑΤΙΣΜΟΙ				
15.01	Χρωματισμοί επί επιφανειών επιχρισμάτων ή εμφανών σκυροδεμάτων ή γυψοσανίδων με χρώματα υδατικής διασποράς, ακρυλικής, στυρενιοακρυλικής ή πολυβινυλικής βάσεως (πλαστικά χρώματα) ή ελαιοχρώματα ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ χώρων	μ2	7,00	10,00	
15.02	Χρωματισμοί επί επιφανειών επιχρισμάτων ή εμφανών σκυροδεμάτων ή γυψοσανίδων με χρώματα υδατικής διασποράς, ακρυλικής, στυρενιοακρυλικής ή πολυβινυλικής βάσεως (πλαστικά χρώματα) ή ελαιοχρώματα ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ χώρων	μ2	6,00	9,00	
15.03	Σπατουλάρισμα προετοιμασμένων επιφανειών επιχρισμάτων ή σκυροδεμάτων	μ2	3,00	4,00	προστίθεται στα παραπάνω σε περίπτωση σπατουλαριστού
15.04	Ελαιοχρωματισμοί κοινοί ξυλίνων επιφανειών με χρώματα αλκυδικών ή ακρυλικών ρητινών, βάσεως νερού η διαλύτου	μ2	8,00	12,00	
15.05	Ελαιοχρωματισμοί κοινοί σιδηρών επιφανειών με χρώματα αλκυδικών ή ακρυλικών ρητινών, βάσεως νερού η διαλύτου	μ2	8,00	12,00	
15.06	Βερνικοχρωματισμοί επί σπατουλαρισμένων επιφανειών με εποξειδικά, πολυουρεθανικά ή ακρυλικά συστήματα δύο συστατικών (χώροι υγειονομικού ενδιαφέροντος)	μ2	13,00	15,00	
15.07	Λουστράρισμα ξυλίνων επιφανειών με βερνικοχρώματα ενός η δύο συστατικών βάσεως νερού η διαλύτη	μ2	10,50	15,00	
15.08	Άλλο				
16	ΕΙΔΗ ΥΓΙΕΙΝΗΣ				
16.01	Πλήρες σετ λουτρού τοποθετημένο(μπανιέρα, λεκάνη, μπιντέ, νιπτήρας ή έπιπλο-πάγκος, σαπουνοδόχοι κτλ, μπαταρίες, καθρέπτης)	κατ. αποκ.	700,00	1.000,00	Ανάλογα την ποιότητα των ειδών υγιεινής. Το πλήρες σετ περιλαμβάνει: μπανιέρα, λεκάνη, μπιντέ, νιπτήρας ή έπιπλο-πάγκος, σαπουνοδόχοι κτλ, μπαταρίες, καθρέπτης.
16.02	Σετ W.C. κατοικίας - ξενοδοχείου τοποθετημένο (ντουζιέρα, λεκάνη, νιπτήρας, σαπουνοδόχοι κτλ, μπαταρίες, καθρέπτης)	κατ. αποκ.	400,00	600,00	Ανάλογα την ποιότητα των ειδών υγιεινής. Το πλήρες σετ περιλαμβάνει: ντουζιέρα, λεκάνη, νιπτήρας, σαπουνοδόχοι κτλ, μπαταρίες, καθρέπτης
16.03	Σετ W.C. γραφείου τοποθετημένο (λεκάνη, νιπτήρας, σαπουνοδόχοι κτλ, μπαταρίες, καθρέπτης)	κατ. αποκ.	350,00	500,00	
16.04	Νεροχύτης-μπαταρία κουζίνας τοποθετημένος	κατ. αποκ.	250,00	400,00	
16.05	Άλλο				

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
17	ΥΔΡΑΥΛΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΠΛΗΡΕΙΣ				
17.01	Υδρευση-αποχέτευση πλήρους λουτρού (μπανιέρα, λεκάνη, μπιντέ, νιπτήρας ή έπιπλο-πάγκος, πλυντήριο)	κατ. αποκ.	600,00	850,00	Αφορά σε τοποθέτηση και σύνδεση με τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης
17.02	Υδρευση-αποχέτευση WC μεγάλου (ντουζιέρα, λεκάνη, νιπτήρας ή έπιπλο-πάγκος, πλυντήριο)	κατ. αποκ.	500,00	600,00	
17.03	Υδρευση-αποχέτευση WC γραφείου (βλέπε είδη υγιεινής)	κατ. αποκ.	300,00	400,00	
17.04	Υδρευση-αποχέτευση κουζίνας ή εργαστηρίου ή βιοτεχνίας	κατ. αποκ.	500,00	900,00	Ανάλογα με το είδος και τον αριθμό των θέσεων
17.05	Πλαστικές υδρορροές κτιρίου ανεξαρτήτως διαμέτρου	μμ	15,00	22,00	Συμπεριλαμβάνονται όλα τα τεμάχια και οι συνδέσεις
17.06	Υδρορροές γαλβανίζε	μμ	30,00	40,00	
17.07	Υδρορροές χάλκινες	μμ	40,00	50,00	
17.08	Σύνδεση με δίκτυο αποχέτευσης (σωληνώσεις)	μμ	50,00	60,00	Συμπεριλαμβάνεται η εργασία εκσκαφής και δημιουργίας φρεατίων
17.09	Σύνδεση με δίκτυο ύδρευσης (σωληνώσεις)	μμ	12,00	15,00	
17.10	Άλλο				
18	ΨΥΞΗ - ΘΕΡΜΑΝΣΗ				
18.01	Κεντρική θέρμανση (περιλαμβάνει υλικά λεβητοστάσιου, θερμαντικά σώματα, σωληνώσεις κλπ)	kcal	0,20	0,30	
18.02	Κλιματισμός - κεντρική εγκατάσταση με αεραγωγούς	BTU	0,10	0,18	
18.03	Κλιματισμός ατομικές μονάδες μέχρι 7000 BTU	τεμ	300,00	350,00	Ανάλογα με την εταιρία, την ενεργειακή κλάση, αν είναι inverter ή όχι.
18.04	Κλιματισμός ατομικές μονάδες μέχρι 9000 BTU	τεμ	350,00	450,00	
18.05	Κλιματισμός ατομικές μονάδες μέχρι 12000 BTU	τεμ	450,00	600,00	
18.06	Κλιματισμός ατομικές μονάδες μέχρι 18000 BTU	τεμ	600,00	1.000,00	
18.07	Κλιματισμός ατομικές μονάδες μέχρι 24000 BTU	τεμ	1.000,00	1.400,00	
18.08	Άλλο				
19	ΗΛΕΚΤΡΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ				
19.01	Κατοικίας (εργασία και υλικά, πρίζες, διακόπτες)	μ2 κάτοψ	35,00	40,00	
19.02	Καταστήματος (εργασία και υλικά, πρίζες, διακόπτες)	μ2 κάτοψ	25,00	30,00	
19.03	Γραφείου (εργασία και υλικά πρίζες, διακόπτες)	μ2 κάτοψ	20,00	30,00	
19.04	Αποθηκευτικού χώρου (εργασία και υλικά, πρίζες, διακόπτες)	μ2 κάτοψ	10,00	20,00	
19.05	Βιοτεχνίας (εργασία και υλικά, πρίζες, διακόπτες)	μ2 κάτοψ	45,00	75,00	Ανάλογα με τα μηχανήματα και την προς εγκατάσταση ισχύ.
19.06	Φωτισμού και κοινών ρευματοδοτών βιομηχανικού - βιοτεχνικού κτιρίου	μ2 κάτοψ	12,00	18,00	Σε περίπτωση που οι πίνακες και τα εξειδικευμένα υλικά υπολογίζονται χωριστά.
19.07	Άλλο				
20	ΑΝΕΛΚΥΣΤΗΡΕΣ				

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
20.01	Ανελκυστήρας 4 ατόμων μέχρι 4 στάσεων	τεμ.	10.000,00	16.500,00	Καμπίνα και μηχανοστάσιο (όχι κτιριακά)
20.02	Προσαύξηση ανά στάση πέρα των 4, για ανελκυστήρα 4 ατόμων	στάση	800,00	900,00	
20.03	Άλλο				
21	ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ				
21.01	Ηλιακός συλλέκτης, συνδεδεμένος, πλήρης, χωρητικότητας μέχρι 120 lt, με μπόιλερ με ενσωματωμένη ηλεκτρική αντίσταση και δυνατότητα σύνδεσης και σε κεντρική θέρμανση.	τεμ.	700,00	1.000,00	
21.02	Ηλιακός συλλέκτης, συνδεδεμένος, πλήρης, χωρητικότητας μέχρι 200 lt, με μπόιλερ με ενσωματωμένη ηλεκτρική αντίσταση και δυνατότητα σύνδεσης και σε κεντρική θέρμανση.	τεμ.	1.100,00	1.500,00	
21.03	Τζάκι αποπερατωμένο, με επένδυση της εσωτερικής όψης και καπνοδόχο	κατ. αποκ.	1.200,00	1.800,00	
21.04	Τζάκι αποπερατωμένο, με επένδυση της εσωτερικής όψης και καπνοδόχο (ενεργειακό)	κατ. αποκ.	3.500,00	5.000,00	
21.05	Συντήρηση τοιχογραφίας, αγιογραφίας κ.λπ	κατ. αποκ.	200,00	500,00	
21.06	Άλλο				
22	ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΚΤΙΡΙΑ ΤΕΛΕΙΩΜΕΝΑ				
22.01	Βιομηχανοστάσιο - Αποθήκη με μεταλλικό φέροντα οργανισμό, με πλαγιοκάλυψη και επικάλυψη (στέγη) από panels (τύπου σάντουιτς με θερμομονωτικό - ηχομονωτικό υλικό ενδιάμεσα πάχους 5cm)	μ2 κάτοψ	340,00	380,00	Κόστος για κατασκευές έως 5,5 m - 6 m ύψος, οι οποίες προσαυξάνονται κατά 10% για κάθε 2 μέτρα επιπλέον ύψος.
22.02	Γραφεία με μεταλλικό φέροντα οργανισμό, με πλαγιοκάλυψη και επικάλυψη (στέγη) από panels (τύπου σάντουιτς με θερμομονωτικό - ηχομονωτικό υλικό ενδιάμεσα πάχους 5cm)	μ2 κάτοψ	400,00	440,00	
	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΧΩΡΙΣ ΣΚΥΡΟΔΕΜΑΤΑ				
22.03	Πλήρης κατασκευή μεταλλικού κτιρίου ύψους μέχρι και 5 μέτρα	μ2 κάτοψ	200,00	250,00	Σημείωση: Πλήρης κατασκευή μεταλλικού κτιρίου περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την πλήρη κατασκευή μεταλλικού κτιρίου, όπως ενδεικτικά αλλά όχι περιοριστικά: Φέρων οργανισμός από χάλυβα βαμμένος, κοχλιωτός ή συγκολλητός, τεγίδες, μηκίδες, επικάλυψη και πλαγιοκάλυψη με πάνελ, ειδικά τεμάχια - απολήξεις - υδρορροές, κουφώματα, πόρτες ή ρολά μεγάλου μεγέθους για την είσοδο, τα αγκύρια που ενσωματώνονται στην θεμελίωση του σκυροδέματος κτλ, <u>χωρίς να περιλαμβάνεται η θεμελίωση από οπλισμένο σκυρόδεμα και το δάπεδο επί εδάφους</u>). Ως ύψος κτιρίου για την κατάταξη στις παρακάτω κατηγορίες λαμβάνεται το ύψος του κοντύτερου υποστυλώματος τυπικού πλαισίου.
22.04	Πλήρης κατασκευή μεταλλικού κτιρίου ύψους από 5 μέχρι και 7 μέτρα	μ2 κάτοψ	250,00	325,00	
22.05	Πλήρης κατασκευή μεταλλικού κτιρίου ύψους από 7 μέχρι και 10 μέτρα	μ2 κάτοψ	325,00	400,00	
22.06	Πλήρης κατασκευή βατού μεταλλικού παταριού εντός μεταλλικού κτιρίου (περιλαμβάνεται πλαγιοκάλυψη και βατή κατασκευή οροφής παταριού)	μ2 κάτοψ	160,00	200,00	
	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΑΝΑ ΚΙΛΟ ΧΑΛΥΒΑ				

A/A	ΕΡΓΑΣΙΑ	Μ.Μ.	ΕΛΑΧΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΜΕΓΙΣΤΗ ΤΙΜΗ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
22.07	Μεταλλικός σκελετός	κιλά	1,80	2,80	Ανάλογα τη διάσταση της διατομής, τα συνολικά κιλά, την επεξεργασία, τη βαφή κ.λπ
22.08	Άλλο				
23	ΆΛΛΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ				
23.01	Ασφαλιστικές εισφορές	κατ.απ			Σύμφωνα με τους θεωρημένους πίνακες οικοδομοτεχνικού έργου του ΙΚΑ
23.02	Άλλο				

1. Οι παραπάνω τιμές αφορούν σε εργασίες μετά υλικών, όπου δεν αναφέρεται διαφορετικά.
2. Οι παραπάνω τιμές δεν περιλαμβάνουν ασφαλιστικές εισφορές του έργου (ΙΚΑ), οι οποίες αναφέρονται συνολικά για το έργο στον ΚΩΔ.23.01, σύμφωνα με τους Πίνακες Ελαχίστων Ημερομισθίων του ΙΚΑ
3. Γίνονται δεκτές και εργασίες που δεν περιλαμβάνονται στον παρόντα πίνακα χωρίς να υπερβαίνουν το 60% των αντίστοιχων τιμών ΑΤΟΕ.
4. Στις παραπάνω τιμές συμπεριλαμβάνονται οι νόμιμες κρατήσεις και προκαταβολές φόρων.
5. Στις παραπάνω τιμές δε συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ
6. Δεν πιστοποιούνται εργασίες τμηματικά εκτός αν είναι εμφανώς διακριτές οι ποσότητες, π.χ. σκυροδέματα θεμελίωσης, υπογείου, στάθμης ανωδομής.

6. Προσδιορισμός εύλογου κόστους πράξης

Στις πράξεις που δεν εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις, **οι δαπάνες, ως προς το εύλογο του κόστους τους**, αξιολογούνται με χρήση κατάλληλου συστήματος αξιολόγησης, όπως δαπάνες αναφοράς (πίνακας τιμών ΟΤΔ), σύγκριση των διαφόρων προσφορών, διασταυρωτικός έλεγχος προσφορών ομοειδών προϊόντων άλλων πράξεων ή με τη χρήση διαδικτύου από τους εισηγητές αξιολόγησης.

Επίσης, η ΟΤΔ οφείλει επιπλέον να λαμβάνει υπόψη της και τους επίσημους τιμοκαταλόγους των προμηθευτών, καθώς και διαθέσιμες σχετικές μελέτες προσδιορισμού του εύλογου κόστους που έχουν καταρτιστεί για τον σκοπό αυτό και έχουν υποστηρίξει βάσεις δεδομένων τιμών αναφοράς μηχανολογικού εξοπλισμού και κτιριακών υποδομών, εφόσον αυτές είναι διαθέσιμες και επικαιροποιημένες.

Για τον υπολογισμό του εύλογου κόστους, ο υποψήφιος προσκομίζει οικονομικές προσφορές για λοιπές δαπάνες πλην κτιριακών υποδομών. **Εφόσον το μοναδιαίο ανά τεμάχιο κόστος αυτών υπερβαίνει, σε αξία τα 1.000€, ή τα 5.000€ συνολικού ποσού ανά είδος, απαιτούνται τρεις (3) συγκρίσιμες προσφορές για το εν λόγω τεμάχιο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση τουλάχιστον μία (1).** Οι συγκρίσιμες προσφορές αφορούν ομοειδή και εφάμιλλα προϊόντα. Η ΟΤΔ καλείται να αξιολογήσει τόσο τις οικονομικές παραμέτρους των προσφορών, όσο και τις ποιοτικές. Έτσι είναι δυνατό να γίνει δεκτή μια προσφορά η οποία δεν είναι η πιο συμφέρουσα οικονομικά, αρκεί ο δικαιούχος να τεκμηριώνει και η ΟΤΔ να αποδέχεται, την μοναδικότητα ή την υψηλή ποιότητα ή τις ειδικές προδιαγραφές που προσφέρει το προμηθευόμενο προϊόν.

Όσον αφορά στις δαπάνες που αφορούν κτιριακές υποδομές ο έλεγχος του «εύλογου κόστους» θα πραγματοποιείται μέσω σχετικών εγκεκριμένων Πινάκων Τιμών Μονάδος. Οι Πίνακες αυτοί προτείνονται από την ΟΤΔ και εγκρίνονται από την ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης, σε συνάρτηση με τα στοιχεία διαθέσιμων σχετικών μελετών που έχουν καταρτιστεί για το σκοπό αυτό, στο πλαίσιο της έγκρισης της πρώτης πρόσκλησης και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της.

Σε περίπτωση που απαιτούνται εργασίες αποκατάστασης – μεταφοράς δικτύων Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας (ΟΚΩ) για την κατασκευή του έργου, θα πρέπει να τεκμηριώνεται η εκτίμηση του αντίστοιχου προϋπολογισμού (π.χ. συνημμένα έγγραφα από ΔΕΗ ή ΔΕΔΔΗΕ- παρόχους δικτύων τηλεπικοινωνιών, προϋπολογισμός από ΔΕΥΑ κ.ά.).

Στις πράξεις που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις, εφόσον δεν αφορούν σε έργο αλλά σε προμήθεια ή υπηρεσία, θα πρέπει να προσκομίζεται τουλάχιστον μία προσφορά ανά είδος, προκειμένου να τεκμηριωθεί ο αιτούμενος προϋπολογισμός δημοπράτησης.

7. Κατηγορίες Υποέργων & Κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών στο ΟΠΣΑΑ

Α) Κατηγορίες Υποέργων

Στην ηλεκτρονική υποβολή του αιτήματος στήριξης στο ΟΠΣΑΑ θα πρέπει να επιλεχθούν οι κατηγορίες υποέργων για την προτεινόμενη πράξη.

Συνοπτικά, για την επιλογή της κατάλληλης κατηγορίας υποέργου πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής:

1) Για έργα που εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις

α) Για όσα υποέργα **δεν έχει γίνει ακόμα δημοπράτηση** επιλέγουμε μεταξύ των παρακάτω κατηγοριών υποέργου (ανάλογα με το αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης):

- «ΜΕΛΕΤΕΣ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ» (Κωδικός Μ6)
- «ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ» (Κωδικός Μ7)
- «ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ» (Κωδικός Μ8)

β) Για όσα υποέργα **έχει γίνει η δημοπράτηση αλλά δεν έχει υπογραφεί ακόμα η σύμβαση**, επιλέγουμε μεταξύ των παρακάτω κατηγοριών υποέργου (ανάλογα με το αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης):

- «ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ_ΑΝΑΘΕΣΗ» (Κωδικός Μ9)
- «ΜΕΛΕΤΕΣ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ_ΑΝΑΘΕΣΗ» (Κωδικός Μ10)
- «ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ_ΑΝΑΘΕΣΗ» (Κωδικός Μ11)

γ) Για όσα υποέργα **έχει υπογραφεί η σύμβαση με τον ανάδοχο**, επιλέγουμε μεταξύ των παρακάτω κατηγοριών υποέργου (ανάλογα με το αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης):

- «ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ_Ν.Δ» (Κωδικός Μ1)
- «ΜΕΛΕΤΕΣ/ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ_Ν.Δ» (Κωδικός Μ2)
- «ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ_Ν.Δ» (Κωδικός Μ3)
- «ΜΕΛΕΤΕΣ_Ν.Δ» (Κωδικός Μ4)

δ) Για υποέργα ΟΚΩ, απαλλοτριώσεις, επιλέγουμε την κατηγορία υποέργου: «ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ/ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ» (Κωδικός Μ5).

2) Για έργα που δεν εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις

Να σημειωθεί ότι οι φορείς εκτός δημόσιου τομέα (πχ όπως σωματεία, ΑΜΚΕ, λοιπές ΜΚΟ – ΝΠΙΔ) των οποίων τα έργα **δεν** εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις συμπληρώνουν **μόνο** την κατηγορία υποέργου «ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΚΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ» (Κωδικός Μ12).

Β) Κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών στο ΟΠΣΑΑ

Στην ηλεκτρονική υποβολή του αιτήματος στήριξης στο ΟΠΣΑΑ θα πρέπει να επιλεχθούν οι κατηγορίες επιλέξιμων δαπανών για την προτεινόμενη πράξη στο τμήμα «Ανάλυση Προϋπολογισμού».

Για τη σωστή συμπλήρωση του συγκεκριμένου τμήματος πρέπει να προσέξετε τα εξής:

- Επιλέξτε την Κατηγορία Δαπάνης του έργου (επιλέγοντας Νέα Εγγραφή), πχ «ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ». Στη συνέχεια στα «Στοιχεία Δαπάνης» στο πεδίο «Περιγραφή επένδυσης» περιγράψτε με συντομία τα είδη που περιλαμβάνει **συνολικά** η κατηγορία δαπάνης (πχ Προμήθεια γραφείων, πάγκων, καρεκλών). Ομοίως, στον «Συνολικό Προϋπολογισμό» γράφετε το **συνολικό κόστος** της Κατηγορίας Δαπάνης. Συνοπτικά, ο πίνακας του τμήματος «Ανάλυση

Προϋπολογισμού» πρέπει να συμφωνεί με τον «ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΠΡΑΞΗΣ», σημείο 10 του Παραρτήματος της Αίτησης Στήριξης.

- Στις περιπτώσεις που η ένταση της ενίσχυσης του προτεινόμενου έργου είναι 100% των επιλέξιμων δαπανών, τότε η «Ιδιωτική Συμμετοχή» είναι μηδενική. Σ' αυτή την περίπτωση ο «Συνολικός Προϋπολογισμός» ισούται με την «Επιλέξιμη Δημόσια Δαπάνη». ΠΡΟΣΟΧΗ: Στους φορείς που το ΦΠΑ δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη, στον «Συνολικό Προϋπολογισμό» συμπληρώνετε το κόστος χωρίς ΦΠΑ. Και σ' αυτή την περίπτωση η «Ιδιωτική Συμμετοχή» είναι μηδενική και ο «Συνολικός Προϋπολογισμός» ισούται με την «Επιλέξιμη Δημόσια Δαπάνη».
- Στις περιπτώσεις που η ένταση της ενίσχυσης είναι μικρότερη του 100% (πχ 80% με επιλογή του δικαιούχου), τότε στην «Ιδιωτική Συμμετοχή» συμπληρώνετε το αντίστοιχο ποσό. Σ' αυτή την περίπτωση ο «Συνολικός Προϋπολογισμός» ισούται με το άθροισμα της «Ιδιωτικής Συμμετοχής» και της «Επιλέξιμης Δημόσιας Δαπάνης».

8. Προδιαγραφές για τη μελέτη «Συνολικής θεώρησης αισθητικής και λειτουργικής αναβάθμισης ή ανάδειξης του οικισμού ή τμήματος αυτού»

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι μελέτες αναβάθμισης και ανάδειξης οικισμών, που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του Τοπικού Προγράμματος CLLD / LEADER του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020, έχουν ως αντικείμενο να προσδιορίσουν τμήματα ή στοιχεία του οικισμού για τα οποία βάσει ιστορικών, κοινωνικών στοιχείων και στοιχείων ειδικού αρχιτεκτονικού χαρακτήρα θα προταθεί ένα σχέδιο ανάπτυξης που θα περιλαμβάνει:

- ο Αισθητική και λειτουργική βελτίωση των κοινόχρηστων χώρων και
- ο Ανάδειξη των φυσικών και ειδικών αρχιτεκτονικών στοιχείων της περιοχής

Στόχος της μελέτης είναι μέσω μιας μεθόδου ολοκληρωμένης προσέγγισης να υποδειχτούν παρεμβάσεις που είναι αναγκαίες για τη βελτίωση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος του οικισμού σε σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος, έτσι ώστε να τον καταστήσουν πόλο έλξης των επισκεπτών και να αναβαθμίσουν την ποιότητα ζωής των κατοίκων.

B. ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Η μελέτη αυτή θα περιλαμβάνει τα παρακάτω:

I. Τεχνική Έκθεση

Η τεχνική έκθεση, θα καλύπτει τις κύριες παραμέτρους για την ανάλυση, όπως παρουσιάζονται παρακάτω:

1. Γεωγραφική θέση του οικισμού, σύνδεση με άλλους οικισμούς, κ.λπ.
2. Πολεοδομική αναγνώριση και ισχύον θεσμικό πλαίσιο σε ό,τι αφορά στην ανάπτυξη και τη δόμηση του οικισμού
3. Ιστορική αναφορά, πολιτισμικό πλαίσιο και πολιτιστικοί πόροι
4. Γενική αναγνώριση του φυσικού περιβάλλοντος (κλίμα, γεωλογικά, γεωτεχνικά και γεωμορφολογικά στοιχεία εδάφους, περιβαλλοντικά στοιχεία (χλωρίδα, πανίδα, προστατευόμενες περιοχές, πηγές κ.λπ.)
5. Γενική αναγνώριση ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (πληθυσμός, απασχόληση, οικονομικές δραστηριότητες, δόμηση κ.λπ.)
6. Περιγραφή της δομής του οικισμού (δομή του οικισμού, όρια οικισμού, χρήσεις γης, περιοχές προστασίας ή ειδικών δεσμεύσεων, δίκτυο κυκλοφορίας - στάθμευσης)
7. Ιδιοκτησιακό καθεστώς - κοινόχρηστοι χώροι
8. Δίκτυο υποδομών
9. Ποιοτική αναγνώριση της υφιστάμενης κατάστασης κοινόχρηστων χώρων και εξοπλισμό τους
10. Καταγραφή αξιόλογων στοιχείων ιδιαίτερης αισθητικής αξίας (κοινόχρηστοι χώροι, παραδοσιακά στοιχεία, κτίρια, διαδρομές, φυσικοί πόροι κ.λπ.)
11. Εντοπισμός ιδιαιτεροτήτων και λειτουργικών προβλημάτων
12. Συμπεράσματα από την αξιολόγηση των στοιχείων της αναγνώρισης - Προοπτικές και κριτήρια ανάπτυξης

II. Φύλλο Καταγραφής

Συμπληρωμένο το παρακάτω **ΦΥΛΛΟ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ**:

1. ΟΝΟΜΑ ΟΙΚΙΣΜΟΥ:	
Α) ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	
ΟΙΚΙΣΜΟΣ	
• Ορεινός	
• Ημιορεινός	
• Πεδινός	
• Παράλιος	
ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ	
• Υπάρχουν στην περιοχή ιδιαίτερα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος που αξίζει να αναδειχθούν; (πχ. σπήλαιο, φαράγγι, κλπ)	
• Υπάρχει κάποιο πλαίσιο προστασίας για την περιοχή?	
• Αναφέρετε κάποιο από τα στοιχεία του τόπου που θεωρείται ιδιαίτερο χαρακτηριστικό για τη φυσιογνωμία του	
Β) ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΤΟ ΤΟΠΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ	
• Ποια είναι η σχέση του οικισμού με :	
Το τοπικό κέντρο της περιοχής:	
Τους γειτονικούς οικισμούς:	
• Εκπαίδευση: (υπάρχει στον οικισμό νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο, λύκειο;)	
• Υγεία: (υπάρχει κέντρο υγείας, ιατρείο, φαρμακείο;)	
• Άλλες εξυπηρετήσεις	
• Θεωρείτε ότι η περιοχή χρειάζεται καλύτερη οδική σύνδεση με το τοπικό κέντρο;	
• Υπάρχει συγκοινωνία με άλλες περιοχές;	
• Υπάρχει συγκοινωνία με άλλο τοπικό κέντρο;	
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ	
α) Προς το τοπικό κέντρο	ΚΑΛΗ ΜΕΤΡΙΑ ΚΑΚΗ
β) Προς άλλες οικιστικές περιοχές	ΚΑΛΗ ΜΕΤΡΙΑ ΚΑΚΗ
Γ) ΔΟΜΗΜΕΝΟΣ ΙΣΤΟΣ	
Κτίζονται καινούρια κτίρια ;	ΝΑΙ ΟΧΙ
Κτίζονται τουριστικές μονάδες ;	ΝΑΙ ΟΧΙ
2. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	
• Σε ποιο τομέα στηρίζεται η οικονομία της περιοχής;	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ (γεωργία – κτηνοτροφία – αλιεία)
	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ (βιομηχανία - βιοτεχνία)
	ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ (υπηρεσίες και τουρισμός)
• Έχει αλλάξει κάτι, στην πάροδο των χρόνων, σε σχέση με τους παραπάνω τομείς; Αν ναι, ποιο;	ΝΑΙ ΟΧΙ
• Υπάρχουν παραδοσιακές δραστηριότητες; Αν ναι, ποιες; (π.χ. υφαντουργία, κεραμική)	ΝΑΙ ΟΧΙ
• Υπάρχει κάποιο επάγγελμα στην περιοχή που έχει σήμερα εκλείψει; Αν ναι, ποιο ;	ΝΑΙ ΟΧΙ

• Νέες απασχολήσεις στην περιοχή; Αν ναι, ποιες;	NAI	OXI
• Πιστεύετε ότι υπάρχουν προοπτικές εξέλιξης σ' αυτές τις απασχολήσεις; Αν ναι, ποιες;	NAI	OXI
• Γνωρίζετε αν έχουν δοθεί επιχορηγήσεις ή κάποια οικονομική ενίσχυση για την παραγωγή τοπικών προϊόντων ή για την ενίσχυση τοπικών «παραδοσιακών» δραστηριοτήτων; Αν ναι, σε ποιες;	NAI	OXI
3. ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ		
• Υπάρχουν προβλήματα σήμερα στην κυκλοφορία των οχημάτων και των πεζών στην περιοχή; Αν ναι, ποια;	NAI	OXI
• Για ποιους λόγους γίνονται οι μετακινήσεις καθημερινά;	<ul style="list-style-type: none"> • Συναλλαγή με δημόσιες υπηρεσίες • Υπηρεσίες Πρωτογενή τομέα (αγροτικά, κτηνοτροφικά) • Υπηρεσίες Δευτερογενή τομέα (μεταποίηση, κατασκευές) • Υπηρεσίες Τριτογενή τομέα (τουρισμός) • Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη • Αγορά τροφίμων 	

Γ. ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

1. Γενική Περιγραφή των Προτεινόμενων Παρεμβάσεων με βάσει τα στοιχεία της καταγραφής και της ανάλυσης με έμφαση στα αισθητικά, περιβαλλοντικά, ιστορικά, κοινωνικά στοιχεία – Τεκμηρίωση
2. Αναλυτική τεχνική Περιγραφή των Προτεινόμενων Παρεμβάσεων
3. Ιεράρχηση των Προτεινόμενων Έργων

Δ. ΧΑΡΤΕΣ – ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Δ.1 ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ – ΦΥΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ – ΤΟΠΙΟ – ΥΠΟΔΟΜΕΣ (κλίμακα 1 : 5.000) που θα περιλαμβάνει

- α. χρήσεις γης (με επισήμανση των αξιόλογων φυσικών και αρχιτεκτονικών στοιχείων, κυκλοφορία – στάθμευση)
- β. Στοιχεία φυσικού περιβάλλοντος, ενδιαφέροντα σημεία θέας κ.λπ.
- γ. Σήμανση και ποιοτική κατάσταση κοινόχρηστων χώρων κ.λπ.
- δ. Υφιστάμενα δίκτυα υποδομών (φωτισμός, ύδρευση κ.λπ.)

Δ.2 ΧΑΡΤΗΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ Η ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ (ΕΡΓΩΝ) ΚΑΙ ΙΕΡΑΡΧΗΣΗΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ (κλίμακα 1 : 1.000)

Δ.3. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΟΥ ΟΙΚΙΣΜΟΥ

Η μελέτη θα πρέπει να περιέχει και έγχρωμες φωτογραφίες αποτύπωσης της υφιστάμενης κατάστασης του οικισμού, σύμφωνα με τα παραπάνω κεφάλαια.

Η μελέτη θα πρέπει να συνοδεύεται από την αντίστοιχη έγκρισή της από το Δημοτικό Συμβούλιο.

9. Παράρτημα II ΕΣΠΑ για την εξασφάλιση του κριτηρίου αξιολόγησης «Εξασφάλιση της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία»

Τήρηση των κανόνων για την εξασφάλιση προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία

Εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο η πράξη/ δράση ικανοποιεί τις απαιτήσεις προσβασιμότητας και τους κανόνες ασφαλείας για όλες τις κατηγορίες ΑμεΑ.

Σημειώνεται ότι, ανάλογα με το είδος και τη φύση της πρόσκλησης και της προτεινόμενης Πράξης, οι κάτωθι περιπτώσεις (Α΄ έως και ΣΤ΄) δύναται να εφαρμόζονται **συνδυαστικά**.

(Α) Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον και τους εξωτερικούς χώρους συμπεριλαμβανομένων αρχαιολογικών χώρων, παραλιών, χώρων πρασίνου, αλσών κ.λπ.

- (1) πρόβλεψη οριζόντιας ή/και κατακόρυφης προσβασιμότητας (π.χ. προσβάσιμες διαδρομές, 'οδηγοί τυφλών', ράμπες/'σκάφες', αναβατόρια κ.λπ.)
- (2) πρόβλεψη προσβάσιμων εξοπλισμών για χρήση κοινού (π.χ. παιδικές χαρές, καθιστικά, εξοπλισμοί παραλιών, αποδυτήρια, χώροι υγιεινής, παρατηρητήρια πουλιών κ.λπ.)
- (3) πρόβλεψη σήμανσης σε προσβάσιμες μορφές (έντονο κοντράστ-μεγάλοι χαρακτήρες, εικονίδια, γραφή Braille, ηχητική και οπτική σήμανση κ.λπ.)

(Β) Πρόσβαση στις κτιριακές υποδομές και υπαίθριους χώρους οικοπέδων

- (1) πρόβλεψη οριζόντιας προσβασιμότητας (σύνδεση πεζοδρομίου με είσοδο, προσβάσιμη είσοδος, προσβασιμότητα εσωτερικών χώρων, διαδρομές ισόπεδες ή με ράμπες, ικανοποιητικό άνοιγμα θυρών, ικανοποιητικό πλάτος διαδρόμων κ.λπ.)
- (2) πρόβλεψη κατακόρυφης προσβασιμότητας (ανελκυστήρας/ αναβατόριο, κλιμακοστάσιο κ.λπ.)
- (3) πρόβλεψη προσβάσιμων χώρων υγιεινής
- (4) πρόβλεψη χώρων αναμονής σε περίπτωση κινδύνου
- (5) πρόβλεψη σήμανσης σε προσβάσιμες μορφές (έντονο κοντράστ-μεγάλοι χαρακτήρες, εικονίδια, γραφή Braille, ηχητική και οπτική σήμανση κ.λπ.)
- (6) πρόβλεψη προσβάσιμων εξοπλισμών (χαμηλά γκισέ, προσβάσιμες οθόνες πληροφοριών κ.λπ.)

(Γ) Πρόσβαση στις μεταφορές

- (1) πρόβλεψη προσβασιμότητας σταθμών/στάσεων επιβατών (βλ. περίπτωση Β - "Πρόσβαση σε κτιριακές υποδομές και υπαίθριους χώρους οικοπέδων")
- (2) πρόβλεψη προσβασιμότητας οχημάτων/βαγονιών/πλοίων κ.λπ. (δυνατότητα εισόδου, δυνατότητα κίνησης και στάσης εντός, προσβάσιμοι χώροι υγιεινής, προσβάσιμοι θάλαμοι, προσβάσιμοι χώροι εστίασης κ.λπ.)
- (3) πρόβλεψη προσβάσιμου εξοπλισμού (μηχανήματα έκδοσης εισιτηρίων, οπτική και ηχητική πληροφόρηση κοινού, τηλεματικές εφαρμογές, ιστοσελίδες κλπ.)
- (4) πρόβλεψη προσβάσιμων διαδικασιών (υπηρεσία εξυπηρέτησης ΑμεΑ και ατόμων μειωμένης κινητικότητας, διαδικασίες έκδοσης εισιτηρίων, διαδικασίες εκτάκτων αναγκών κ.λπ.)

(Δ) Πρόσβαση στις υπηρεσίες

- (1) δυνατότητα χρήσης της υπηρεσίας αυτόνομα από άτομα με αναπηρία (π.χ. άτομα σε αναπηρικό αμαξίδιο ή, άτομα τυφλά ή κωφά ή με λοιπές αναπηρίες), πρόβλεψη εναλλακτικών τρόπων εξυπηρέτησης ατόμων με αναπηρία (π.χ. πρόβλεψη προσβάσιμων ετικετών σε προϊόντα, πρόβλεψη διάθεσης αναπηρικού αμαξιδίου για χρήση εντός της επιχείρησης από άτομα δυνάμενα να διανύσουν μικρές μόνο αποστάσεις, πρόβλεψη παραγγελίας μέσω προσβάσιμης ιστοσελίδας και παράδοσης εμπορευμάτων κατ' οίκον, πρόβλεψη διαδικασίας παραπόνων μέσω SMS/ e-mail/ τηλέφωνου κ.λπ.) ή πρόβλεψη 'ζωντανής βοήθειας και ενδιαμέσων' (πχ. διερμηνείας στη νοηματική, συνοδείας τυφλών ατόμων κ.λπ.)

- (2) πρόβλεψη προσβάσιμων, στα άτομα με αναπηρία [ως δυνητικά ωφελούμενων], διαδικασιών υποβολής αίτησης (π.χ. προσβάσιμο ηλεκτρονικό εργαλείο, εναλλακτικός τρόπος εξυπηρέτησης μέσω συγκεκριμένης υπηρεσίας κ.λπ.).

(Ε) Πρόσβαση στα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα

- (1) συμμόρφωση των διαδικτυακών τόπων και των διαδικτυακών εφαρμογών και υπηρεσιών με τις Οδηγίες για την Προσβασιμότητα του Περιεχομένου του Ιστού, έκδοση 2.0 (Web Content Accessibility Guidelines 2.0) του διεθνή οργανισμού World Wide Web Consortium (W3C), κατ' ελάχιστο στο μεσαίο επίπεδο προσβασιμότητας "AA", ενώ συνίσταται η συμμόρφωση στο ανώτατο επίπεδο προσβασιμότητας "AAA"
- (2) στην περίπτωση διαδικτυακών τόπων ή των διαδικτυακών εφαρμογών και υπηρεσιών που προορίζονται για χρήση κυρίως μέσω κινητών και φορητών συσκευών (πχ. wearables, tablets, έξυπνα τηλέφωνα κ.λπ.) συνιστάται να λαμβάνονται υπόψη οι Βέλτιστες Πρακτικές για Χρήση Διαδικτυακού Περιεχομένου από Κινητές Συσκευές, έκδοση 1.0 (Mobile Web Best Practices 1.0) του W3C
- (3) σε περίπτωση λογισμικού user agents, δηλαδή λογισμικού που αναλαμβάνει να συλλέξει, εξάγει και διευκολύνει την αλληλεπίδραση του χρήστη με τα περιεχόμενα του Ιστού, συνιστάται να λαμβάνονται υπόψη οι Οδηγίες Προσβασιμότητας για User Agents, έκδοση 2.0 (User Agent Accessibility Guidelines 2.0) του W3C
- (4) σε περίπτωση εργαλείων συγγραφής και διαχείρισης περιεχομένου Ιστού, συνιστάται να λαμβάνονται υπόψη οι Οδηγίες Προσβασιμότητας για Εργαλεία Συγγραφής, έκδοση 2.0 (Authoring Tool Accessibility Guidelines 2.0) του W3C
- (5) σε περίπτωση τεχνολογικών λύσεων και προϊόντων που δεν εμπίπτουν στην κατηγορία διαδικτυακών τόπων ή διαδικτυακών εφαρμογών και υπηρεσιών (π.χ. αυτόματοι πωλητές, κιόσκια πληροφόρησης κ.λπ.) είναι απαραίτητη η σχεδίασή τους βάσει των αρχών του «Καθολικού Σχεδιασμού»
- (6) σε κάθε περίπτωση εξασφάλιση συμβατότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών και συστημάτων με διαδεδομένες υποστηρικτικές τεχνολογίες και τεχνικά βοηθήματα που χρησιμοποιούν τα ΑμεΑ (π.χ. αναγνώστες οθόνης, ειδικοί διακόπτες και συστήματα αλληλεπίδρασης, μεγεθυντές οθόνης).

(ΣΤ) Πρόσβαση στην πληροφορία-Πληροφόρηση

- (1) πρόβλεψη προσβάσιμων μορφών διάδοσης πληροφορίας - πληροφόρησης (όπως προσβάσιμες ιστοσελίδες ως περίπτωση Ε- "Πρόσβαση στα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα", έντυπα σε γραφή Braille, έντυπα με μεγάλους χαρακτήρες, κασέτες ή CD, DVD με πρόβλεψη υπότιτλων, πρόβλεψη διερμηνείας στη νοηματική, κ.λπ.)
- (2) πρόβλεψη προσβασιμότητας πάσης φύσεως εκδηλώσεων (πρόβλεψη προσβάσιμων κτιριακών υποδομών ως περίπτωση Β - "Πρόσβαση σε κτιριακές υποδομές και υπαίθριους χώρους οικοπέδων", προσβάσιμων εντύπων και εξοπλισμού, διερμηνείας στη νοηματική κ.λπ.)

ΣΧΕΤΙΚΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΣΕ ΑμεΑ

Οι παρακάτω αναφορές αφορούν στο **βασικό** ισχύον θεσμικό πλαίσιο, το οποίο ανάλογα με τη φύση της πράξης ισχύει ταυτόχρονα με τυχόν ισχύον **ειδικό** θεσμικό πλαίσιο και προδιαγραφές (π.χ. ειδική νομοθεσία/προδιαγραφές για τουριστικές εγκαταστάσεις, παιδικές χαρές, εκπαιδευτήρια, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.λπ.).

(Α) Πρόσβαση στο φυσικό περιβάλλον

- A.1. Ν.4074/2012 ΦΕΚ 88 Α' "Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες"
- A.2. Ν. 4067/2012 ΦΕΚ 79 Α' "ΝΟΚ" και σχετικές εγκύκλιοι ΥΠΕΚΑ: Εγκύκλιος 9 με Α.Π.οικ.29467/13.06.2012 "Διευκρινίσεις για την υποβολή μελέτης προσβασιμότητας για ΑμεΑ η οποία απαιτείται να εμπεριέχεται στις μελέτες που θα υποβάλλονται κατά την εφαρμογή του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού Ν.4067 (ΦΕΚ 79/Α/2012)", Εγκύκλιος ΑμεΑ με Α.Π.οικ 42382/16.07.2013" Διευκρινίσεις για την εφαρμογή του άρθρου 26 του Νέου Οικοδομικού Κανονισμού (Ν.4067/2012), που αφορά στις ειδικές ρυθμίσεις για την προσβασιμότητα ΑμεΑ/εμποδιζόμενων ατόμων και

Απόφαση ΥΠΕΚΑ με Αριθ. οικ. 55174/ΦΕΚ 2605 Β/ 15.10.2013 “Διαδικασία έγκρισης και απαιτούμενα δικαιολογητικά για εργασίες για τις οποίες απαιτείται Έγκριση Εργασιών Μικρής Κλίμακας.”

A.3. Οδηγίες Σχεδιασμού ΥΠΕΚΑ

A.4. Απόφαση ΥΠΕΚΑ 52907/2009 ΦΕΚ 2621 Β’ “Ειδικές ρυθμίσεις για την εξυπηρέτηση ατόμων με αναπηρία σε κοινόχρηστους χώρους των οικισμών που προορίζονται για την κυκλοφορία πεζών”,

A.5. Απόφαση ΥΠ.ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ 1052758/1451/Β0010 (1)/2012 ΦΕΚ 1411 Β’ “Συμπλήρωση της υπ’ αριθ. 1038460/2439/Β0010/15-4-2009 (ΦΕΚ 792 Β’) κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εσωτερικών”,

A.6. Απόφαση ΥΠ.ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ Αριθμ. 28492/2009 ΦΕΚ 931 Β’ “Καθορισμός των προϋποθέσεων και των τεχνικών προδιαγραφών για την κατασκευή και τη λειτουργία των παιδικών χαρών των Δήμων και των Κοινοτήτων, τα όργανα και η διαδικασία αδειοδότησης και ελέγχου τους, τη διαδικασία συντήρησης αυτών, καθώς και κάθε άλλη αναγκαία λεπτομέρεια”.

(Β) Πρόσβαση στις κτιριακές υποδομές και υπαίθριους χώρους οικοπέδων

B.1. Ν.4074/2012 ΦΕΚ 88 Α’ “Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες”

B.2. Ν. 4067/2012 ΦΕΚ 79 Α’ “ΝΟΚ” και Οδηγίες Σχεδιασμού ΥΠΕΚΑ

(Γ) Πρόσβαση στις μεταφορές

Γ.1. Κανονισμοί (ΕΕ) με αρ. 1107/2006, 1371/2007, 1177/2010 και 181/2011 για τα δικαιώματα των επιβατών

Γ.2. Κανονισμός (ΕΕ) με αρ. 1300/2014 της 18ης Νοεμβρίου 2014, σχετικά με τις τεχνικές προδιαγραφές διαλειτουργικότητας για την προσβασιμότητα του σιδηροδρομικού συστήματος της Ένωσης για τα άτομα με αναπηρία και άτομα με μειωμένη κινητικότητα

Γ.3. Ν.4074/2012 ΦΕΚ 88 Α’ “Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες”

Γ.4. Ν. 4067/2012 ΦΕΚ 79 Α’ “ΝΟΚ”

Γ.5. Οδηγίες Σχεδιασμού ΥΠΕΚΑ

(Δ) Πρόσβαση στις υπηρεσίες:

Δ.1. Ν.4074/2012 ΦΕΚ 88 Α’ “Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες”

Δ.2. Πρότυπο ΕΛΟΤ 1439 “Οργανισμός φιλικός σε πολίτες με αναπηρία –Απαιτήσεις και συστάσεις”

(Ε) Πρόσβαση στα ηλεκτρονικά περιβάλλοντα

Ε.1. Ν.4074/2012 ΦΕΚ 88 Α’ “Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες”

Ε.2. Ν. 3979/2011 ΦΕΚ 138 Α’ “Για την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και λοιπές διατάξεις”

Ε.3. Αριθ. ΥΑΠ/Φ.40.4/1/989/2012 ΦΕΚ 1301 Β’ “Κύρωση Πλαισίου Παροχής Υπηρεσιών Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης”

Ε.4. Οδηγίες για την Προσβασιμότητα του Περιεχομένου του Ιστού WCAG 2.0 (<http://www.w3c.gr/wai/translations/wcag20.html>)

Ε.5. Βέλτιστες Πρακτικές για Χρήση Διαδικτυακού Περιεχομένου από Κινητές Συσκευές, έκδοση 1.0 (<http://www.w3.org/TR/mobile-bp/> - Αγγλικά)

Ε.6. Οδηγίες Προσβασιμότητας για User Agents UAAG 2.0 (<http://www.w3.org/TR/UAAG20/> - Αγγλικά)

Ε.7. Οδηγίες Προσβασιμότητας για Συγγραφή Περιεχομένου Ιστού ATAG 2.0 (<http://www.w3.org/TR/ATAG20/> - Αγγλικά)

(ΣΤ) Πρόσβαση στην πληροφορία-Πληροφόρηση

ΣΤ.1. Ν.4074/2012 ΦΕΚ 88 Α’ “Κύρωση της Σύμβασης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες και του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες”-άρθρα 2, 9 και 21 της Σύμβασης.

10. Διευκρινήσεις για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης στην πράξη

Για τον έλεγχο της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης στις προτεινόμενες πράξεις, διευκρινίζονται τα εξής:

Α) Δράσεις που δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης

Η χρηματοδότηση υποδομών που προορίζονται για δραστηριότητες που το κράτος εκτελεί κανονικά κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, όπως είναι για παράδειγμα η κατασκευή δημόσιων παιδικών σταθμών (Υποδράση 19.2.4.2) χωρίς αντίτιμο, **δε συνιστούν κρατική ενίσχυση**.

Ομοίως, προτεινόμενες δράσεις όπως:

- αγροτικά ιατρεία, κέντρα απασχόλησης και φροντίδας νέων, ηλικιωμένων ή ΑμεΑ, αθλητικοί χώροι (Υποδράση 19.2.4.2),
- υπηρεσίες και υποδομές αναψυχής, ανάπλασης χώρων εντός οικισμών, τουριστικές πληροφορίες και τουριστικές υποδομές μικρής κλίμακας (πχ άλση, πάρκα/πλατείες, μονοπάτια, διαδρομές, αξιοθέατα, σημάνσεις, κοινόχρηστοι χώροι, προβολή-προώθηση περιοχών, ποδηλατικές διαδρομές κ.α. (Υποδράση 19.2.4.3),
- ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων μέσω πράξεων άυλου χαρακτήρα που συνδέονται με άμεσο τρόπο με την προβολή / διατήρηση των τοπικών στοιχείων της περιοχής όπως η παράδοση, τα έθιμα, η λαογραφία, η ιστορία, τα τοπικά προϊόντα και επαγγέλματα κ.α. (Υποδράση 19.2.4.4),
- ανάδειξης και προστασίας της πολιτιστικής – φυσικής κληρονομιάς και περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης όπως έργα καθαρισμού, προστασίας ή αποκατάστασης ή αναβάθμισης τοπίων και χώρων, μελέτες καταγραφής, ενίσχυση πολιτιστικών συλλόγων μέσω της προμήθειας μουσικών οργάνων, στολών κλπ, δημιουργία μουσείων, βιβλιοθηκών, παρεμβάσεις για τη διατήρηση των πολιτιστικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου – μύλοι, γεφύρια κ.α. (Υποδράση 19.2.4.5),
- πρόληψη ζημιών σε δάση από δασικές πυρκαγιές, θεομηνίες, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, προστατευτικές υποδομές, πρόληψης πυρκαγιών, αποκατάστασης δασικού δυναμικού (Υποδράση 19.2.6.1),

οι οποίες κατασκευάζονται με στόχο τη δημιουργία, βελτίωση ή επέκταση βασικών υπηρεσιών **για την εξυπηρέτηση και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλου του τοπικού πληθυσμού και παρέχονται δωρεάν στο ευρύ κοινό ή η όποια χρηματική συνεισφορά από το κοινό καλύπτει μέρος μόνο του πραγματικού κόστους της εν λόγω δραστηριότητας και δε μπορεί να θεωρηθεί ως αποζημίωση για την παρεχόμενη υπηρεσία¹**, αποτελούν δραστηριότητες οι οποίες δύναται να θεωρηθεί ότι διενεργούν οι δημόσιες αρχές, στο πλαίσιο της άσκησης δημόσιας εξουσίας², και ως εκ τούτου τα εν λόγω έργα μπορούν να αντιμετωπισθούν ως έργα που **δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης**.

Έργα που δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης θα εξεταστούν σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107, παρ.1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2016/C262/01). Στις περιπτώσεις αυτές, προκειμένου το σύνολο της δημόσιας χρηματοδότησης της προτεινόμενης δράσης να μην εμπίπτει στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, πρέπει να διασφαλιστεί ότι η χρηματοδότηση που παρέχεται

¹ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης όπως αναφέρεται στο άρθρο 107, παρ.1 της ΣΛΕΕ (2016/C262/01), παρ 34, σημείο 2.6

² Παρ 17, σημείο 2.2 της παραπάνω Ανακοίνωσης

για την κατασκευή των σχετικών υποδομών δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για διεπιδότηση ή για έμμεση επιδότηση άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της λειτουργίας των υποδομών.

Προκειμένου να αποφευχθεί η χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος κατά την προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών στο πλαίσιο υλοποίησης δράσεων που θα ενταχθούν στην παρούσα πρόσκληση, πρέπει οι τυχόν προμήθειες – υπηρεσίες – εργολαβίες **να πραγματοποιηθούν μέσω ανοικτής, διαφανούς, αμερόληπτης και άνευ όρων διαγωνιστικής διαδικασίας** (σημείο 84, του κεφ. 4 της παραπάνω Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης), με βάση τις διατάξεις της ισχύουσας κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας περί σύναψης δημοσίων συμβάσεων προμηθειών και υπηρεσιών.

Όσον αφορά στις πράξεις που περιλαμβάνουν ενέργειες που σχετίζονται με τη χρήση ή παραγωγή **Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)**, (φωτοβολταϊκά, βιοντίζελ, βιοαέριο κ.λ.π.), πρέπει να διευκρινιστεί ότι αν ο κύριος της υποδομής συνάπτει σύμβαση οικονομικού ανταλλάγματος με το διαχειριστή του δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, τότε **υφίσταται οικονομική δραστηριότητα**. Στην περίπτωση αυτή πρέπει να διερευνηθεί αν η προτεινόμενη πράξη ενέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης.

Β) Δράσεις που χαρακτηρίζονται ως κρατική ενίσχυση

Σύμφωνα με το σημείο 35 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης (2016/C262/01), οι **δραστηριότητες πολιτισμού ή διαφύλαξης της κληρονομιάς** (συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης της φύσης) που χρηματοδοτούνται κατά κύριο λόγο από τις **εισφορές** των επισκεπτών ή των χρηστών ή μέσω άλλων εμπορικών διευθετήσεων (πχ εμπορικές εκθέσεις, κινηματογράφοι, εμπορικές μουσικές παραστάσεις και φεστιβάλ και καλλιτεχνικές σχολές που χρηματοδοτούνται κατά κύριο λόγο από τα δίδακτρα) θα πρέπει να θεωρείται ότι έχουν **οικονομικό χαρακτήρα**.

Παρομοίως, οι δραστηριότητες πολιτισμού ή διαφύλαξης της κληρονομιάς που λειτουργούν **αποκλειστικά και μόνο προς όφελος ορισμένων επιχειρήσεων και όχι του ευρέος κοινού** (πχ η αποκατάσταση ενός ιστορικού κτιρίου χρησιμοποιούμενου από ιδιωτική εταιρεία, συνεδριακοί χώροι των οποίων η χρήση συνοδεύεται από χρηματικό αντάλλαγμα) **θα πρέπει να θεωρούνται κατά κανόνα ότι έχουν οικονομικό χαρακτήρα**.

Με βάση τα παραπάνω, προτεινόμενες πράξεις στο πλαίσιο των υποδράσεων 19.2.4.3 και 19.2.4.5 (πχ τουριστικές υποδομές μικρής κλίμακας, υποδομές αναψυχής, δημιουργία εκθετηρίων, πολιτιστικών/συνεδριακών κέντρων, μουσείων, βιβλιοθηκών, δράσεις ενημέρωσης και πληροφόρησης, διοργάνωση συναντήσεων, ημερίδων, σχεδίαση ενημερωτικού υλικού και υλικού προώθησης, δράσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης) **θα πρέπει να εξεταστούν αν εμπίπτουν στην εν λόγω κατηγορία**.

Η **ένταση ενίσχυσης** των πράξεων, ανάλογα με το αν εμπίπτουν ή όχι στους κανόνες Κρατικών Ενισχύσεων, καθορίζεται ως εξής:

A.(1) Στην περίπτωση που η πράξη δεν εμπίπτει στους κανόνες Κρατικών Ενισχύσεων και δεν έχει έσοδα, η ένταση της ενίσχυσης είναι 100% των επιλέξιμων δαπανών. (KAN. 1303/2013, αρ.61)

A.(2) Στην περίπτωση που η πράξη δεν εμπίπτει στους κανόνες Κρατικών Ενισχύσεων αλλά έχει έσοδα, η έντασης ενίσχυσης ανέρχεται σε ποσοστό (%) που καθορίζεται από Χρηματοοικονομική Ανάλυση των επιλέξιμων δαπανών, σύμφωνα με το αρχείο «Πίνακες Υπολογισμού Καθαρών Εσόδων» ((Ε.Ι.1_4). αρχείο excel) που επισυνάπτεται στην παρούσα πρόσκληση. (KAN. 1303/2013, αρ.61, παρ.7.β)

Β.(1) Στην περίπτωση που η πράξη εμπίπτει στους κανόνες Κρατικών Ενισχύσεων η ένταση ενίσχυσης ανέρχεται σε ποσοστό (%) που καθορίζεται μετά από την υποβολή του συνημμένου αρχείου της πρόσκλησης «Πίνακες Υπολογισμού Καθαρών Εσόδων» ((Ε.Ι.1_4). αρχείο excel). (ΚΑΝ 651/2014, άρ.53, 55, 56)

Β.(2) Στην περίπτωση που η πράξη εμπίπτει στους κανόνες Κρατικών Ενισχύσεων η ένταση ενίσχυσης ανέρχεται σε καθορισμένο ποσοστό 80% (με επιλογή του Δικαιούχου) εφόσον η πράξη αφορά ενισχύσεις για τον Πολιτισμό και τη διατήρηση της Κληρονομιάς, ή αθλητικές υποδομές και πολυλειτουργικές ψυχαγωγικές υποδομές. (ΚΑΝ 651/2014, άρ.53 & 55).

11. Οδηγίες ΕΣΠΑ για την αρχική αξιολόγηση του κριτηρίου ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης στην πράξη

Με το παρόν κείμενο παρέχονται κατευθύνσεις/οδηγίες για την αξιολόγηση του κριτηρίου της **συμβατότητας της πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων**. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι μια αντικειμενική και νομική έννοια που ορίζεται απευθείας από τη Συνθήκη, με το παρόν κείμενο επιχειρείται να διευκρινισθεί ο τρόπος με τον οποίο ερμηνεύονται από την Επιτροπή οι διατάξεις της Συνθήκης, σύμφωνα με τη νομολογία της ΕΕ και με την επιφύλαξη της ερμηνείας του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο εγγύς μέλλον πρόκειται να εκδοθεί εγχειρίδιο που θα καθοδηγεί πιο αναλυτικά τις ΔΑ αναφορικά με την αξιολόγηση του κριτηρίου συμμόρφωσης με τους κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Με τις διατάξεις του άρθρου 107 παρ.1 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. (εφεξής ΣΛΕΕ) εισάγεται η απαγόρευση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων, δηλαδή η «αρχή του ασυμβίβαστου», σύμφωνα με την οποία: «Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως».

Η απαγόρευση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων δεν είναι απόλυτη καθώς οι παράγραφοι 2 και 3 του άρθρου 107 της ΣΛΕΕ περιγράφουν τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η χορήγηση κρατικών ενισχύσεων είναι συμβατή με τη ΣΛΕΕ.

1. Σύμφωνα με τα παραπάνω, για να έχουμε κρατική ενίσχυση, βασική προϋπόθεση είναι το μέτρο ενίσχυσης να αφορά **επιχειρήσεις**, δηλαδή ο αποδέκτης της ενίσχυσης να εμπίπτει στην έννοια της «επιχείρησης».

Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, ως **επιχείρηση** χαρακτηρίζεται οποιαδήποτε οντότητα που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα:

- από το νομικό καθεστώς που τον διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής του. Το καθεστώς της οντότητας που αποδίδεται σε αυτή από την εθνική νομοθεσία δεν έχει καθοριστική σημασία για το χαρακτηρισμό της ως επιχείρηση. Ως επιχείρηση δύναται να χαρακτηριστεί μια οντότητα που εντάσσεται στο δημόσιο τομέα όπως η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας για τη διαχείριση των περιφερειακών αεροδρομίων, τα Λιμενικά Ταμεία για τη διαχείριση των λιμένων αρμοδιότητάς τους
- ανεξάρτητα από το εάν ο χαρακτήρας του είναι ή όχι κερδοσκοπικός. Με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου, οι μη κερδοσκοπικές οντότητες μπορούν επίσης να προσφέρουν αγαθά και υπηρεσίες στην αγορά π.χ. αστική εταιρεία μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με σκοπό την παροχή υπηρεσιών κατάρτισης ή υπηρεσιών συμβουλευτικής ή υπηρεσιών διαχείρισης Κ.Ο.Κ.

2. Καθοριστικό κριτήριο που λαμβάνεται υπόψη είναι **εάν η οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα**.

Οικονομική δραστηριότητα είναι η προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά (πρέπει να υπάρχει αγορά). Η απάντηση στο ερώτημα εάν υφίσταται μια αγορά για ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο οι υπηρεσίες αυτές οργανώνονται στο οικείο κράτος μέλος και συνεπώς μπορεί να διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο.

Περαιτέρω, η αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η συγκεκριμένη οντότητα πρέπει να είναι κερδοσκοπική (αυτός που προσφέρει υπηρεσία να αναμένει αντάλλαγμα από αυτή). Σημειώνεται ότι οικονομική δραστηριότητα μπορεί να υφίσταται ακόμη και αν ασκείται από μη κερδοσκοπική οργάνωση, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω.

Εάν δεν ασκείται οικονομική δραστηριότητα κατά τα ανωτέρω, δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση.

Όπως προκύπτει από τη νομολογία, **δεν είναι οικονομικές δραστηριότητες:**

2.1 αυτές που ασκούνται από το Δημόσιο υπό μορφή δημόσιας εξουσίας (δικαιοσύνη – αστυνομία – άμυνα).

Παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων για την Ελλάδα αποτελούν οι δραστηριότητες που συνδέονται με τα ακόλουθα:

- α) τον στρατό ή την αστυνομία ή τα τελωνεία,
- β) την ασφάλεια και τον έλεγχο της αεροπλοΐας (π.χ. πύργοι ελέγχου, εξοπλισμός ραντάρ κ.λπ.),
- γ) τον έλεγχο και την ασφάλεια της θαλάσσιας κυκλοφορίας (π.χ. φάροι, ραντάρ κ.λπ.),
- δ) την επιτήρηση προς αποφυγή της ρύπανσης,
- ε) την οργάνωση, χρηματοδότηση και τα μέτρα επιβολής των ποινών φυλάκισης (π.χ. οργάνωση δικαστηρίων, κατασκευή και οργάνωση σωφρονιστικών ιδρυμάτων κ.λπ.) και
- στ) τη συλλογή δεδομένων που χρησιμοποιούνται για κοινωφελείς σκοπούς βάσει εκ του νόμου υποχρέωσης που επιβάλλεται στις σχετικές επιχειρήσεις για γνωστοποίηση των δεδομένων αυτών (π.χ. εθνικό κτηματολόγιο).

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Στο μέτρο που μια δημόσια οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα η οποία μπορεί να διαχωριστεί από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, η οντότητα αυτή ενεργεί, σε σχέση με την εν λόγω δραστηριότητα, ως επιχείρηση. Αντιθέτως, εάν η οικονομική δραστηριότητα δεν μπορεί να διαχωριστεί από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, οι δραστηριότητες που ασκούνται από την εν λόγω οντότητα ως σύνολο παραμένουν συνδεδεμένες με την άσκηση των εν λόγω δημόσιων εξουσιών και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτουν στην έννοια της επιχείρησης

2.2 αυτές που παρέχονται για το δημόσιο συμφέρον ή με υποχρεωτική συμμετοχή:

α) **κοινωνική ασφάλιση:** σε περίπτωση που το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης βασίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης και έχει τα εξής ενδεικτικά χαρακτηριστικά:

- η υπαγωγή στο σύστημα είναι υποχρεωτική,
- το σύστημα εκπληρώνει αποστολή αποκλειστικά κοινωνικού χαρακτήρα,
- το σύστημα είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα,
- οι παροχές είναι ανεξάρτητες του ύψους των εισφορών,
- οι καταβαλλόμενες παροχές δεν είναι κατ' ανάγκη ανάλογες προς τα έσοδα του ασφαλισμένου και
- εάν το σύστημα εποπτεύεται από το κράτος.

Στην Ελλάδα οι ανωτέρω προϋποθέσεις πληρούνται για το σύστημα κύριας ασφάλισης (ο πρώτος πυλώνας του δημόσιου συστήματος ασφάλισης). Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση έργων όπως το Εθνικό Μητρώο ασφαλισμένων, Εργοδοτών και Συνταξιούχων (ΕΜΑΕΣ-ΑΜΚΑ), η ηλεκτρονική πλατφόρμα «ΕΡΓΑΝΗ» και το σύστημα «ηλεκτρονικής συνταγογράφησης» δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

Αντίθετα, η πλήρωση των ανωτέρω προϋποθέσεων πρέπει να ελέγχεται κατά περίπτωση για χρηματοδότηση έργων που αφορούν στο δεύτερο πυλώνα ασφάλισης (δηλαδή του συμπληρωματικού μηχανισμού ασφαλιστικής κάλυψης των εργαζομένων π.χ. Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης).

β) **ιατροφαρμακευτική περίθαλψη:** όταν τα δημόσια νοσοκομεία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εθνικού συστήματος υγείας, βασίζονται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην αρχή της αλληλεγγύης, χρηματοδοτούνται άμεσα από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και άλλους κρατικούς πόρους και παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους με βάση την καθολική κάλυψη (ανάλογα με τα γενικά χαρακτηριστικά του συστήματος, οι συμμετοχές οι οποίες καλύπτουν ένα μικρό μόνο ποσοστό του πραγματικού κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας δεν δύνανται να επηρεάσουν τον χαρακτηρισμό της ως μη οικονομικής), δεν ενεργούν ως «επιχειρήσεις». Στις περιπτώσεις που υπάρχει αυτή η διάρθρωση, ακόμη και δραστηριότητες που θα μπορούσαν καθαυτές να χαρακτηριστούν ως οικονομικής φύσεως, αλλά ασκούνται αποκλειστικά με στόχο την παροχή μιας ακόμη μη οικονομικής υπηρεσίας, δεν είναι οικονομικής φύσεως.

Στην Ελλάδα οι ανωτέρω προϋποθέσεις πληρούνται για το σύνολο των υγειονομικών σχηματισμών του Εθνικού Συστήματος Υγείας (νοσοκομεία, κέντρα υγείας). Ως εκ τούτου, η χρηματοδότηση έργων που

αφορούν στην ισότιμη παροχή υπηρεσιών υγείας σε κάθε πολίτη ανεξάρτητα από την οικονομική, κοινωνική και επαγγελματική του κατάσταση μέσω του Εθνικού Συστήματος Υγείας όπως π.χ. χρηματοδότηση υποδομών δημοσίων νοσοκομείων, χρηματοδότηση ηλεκτρονικής πλατφόρμας ΗΔΙΚΑ κ.λπ. δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Σε περιπτώσεις που νοσοκομεία και άλλοι πάροχοι ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης παρέχουν τις υπηρεσίες τους έναντι αμοιβής, είτε άμεσα από τους ασθενείς είτε από τα ασφαλιστικά τους ταμεία, τότε υπάρχει κάποιος βαθμός ανταγωνισμού μεταξύ νοσοκομείων όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Στις περιπτώσεις αυτές, το γεγονός ότι μία υπηρεσία υγείας παρέχεται από δημόσιο νοσοκομείο δεν επαρκεί ώστε να χαρακτηριστεί η δραστηριότητα ως μη οικονομική. Σχετικές περιπτώσεις στην Ελλάδα αποτελούν η λειτουργία απογευματινών ιατρείων εντός των δημοσίων νοσοκομείων, η χρηματοδότηση ιδιωτικών μονάδων υγείας από τον Εθνικό Οργανισμό Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ) κ.α.

Οι υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που παρέχονται από ανεξάρτητους ιατρούς και άλλους ιδιώτες ιατρούς έναντι αμοιβής για τις οποίες αναλαμβάνουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η άσκηση της δραστηριότητας, πρέπει να θεωρηθούν ως οικονομική δραστηριότητα.

2.3 δραστηριότητες εκπαίδευσης και έρευνας: η δημόσια εκπαίδευση που οργανώνεται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος που χρηματοδοτείται και εποπτεύεται από το κράτος, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, μπορεί να θεωρηθεί ως μη οικονομική δραστηριότητα. Το Δικαστήριο απεφάνθη ότι το Δημόσιο «δημιουργώντας και διατηρώντας αυτό το δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα το οποίο χρηματοδοτείται εν όλω ή εν μέρει από δημόσιους πόρους και όχι από τους σπουδαστές ή τους γονείς τους δεν αποβλέπει στην άσκηση αμειβόμενων δραστηριοτήτων, αλλά εκπληρώνει την αποστολή του έναντι των πολιτών του στον κοινωνικό, πολιτιστικό και εκπαιδευτικό τομέα». Η μη οικονομική φύση της δημόσιας εκπαίδευσης δεν επηρεάζεται κατά κανόνα από το γεγονός ότι, ενίοτε, οι σπουδαστές ή οι γονείς τους υποχρεούνται να καταβάλουν τέλη εγγραφής ή δίδακτρα, προκειμένου να συνεισφέρουν στις δαπάνες λειτουργίας του συστήματος. Οι οικονομικές αυτές συνεισφορές συχνά καλύπτουν μόνο τμήμα του πραγματικού κόστους της υπηρεσίας και ως εκ τούτου δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αμοιβή για την παρεχόμενη υπηρεσία. Συνεπώς, δεν αλλοιώνουν τη μη οικονομική φύση μιας γενικής υπηρεσίας παροχής εκπαίδευσης που χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από κρατικούς πόρους. Οι εν λόγω αρχές μπορούν να εφαρμοστούν σε δημόσιες εκπαιδευτικές υπηρεσίες όπως η επαγγελματική κατάρτιση, η δημόσια και ιδιωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι παιδικοί σταθμοί, δευτερεύουσες εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε πανεπιστήμια και η παρεχόμενη στα πανεπιστήμια εκπαίδευση. Οι ίδιες αρχές μπορούν να εφαρμόζονται σε ορισμένες υπηρεσίες πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως οι δημόσιες βιβλιοθήκες.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, η χρηματοδότηση υποδομών και λειτουργίας δημοσίων σχολείων, δημοσίων πανεπιστημίων τους, δημοσίων παιδικών σταθμών, δημοσίων Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.) κ.ο.κ. δεν συνιστά κρατική ενίσχυση.

Αντίθετα, όσες από τις προαναφερόμενες εκπαιδευτικές υπηρεσίες χρηματοδοτούνται κυρίως από γονείς ή σπουδαστές ή εμπορικά έσοδα (π.χ. η τριτοβάθμια εκπαίδευση που χρηματοδοτείται εξ ολοκλήρου από σπουδαστές, καταβολή διδάκτρων για την κάλυψη του μεγαλύτερου μέρους του κόστους παροχής μεταπτυχιακής εκπαίδευσης) αποτελούν οικονομική δραστηριότητα και πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση αν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης.

Περαιτέρω, η Επιτροπή θεωρεί ότι ορισμένες δραστηριότητες των πανεπιστημίων και των ερευνητικών οργανισμών δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Πρόκειται για τις κύριες δραστηριότητές τους, και συγκεκριμένα:

- δραστηριότητες εκπαίδευσης για την εξασφάλιση περισσότερων και πιο ειδικευμένων ανθρώπινων πόρων
- την ανεξάρτητη έρευνα και ανάπτυξη για περισσότερη γνώση και καλύτερη κατανόηση, συμπεριλαμβανομένης της ερευνητικής συνεργασίας και ανάπτυξης και

- τη διάδοση των αποτελεσμάτων της έρευνας.

Οι δραστηριότητες μεταφοράς τεχνολογίας (παραχώρηση αδειών εκμετάλλευσης, δημιουργία τεχνοβλαστών ή άλλες μορφές διαχείρισης της γνώσης από τον ερευνητικό οργανισμό) δεν έχουν οικονομικό χαρακτήρα, αν γίνονται σε εσωτερικό επίπεδο (όταν δλδ. η διαχείριση της γνώσης ερευνητικού οργανισμού γίνεται από τμήμα ή θυγατρική του ερευνητικού οργανισμού ή από κοινού με άλλους ερευνητικούς οργανισμούς. Η ανάθεση της παροχής συγκεκριμένων υπηρεσιών σε τρίτους μέσω προκήρυξης διαγωνισμών δεν θίγει τον «εσωτερικό» χαρακτήρα τέτοιων δραστηριοτήτων) και όλα τα έσοδα επανεπενδύονται στις πρωτογενείς δραστηριότητες των εν λόγω ερευνητικών οργανισμών.

Συνεπώς η χρηματοδότηση των δράσεων έρευνας των φορέων αυτών πρέπει να εξετάζεται κατά περίπτωση για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης.

2.4 Υποδομές: Η δημόσια χρηματοδότηση υποδομών που δεν προορίζονται να αποτελέσουν αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης εξαιρείται κατ' αρχήν από την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Αυτό αφορά, για παράδειγμα, γενικές υποδομές, όπως δημόσιοι δρόμοι, γέφυρες ή κανάλια, τα οποία είναι διαθέσιμα για δημόσια χρήση, χωρίς καμία αντιπαροχή. Το ίδιο ισχύει και για τις υποδομές που προορίζονται για δραστηριότητες που το κράτος εκτελεί κανονικά κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας (για παράδειγμα, υποδομές που σχετίζονται με τον έλεγχο της εναέριας κυκλοφορίας στα αεροδρόμια, φάροι και λειψάνοι εξοπλισμός για τις ανάγκες της γενικής ναυσιπλοΐας, υποδομές που σχετίζονται με τις αστυνομικές και τελωνειακές αρχές).

π.χ. δρόμοι χωρίς διόδους, πάρκα χωρίς είσοδο και άλλη δραστηριότητα, φυλακές, κτίρια τελωνείων κ.α.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Σε περίπτωση που μια υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές όσο και για μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση θα εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις μόνο στον βαθμό που καλύπτει τις δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες. Όταν είναι δυνατόν να διαχωριστούν τα έξοδα και τα έσοδα που αντιστοιχούν στις οικονομικές και μη οικονομικές δραστηριότητες, οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων ισχύουν μόνο όσον αφορά την κρατική ενίσχυση που χορηγείται πέραν του ποσού που καλύπτει τις δαπάνες των μη οικονομικών δραστηριοτήτων. Εάν, σε περίπτωση μικτής χρήσης, η υποδομή χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για μη οικονομική δραστηριότητα, η χρηματοδότησή της ενδέχεται να μην εμπίπτει καθόλου στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων, υπό την προϋπόθεση ότι η οικονομική χρήση παραμένει αμιγώς επικουρική, ήτοι για δραστηριότητα που συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία της υποδομής και είναι απαραίτητη για αυτήν ή είναι συνυφασμένη με την κύρια μη οικονομική χρήση της.

3. Αφού αποσαφηνιστεί εάν ο αποδέκτης της ενίσχυσης είναι «επιχείρηση» που ασκεί «οικονομική δραστηριότητα», πρέπει να εξετάζεται η πιθανή **ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης**. Η Συνθήκη δεν δίνει έναν ορισμό της έννοιας της Κρατικής Ενίσχυσης. Τα επιμέρους συστατικά στοιχεία της έννοιας της Κρατικής Ενίσχυσης που προκύπτουν από το άρθρο 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ είναι τα εξής:

3.α οικονομικό πλεονέκτημα: είναι το όφελος του δικαιούχου της ενίσχυσης, που δεν θα το ελάμβανε υπό κανονικές συνθήκες αγοράς, του προσφέρεται είτε δωρεάν είτε με τιμή κατώτερη της αγοραίας και συνεπάγεται την ελάφρυνση του κόστους του δικαιούχου. Μπορεί να λάβει διάφορες μορφές και δεν περιορίζεται στις επιχορηγήσεις ή στις επιδοτήσεις (π.χ. φορολογικές απαλλαγές και ελαφρύνσεις, απαλλαγές ή εκπτώσεις από ασφαλιστικές εισφορές, εγγυήσεις δανείων με ευνοϊκούς όρους, κρατικές συμμετοχές στο κεφάλαιο επιχειρήσεων, ιδιωτικοποιήσεις με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, διαγραφή ή ταχεία απόσβεση χρεών, πώληση ή εκμίσθωση δημόσιας έκτασης σε τιμές κατώτερες της αγοράς, παροχή από το κράτος ειδών ή υπηρεσιών σε τιμές κατώτερες της αγοράς κ.λπ.)

3.β προνομιακή μεταχείριση (αυτού που λαμβάνει το πλεονέκτημα): Υφίσταται όταν συντρέχουν:

- επιλεκτικός χαρακτήρας του μέτρου (όταν το μέτρο αφορά σε συγκεκριμένους φορείς και δεν είναι γενικού χαρακτήρα): ο δικαιούχος της ενίσχυσης βρίσκεται σε ευνοϊκότερη θέση από τους ανταγωνιστές του και εκείνοι αποκλείονται από την προνομιακή μεταχείριση
- αφορά επιχειρήσεις ή κλάδους παραγωγής (υπό την ευρεία ερμηνεία της έννοιας «επιχείρηση»)

3.γ χρηματοδότηση από το κράτος & με κρατικούς πόρους (σωρευτική προϋπόθεση): το μέτρο πρέπει σωρευτικά και να χρηματοδοτείται με χρήματα του Κράτους και να είναι καταλογιστέο στο Κράτος.

Ως κρατικοί πόροι νοούνται όλα τα χρηματικά μέσα που βρίσκονται υπό δημόσιο έλεγχο και το κράτος αποφασίζει για τη διάθεσή τους, όπως π.χ. οι πόροι τοπικών ή περιφερειακών φορέων, οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων, όταν χρησιμοποιούνται από κοινού με εθνικούς πόρους (συγχρηματοδότηση), οι πόροι δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών που έχουν οριστεί για να διαχειρίζονται την ενίσχυση, οι πόροι των δημοσίων επιχειρήσεων. Και η φοροαπαλλαγή συνιστά χρηματοδότηση του μέτρου με εθνικούς πόρους.

Η χρησιμοποίηση των κρατικών πόρων είναι καταλογιστέα στο Κράτος είτε όταν γίνεται απευθείας από το Κράτος, είτε όταν η δυνατότητα επιρροής του Κράτους είναι τόσο ισχυρή, ώστε ο φορέας που χορηγεί την ενίσχυση να μην διαθέτει αυτονομία βούλησης. Ενδεικτικά κριτήρια:

- η ένταξη του φορέα στις δομές της δημόσιας διοίκησης
- η φύση των δραστηριοτήτων του
- το νομικό καθεστώς του
- ο βαθμός εποπτείας της διοίκησης

Κατόπιν των ανωτέρω, σε περιπτώσεις χρηματοδότησης από τα ΕΔΕΤ, το κριτήριο πληρείται πάντα.

3.δ πιθανή νόθευση του ανταγωνισμού & διατάραξη του ενδοκοινοτικού εμπορίου:

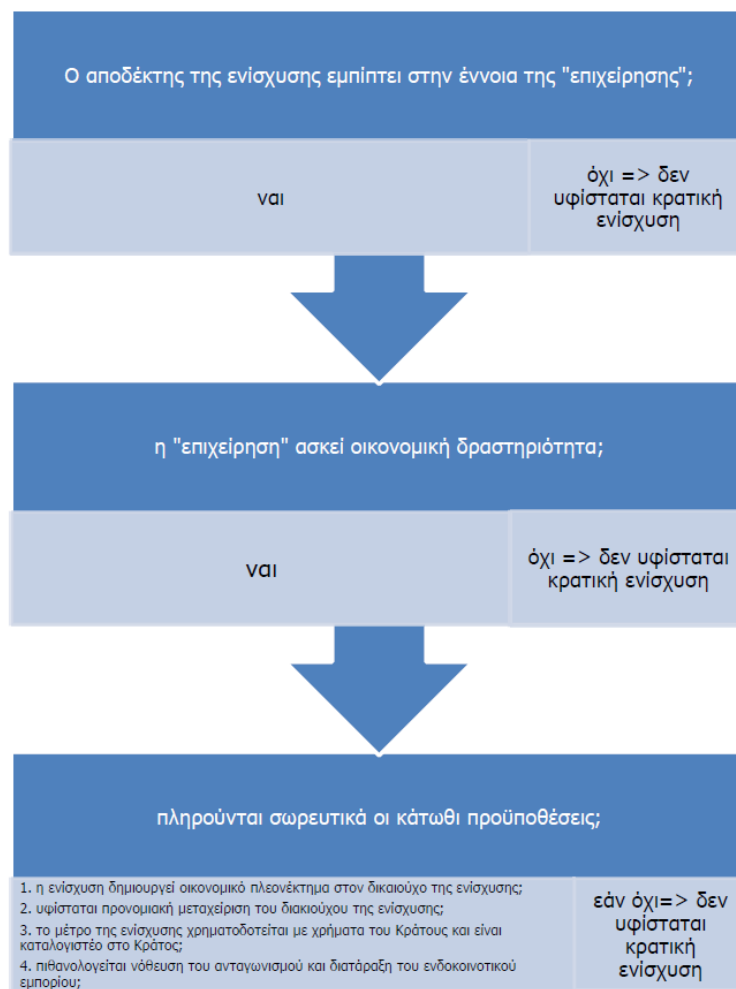
πρόκειται για δύο διαφορετικά κριτήρια, που όμως πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα. Αφορούν την κοινοτική αγορά και αρκεί μόνο η απειλή επέλευσής τους.

- Πιθανότητα διατάραξης του ενδοκοινοτικού εμπορίου ενδέχεται να υφίσταται ακόμη και για μικρά ποσά ενίσχυσης (δεν υπάρχει όριο κάτω από το οποίο να μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν υφίσταται διατάραξη), ανεξάρτητα από τον τοπικό ή περιφερειακό χαρακτήρα μιας δραστηριότητας. Ενίσχυση που χορηγείται σε πολλές επιχειρήσεις μπορεί, ακόμη και εάν τα μεμονωμένα ποσά είναι μικρά, να διαταράξει το ενδοκοινοτικό εμπόριο.
- Νόθευση ή απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού υφίσταται όταν ένα μέτρο ενίσχυσης είναι ικανό να βελτιώσει την ανταγωνιστική θέση της ενισχυόμενης επιχείρησης σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες ανταγωνίζεται. Έχει κριθεί ότι οι λειτουργικές ενισχύσεις πάντα νοθεύουν τον ανταγωνισμό.

Εάν τα ανωτέρω στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης συντρέχουν σωρευτικά τότε μια Πράξη θεωρείται **ΚΡΑΤΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ**.

Τα σημεία **1-3** παραπάνω συνοψίζονται στο παρακάτω διάγραμμα:

4. Για να είναι η κρατική ενίσχυση συμβατή με τους κανόνες της ΕΕ θα πρέπει είτε να συμμορφώνεται με κάποιον από τους κανόνες απαλλαγής είτε να εγκριθεί απευθείας από τις αρμόδιες υπηρεσίες της ΕΕ μετά από κοινοποίηση.

Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ)

Μία ιδιαίτερη περίπτωση είναι η χορήγηση κρατικής ενίσχυσης σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ) υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας.

Οι ΥΓΟΣ είναι υπηρεσίες οικονομικής φύσης που εξυπηρετούν σκοπούς γενικού συμφέροντος και για το λόγο αυτό το Κράτος ή η Ε.Ε. τους έχουν επιβάλλει συγκεκριμένες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας (ΥΔΥ) όπως κάλυψη όλης της εθνικής επικράτειας, συνεχής παροχή, σταθερή ποιότητα, ίδιες τιμές κ.λπ. ήτοι υποχρεώσεις τις οποίες οι επιχειρήσεις δεν θα αναλάμβαναν στην ίδια έκταση ή με τους αυτούς όρους, αν ελάμβαναν αποκλειστικά υπόψη τα δικά τους εμπορικά συμφέροντα.

Το γενικό οικονομικό συμφέρον πρέπει να προσδιορίζεται με συγκεκριμένα, ειδικά χαρακτηριστικά και να μη συνδέεται με συγκεκριμένες ανάγκες ορισμένων χρηστών ή οικονομικών φορέων (π.χ. αδιάκοπη παροχή ηλεκτρικής ενέργειας επί του συνόλου του εδάφους ή μέρους αυτού, εκμετάλλευση μη προσοδοφόρων αεροπορικών γραμμών, δημόσιο τηλεφωνικό δίκτυο, υπηρεσία πρυμνοδετήσεως (λόγοι ασφαλείας του λιμένα), συντήρηση μιας σημαντικής πλωτής οδού, διαρκής εξασφάλιση της απλής και επείγουσας μεταφοράς ασθενών ή τραυματιών κ.λπ.)

Η ιδιαίτερη φύση των ΥΓΟΣ προκύπτει από τη φύση της παρεχόμενης υπηρεσίας (π.χ. ασφάλεια πλοήγησης, παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, τηλεπικοινωνίες, υδροδότηση) και από τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την παροχή της (κάλυψη όλης της εθνικής επικράτειας, συνεχής παροχή, σταθερή ποιότητα, ίδιες τιμές). Αυτές οι υποχρεώσεις που συνδέονται με την παροχή ΥΓΟΣ την καθιστούν μη κερδοφόρα για τις επιχειρήσεις. Συνέπεια αυτού οι επιχειρήσεις δεν ενδιαφέρονται να παράσχουν την ΥΓΟΣ οικειοθελώς (θα μπορούσαν να την παράσχουν με διαφορετικούς όρους ποιότητας, ασφάλειας, τιμής, ίσης μεταχείρισης ή καθολικής πρόσβασης, αν λάμβαναν υπόψη τα δικά τους εμπορικά συμφέροντα) και το Κράτος παρεμβαίνει για να τους επιτρέψει να την παράσχουν τηρώντας τις υποχρεώσεις που συνδέονται με την παροχή της, χορηγώντας τους αντιστάθμιση.

Η ανωτέρω παροχή αντιστάθμισης μέσω κρατικής χρηματοδότησης για την παροχή των ΥΓΟΣ δεν πρέπει να υποκρύπτει κρατική ενίσχυση που νοθεύει τον ανταγωνισμό (107§1 ΣΛΕΕ).

Η παροχή αντιστάθμισης ΥΓΟΣ δεν υποκρύπτει κρατική ενίσχυση εφόσον πληρούνται 4 προϋποθέσεις που τέθηκαν στην υπόθεση Altmark (2003):

Ορισμός, ανάθεση ΥΓΟΣ	1) η επιχείρηση πρέπει να είναι πράγματι επιφορτισμένη (από το Κράτος) με την εκπλήρωση υποχρέωσης παροχής ΥΓΟΣ – ΥΔΥ, υποχρέωση που πρέπει να είναι σαφώς καθορισμένη (ο ορισμός ελέγχεται από την Επιτροπή και το ΔΕΚ για «πρόδηλο σφάλμα»)
Υπολογισμός αντιστάθμισης	2) βασικές παράμετροι βάσει των οποίων υπολογίζεται η αντιστάθμιση πρέπει να έχουν προσδιορισθεί προηγουμένως αντικειμενικά και με διαφάνεια
Υπολογισμός αντιστάθμισης	3) αντιστάθμιση – η απολύτως αναγκαία για την κάλυψη του πρόσθετου κόστους ΥΓΟΣ (έσοδα + εύλογο κέρδος)
Διαδικασία ανάθεσης ΥΓΟΣ	4) ποσό αντιστάθμισης Διαδικασία ανάθεσης ΥΓΟΣ - διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης → τιμή αγοράς - λοιπές περιπτώσεις → δαπάνες τυπικής μέσης επιχείρησης.

12. Λίστα Ελέγχου για την ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
Ι. Ο ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ, ΔΗΛΑΔΗ ΑΣΚΕΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, ΠΡΟΣΦΕΡΟΝΤΑΣ ΑΓΑΘΑ Η΄/ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΕ ΜΙΑ ΑΓΟΡΑ;	ΟΧΙ	Οικονομική δραστηριότητα είναι η προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά (πρέπει να υπάρχει αγορά). Η απάντηση στο ερώτημα εάν υφίσταται μια αγορά για ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο οι υπηρεσίες αυτές οργανώνονται στο οικείο κράτος μέλος και συνεπώς μπορεί να διαφέρει από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Περαιτέρω, η αγορά στην οποία δραστηριοποιείται η συγκεκριμένη οντότητα πρέπει να είναι κερδοσκοπική (αυτός που προσφέρει υπηρεσία να αναμένει αντάλλαγμα από αυτή). Σημειώνεται ότι οικονομική δραστηριότητα μπορεί να υφίσταται ακόμη και αν ασκείται από μη κερδοσκοπική οργάνωση. Εάν δεν ασκείται οικονομική δραστηριότητα κατά τα ανωτέρω, δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση. Στο μέτρο που μια δημόσια οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα η οποία μπορεί να διαχωριστεί από την άσκηση μη οικονομικής δραστηριότητας, η οντότητα αυτή ενεργεί, σε σχέση με την εν λόγω δραστηριότητα, ως επιχείρηση.	ΕΑΝ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑΦΑΤΙΚΗ, ΜΕΤΑΒΕΙΤΕ ΑΠΕΥΘΕΙΑΣ ΣΤΟ ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΕΑΝ Η ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΕΙΝΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΗ, ΚΑΛΕΙΣΤΕ ΝΑ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΕΤΕ. ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΚΑΤΑΦΑΤΙΚΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΗΣ ΤΟ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΟ ΜΕΤΡΟ ΑΠΟΣΤΕΛΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΕΥΚΕ ΓΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΑΝΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ ΜΕ Α.Π. 74391/ΕΥΚΕ2634/13-07-2016 ΕΓΚΥΚΛΙΟ (ΑΔΑ: 60ΝΩ465307-ΥΔ9) σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 102119/ΕΥΚΕ 6420/Σεπτ. 2017 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας & Ανάπτυξης/ Ειδική Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων και συγκεκριμένα με την παράγραφο 3 "οι υποβαλλόμενες προτάσεις που αφορούν σε σημεία πρόσβασης / ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΑΡΑΛΙΕΣ με ελεύθερη πρόσβαση για το κοινό ..... μπορούν να εξεταστούν ως μέτρα που δεν ενέχουν στοιχεία κρατικής ενίσχυσης."
Η δραστηριότητα του δικαιούχου συνδέεται με την άσκηση <u>δημόσιας εξουσίας</u> , δηλ.; <ul style="list-style-type: none"> Ο στρατός ή η αστυνομία Η ασφάλεια και ο έλεγχος αεροπλοΐας Η ασφάλεια και ο έλεγχος θαλάσσιας κυκλοφορίας 	ΟΧΙ	ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΗ: Στο μέτρο που μια δημόσια οντότητα ασκεί οικονομική δραστηριότητα η οποία μπορεί να διαχωριστεί από την άσκηση της <u>δημόσιας εξουσίας</u> , η οντότητα αυτή ενεργεί, σε σχέση με την εν λόγω δραστηριότητα, ως επιχείρηση.	

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
<ul style="list-style-type: none"> Η επιτήρηση προς αποφυγή της ρύπανσης Η οργάνωση, η χρηματοδότηση και τα μέτρα επιβολής των ποινών φυλάκισης Η συλλογή δεδομένων που χρησιμοποιούνται για δημόσιους σκοπούς, βάσει εκ του νόμου υποχρέωσης που επιβάλλεται στις σχετικές επιχειρήσεις για γνωστοποίηση των δεδομένων αυτών Η ανάπτυξη και η ανασυγκρότηση δημόσιας γης από δημόσιες αρχές άλλο (παρακαλώ περιγράψτε αναλυτικά) 		Αντιθέτως, εάν η οικονομική δραστηριότητα δεν μπορεί να διαχωριστεί από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, οι δραστηριότητες που ασκούνται από την εν λόγω οντότητα ως σύνολο παραμένουν συνδεδεμένες με την άσκηση των εν λόγω δημόσιων εξουσιών και, ως εκ τούτου, δεν εμπίπτουν στην έννοια της επιχείρησης	
Υπηρεσίες που παρέχονται για το δημόσιο συμφέρον ή με υποχρεωτική συμμετοχή			
<p>Η δραστηριότητα του δικαιούχου είναι στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης; Για να απαντηθεί η ερώτηση αυτή θα πρέπει να εξεταστούν τα κάτωθι κριτήρια, τα οποία πρέπει να πληρούνται σωρευτικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> εάν η κοινωνική ασφάλιση είναι υποχρεωτική εάν το σύστημα εκπληρώνει αποστολή αποκλειστικά κοινωνικό χαρακτήρα εάν το σύστημα είναι μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα εάν το σύστημα βασίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης ή στην αρχή της κεφαλαιοποίησης (εάν οι παροχές είναι ανεξάρτητες ή εξαρτώνται από τις εισφορές του ασφαλισμένου) εάν το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης εποπτεύεται από το κράτος 	ΟΧΙ	Στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, κατά πόσον ένα σύστημα θα θεωρηθεί ότι συνεπάγεται οικονομική δραστηριότητα εξαρτάται από τον τρόπο σύστασης και διάρθρωσής του. Στην ουσία, η νομολογία κάνει διάκριση μεταξύ των συστημάτων που βασίζονται στην αρχή της αλληλεγγύης και των οικονομικών συστημάτων. Στην Ελλάδα λειτουργούν συστήματα και των δύο μορφών. Παράδειγμα πράξης που δεν ενέχει στοιχεία ΚΕ είναι η χρηματοδότηση για ηλεκτρονική πλατφόρμα ΕΡΓΑΝΗ	
<p>Η δραστηριότητα του δικαιούχου είναι στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής ή νοσοκομειακής περίθαλψης; Για να απαντηθεί η ερώτηση αυτή θα πρέπει να εξεταστούν τα κάτωθι κριτήρια, τα οποία πρέπει να</p>	ΟΧΙ	Όταν τα δημόσια νοσοκομεία αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εθνικού συστήματος υγείας, βασίζονται σχεδόν εξ ολοκλήρου στην αρχή της αλληλεγγύης, χρηματοδοτούνται άμεσα	

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
<p>πληρούνται σωρευτικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ εάν ο δικαιούχος αποτελεί μέρος του εθνικού συστήματος υγείας ■ εάν βασίζεται στην αρχή της αλληλεγγύης σε αντίθεση με την αρχή ανάληψης επιχειρηματικού κινδύνου ■ εάν ο δικαιούχος χρηματοδοτείται κυρίως από το κράτος ή από ιδιωτικούς πόρους (πχ. ασθενείς) ■ εάν οι υπηρεσίες παρέχονται χωρίς επιβάρυνση με βάση την καθολική κάλυψη ή ο εάν ο δικαιούχος διαθέτει την δυνατότητα να αρνηθεί την παροχή τους 		<p>από τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και άλλους κρατικούς πόρους και παρέχουν δωρεάν τις υπηρεσίες τους με βάση την καθολική κάλυψη (ανάλογα με τα γενικά χαρακτηριστικά του συστήματος, οι συμμετοχές οι οποίες καλύπτουν ένα μικρό μόνο ποσοστό του πραγματικού κόστους της παρεχόμενης υπηρεσίας δεν δύνανται να επηρεάσουν τον χαρακτηρισμό της ως μη οικονομικής), δεν ενεργούν ως «επιχειρήσεις».</p> <p>Στις περιπτώσεις που υπάρχει αυτή η διάρθρωση, ακόμη και δραστηριότητες που θα μπορούσαν καθαυτές να χαρακτηριστούν ως οικονομικής φύσεως, αλλά ασκούνται αποκλειστικά με στόχο την παροχή μιας ακόμη μη οικονομικής υπηρεσίας, δεν είναι οικονομικής φύσεως π.χ. χρηματοδότηση υποδομών δημοσίων νοσοκομείων που δεν χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για απογευματινά ιατρεία, χρηματοδότηση ηλεκτρονικής πλατφόρμας ΗΔΙΚΑ, χρηματοδότηση φαρμακείων σε νοσοκομεία.</p> <p>Οι υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που παρέχονται από ανεξάρτητους ιατρούς και άλλους ιδιώτες ιατρούς έναντι αμοιβής για τις οποίες αναλαμβάνουν τους κινδύνους που συνεπάγεται η άσκηση της δραστηριότητας, πρέπει να θεωρηθούν ως οικονομική δραστηριότητα.</p>	
<p>Η δραστηριότητα του δικαιούχου είναι στον τομέα της εκπαίδευσης; Για να απαντηθεί η ερώτηση αυτή θα πρέπει να εξεταστούν τα κάτωθι κριτήρια, τα οποία πρέπει να πληρούνται σωρευτικά:</p>	ΟΧΙ	<p>Η δημόσια εκπαίδευση που οργανώνεται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος που χρηματοδοτείται και εποπτεύεται από το κράτος μπορεί να θεωρηθεί ως μη οικονομική</p>	

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
<ul style="list-style-type: none"> ■ εάν ο δικαιούχος επιδιώκει την εκπλήρωση δημόσιας αποστολής/παροχή δημόσιας εκπαίδευσης ■ εάν ο δικαιούχος οργανώνεται στο πλαίσιο του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος ■ εάν οι υπηρεσίες παρέχονται με βάση την καθολική κάλυψη ή ο εάν ο δικαιούχος διαθέτει την δυνατότητα να αρνηθεί την παροχή τους ■ εάν ο δικαιούχος χρηματοδοτείται κυρίως από το κράτος ή από μαθητές & τους γονείς τους ■ εάν ο δικαιούχος εποπτεύεται από το κράτος 		<p>δραστηριότητα.</p> <p>Η μη οικονομική φύση της δημόσιας εκπαίδευσης δεν επηρεάζεται κατά κανόνα από το γεγονός ότι, ενίοτε, οι σπουδαστές ή οι γονείς τους υποχρεούνται να καταβάλουν τέλη εγγραφής ή δίδακτρα, προκειμένου να συνεισφέρουν στις δαπάνες λειτουργίας του συστήματος. Οι οικονομικές αυτές συνεισφορές συχνά καλύπτουν μόνο τμήμα του πραγματικού κόστους της υπηρεσίας και ως εκ τούτου δεν μπορούν να θεωρηθούν ως αμοιβή για την παρεχόμενη υπηρεσία. Συνεπώς, δεν αλλοιώνουν τη μη οικονομική φύση μιας γενικής υπηρεσίας παροχής εκπαίδευσης που χρηματοδοτείται κατά κύριο λόγο από κρατικούς πόρους.</p> <p>Οι εν λόγω αρχές μπορούν να εφαρμοστούν σε δημόσιες εκπαιδευτικές υπηρεσίες όπως η επαγγελματική κατάρτιση, η δημόσια και ιδιωτική πρωτοβάθμια εκπαίδευση και οι παιδικοί σταθμοί, δευτερεύουσες εκπαιδευτικές δραστηριότητες σε πανεπιστήμια και η παρεχόμενη στα πανεπιστήμια εκπαίδευση. Οι ίδιες αρχές μπορούν να εφαρμόζονται σε ορισμένες υπηρεσίες πολιτιστικού χαρακτήρα, όπως οι δημόσιες βιβλιοθήκες.</p> <p>π.χ. χρηματοδότηση υποδομών και λειτουργίας δημοσίων σχολείων, χρηματοδότηση δημοσίων πανεπιστημίων με σκοπό να επιτελέσουν το βασικό εκπαιδευτικό έργο τους</p>	
<p>Η δραστηριότητα του δικαιούχου είναι στον τομέα της έρευνας; Για να απαντηθεί η ερώτηση αυτή θα πρέπει να εξεταστούν τα κάτωθι κριτήρια :</p>	ΟΧΙ	<p>Επισήμανση: Σε περίπτωση που ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται τόσο για οικονομικές, όσο και για</p>	

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
<ul style="list-style-type: none"> ■ εάν ο δικαιούχος επιδιώκει την εκπλήρωση δημόσιας αποστολής ■ εάν ο δικαιούχος ασκεί κύριες δραστηριότητες ερευνητικών οργανισμών και ερευνητικών υποδομών και ιδιαίτερα (α) δραστηριότητες εκπαίδευσης για την εξασφάλιση περισσότερων και πιο ειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, (β) ανεξάρτητη Ε&Α για περισσότερη γνώση και καλύτερη κατανόηση και (γ) ευρεία διάχυση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε μη αποκλειστική και χωρίς διακρίσεις βάση ■ εάν ο δικαιούχος ασκεί δραστηριότητες μεταφοράς γνώσης που διενεργούνται είτε από τμήμα είτε από τον ερευνητικό οργανισμό ή την ερευνητική υποδομή (συμπεριλαμβανομένων των τμημάτων ή των θυγατρικών τους) είτε από κοινού με ή εξ ονόματος άλλων τέτοιων φορέων και όταν το σύνολο των κερδών από τις δραστηριότητες αυτές επανεπενδύεται στις κύριες δραστηριότητες του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής. 		<p>μη οικονομικές δραστηριότητες, η δημόσια χρηματοδότηση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις μόνο στον βαθμό που καλύπτει δαπάνες που συνδέονται με τις οικονομικές δραστηριότητες (Στην περίπτωση που ένας ερευνητικός οργανισμός ή μια ερευνητική υποδομή χρηματοδοτείται τόσο με δημόσια, όσο και με ιδιωτικά κεφάλαια, η Επιτροπή θεωρεί ότι στην περίπτωση αυτή η δημόσια χρηματοδότηση της συγκεκριμένης οντότητας για μια συγκεκριμένη λογιστική περίοδο υπερβαίνει το κόστος των μη οικονομικών δραστηριοτήτων για τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο).</p> <p>Εάν ο ερευνητικός οργανισμός ή η ερευνητική υποδομή χρησιμοποιείται σχεδόν αποκλειστικά για μη οικονομική δραστηριότητα, η χρηματοδότησή του/της μπορεί να μην εμπίπτει καθόλου στο πεδίο εφαρμογής των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, εφόσον η οικονομική δραστηριότητα είναι αμιγώς επικουρική, δηλαδή συνδέεται άμεσα με τη δραστηριότητα του ερευνητικού οργανισμού ή της ερευνητικής υποδομής και είναι απαραίτητη για αυτήν ή είναι συνυφασμένη με την κύρια μη οικονομική χρήση του/της, και είναι περιορισμένου πεδίου εφαρμογής. Αναλυτικότερα εφαρμόζονται τα προβλεπόμενα στο υπ' αριθ. 49939/ΕΥΚΕ1942/13-5-2016 έγγραφο οδηγιών με θέμα: «ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ – ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ».</p>	

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
<p>Η δραστηριότητα του δικαιούχου είναι στον τομέα του πολιτισμού; Για να απαντηθεί η ερώτηση αυτή θα πρέπει να εξεταστούν τα κάτωθι κριτήρια:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ εάν ο δικαιούχος διαθέτει τις υπηρεσίες του δωρεάν στο ευρύ κοινό ■ εάν η καταβολή χρηματικής συνεισφοράς καλύπτει μέρος του πραγματικού κόστους της δραστηριότητας ■ εάν οι δραστηριότητες είναι αντικειμενικά αδύνατον να αντικατασταθούν (για παράδειγμα, τήρηση δημόσιων αρχείων που περιλαμβάνουν μοναδικά έγγραφα 	ΟΧΙ		
II. ΕΑΝ Ο ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ ΑΣΚΕΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ, ΕΛΕΓΤΕ ΑΝ ΠΛΗΡΟΥΝΤΑΙ ΣΩΡΕΥΤΙΚΑ ΟΙ ΚΑΤΩΘΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ. ΕΑΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΕ ΚΑΠΟΙΟ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΠΕΝΤΕ ΤΜΗΜΑΤΑ, ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΤΕ:			
1. ΥΦΙΣΤΑΤΑΙ ΑΜΕΣΗ Η' ΕΜΜΕΣΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ; <i>(σε περίπτωση καταφατικής απάντησης έστω και σε μία εκ των κατωτέρω α έως ε ερωτήσεων, στη διπλανή στήλη τίθεται ΝΑΙ)</i>		<p>Ως κρατικοί πόροι νοούνται όλα τα χρηματικά μέσα που βρίσκονται υπό δημόσιο έλεγχο και το κράτος αποφασίζει για τη διάθεσή τους, όπως π.χ. οι πόροι τοπικών ή περιφερειακών φορέων, οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων, όταν χρησιμοποιούνται από κοινού με εθνικούς πόρους (συγχρηματοδότηση), οι πόροι δημοσίων ή ιδιωτικών οργανισμών που έχουν οριστεί για να διαχειρίζονται την ενίσχυση, οι πόροι των δημοσίων επιχειρήσεων. <u>Στις περιπτώσεις χρηματοδότησης από Διαρθρωτικά Ταμεία, εφόσον δεν έχουμε κεντρική διαχείριση των πόρων, θεωρούμε de facto ότι έχουμε κρατική χρηματοδότηση.</u></p> <p>Και η φοροαπαλλαγή συνιστά χρηματοδότηση του μέτρου με εθνικούς πόρους.</p>	
a. Πρόκειται για επιχορήγηση, δάνειο, εγγύηση, άμεση επένδυση στο κεφάλαιο επιχείρησης ή όφελος σε είδος που χορηγείται από το Δημόσιο ;			
b. Το μέτρο αφορά παραίτηση από εισπραξη κρατικών πόρων οποιουδήποτε είδους ?			
c. Σε περίπτωση που εμπλέκεται κάποιος ενδιάμεσος/ ιδιωτικός φορέας, η απόφαση για την μεταφορά κρατικών πόρων μπορεί να καταλογιστεί στο κράτος ;			
d. Υφίσταται επιρροή από την μεριά του κράτους στη μεταφορά κρατικών πόρων ;			
e. Συμμετέχει το κράτος στην ανακατανομή πόρων μεταξύ ιδιωτικών φορέων ;			

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
		<p>Η χρησιμοποίηση των κρατικών πόρων είναι καταλογιστέα στο Κράτος είτε όταν γίνεται απευθείας από το Κράτος, είτε όταν η δυνατότητα επιρροής του Κράτους είναι τόσο ισχυρή, ώστε ο φορέας που χορηγεί την ενίσχυση να μην διαθέτει αυτονομία βούλησης. Ενδεικτικά κριτήρια:</p> <ul style="list-style-type: none"> • η ένταξη του φορέα στις δομές της δημόσιας διοίκησης • η φύση των δραστηριοτήτων του • το νομικό καθεστώς του • ο βαθμός εποπτείας της διοίκησης 	
<p>2. ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΣΥΝΙΣΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑ; (δηλ. κάποιο οικονομικό όφελος που η επιχείρηση δεν θα αποκτούσε υπό συνήθεις συνθήκες της αγοράς)</p>		<p>Είναι το όφελος του δικαιούχου της ενίσχυσης, που δεν θα το ελάμβανε υπό κανονικές συνθήκες αγοράς, του προσφέρεται είτε δωρεάν είτε με τιμή κατώτερη της αγοραίας και συνεπάγεται την ελάφρυνση του κόστους του δικαιούχου. Μπορεί να λάβει διάφορες μορφές και δεν περιορίζεται στις επιχορηγήσεις ή στις επιδοτήσεις (π.χ. φορολογικές απαλλαγές και ελαφρύνσεις, απαλλαγές οι εκπτώσεις από ασφαλιστικές εισφορές, εγγυήσεις δανείων με ευνοϊκούς όρους, κρατικές συμμετοχές στο κεφάλαιο επιχειρήσεων, ιδιωτικοποιήσεις με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, διαγραφή ή ταχεία απόσβεση χρεών, πώληση ή εκμίσθωση δημόσιας έκτασης σε τιμές κατώτερες της αγοράς, παροχή από το κράτος ειδών ή υπηρεσιών σε τιμές κατώτερες της αγοράς κ.λπ.)</p>	
<p>α. Τηρείται η αρχή του ιδιώτη επενδυτή/πωλητή;</p>		<p>Εφόσον η απουσία κρατικής ενίσχυσης βασίζεται</p>	

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
		<p>στην απουσία πλεονεκτήματος αναλύεται η τήρηση του «φορέα της οικονομίας της αγοράς». Ειδικότερα εξετάζεται αν υπό παρόμοιες περιστάσεις ένας ιδιώτης επενδυτής συγκρίσιμου μεγέθους που λειτουργεί υπό συνθήκες της αγοράς θα είχε προβεί στην εν λόγω επένδυση. Συνήθως για έργα που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία δεν ισχύει το κριτήριο του «φορέα της οικονομίας της αγοράς» καθώς η χρηματοδότηση από αυτά έρχεται να καλύψει κενά/ανεπάρκειες αυτής.</p> <p>Επισήμανση: Σε περιπτώσεις χρηματοδότησης υποδομών, εξετάζεται</p> <p>Α. ενδεχόμενη παροχή πλεονεκτήματος από την εφαρμογή του μέτρου σε τρία επίπεδα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - στον ιδιοκτήτη της υποδομής - στη λειτουργία/διαχείριση της υποδομής - στις επιχειρήσεις-χρήστες της υποδομής και <p>Β. Αναλύονται και στα τρία επίπεδα τα οφέλη που αποκομίζονται σε σχέση με τις συνθήκες της αγοράς (δηλαδή της εφαρμογής του μέτρου). Η ανάλυση γίνεται τόσο για τα άμεσα όσο και για τα έμμεσα οφέλη.</p>	
b. Το μέτρο αποτελεί αντιστάθμισμα για την παροχή ΥΓΟΣ ; (Εάν η απάντηση είναι καταφατική, το μέτρο πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα του πλαισίου ΥΓΟΣ)			
2. ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΕΠΙΛΕΚΤΙΚΟ ; (Ειδικά εάν αφορά φορολογικά μέτρα ή απαλλαγή από εισφορές κοινωνικής ασφάλισης) (σε περίπτωση καταφατικής απάντησης έστω και σε		<p>Υφίσταται προνομιακή μεταχείριση (αυτού που λαμβάνει το πλεονέκτημα) όταν συντρέχουν τα ακόλουθα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - επιλεκτικός χαρακτήρας του μέτρου (όταν το 	

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
μία εκ των κατωτέρω α έως c ερωτήσεων, στη διπλανή στήλη τίθεται ΝΑΙ)		μέτρο αφορά σε συγκεκριμένους φορείς και δεν είναι γενικού χαρακτήρα): ο δικαιούχος της ενίσχυσης βρίσκεται σε ευνοϊκότερη θέση από τους ανταγωνιστές του και εκείνοι αποκλείονται από την προνομιακή μεταχείριση	
a. Το μέτρο αφορά συγκεκριμένες επιχειρήσεις μόνο; Ποιοι είναι οι γενικά εφαρμοστέοι κανόνες (γενικό σύστημα αναφοράς);		- αφορά επιχειρήσεις ή κλάδους παραγωγής (υπό την ευρεία ερμηνεία της έννοιας «επιχείρηση»)	
b. Το μέτρο συνιστά εξαίρεση (απαλλαγή) ή παρέκκλιση από τους γενικά εφαρμοστέους κανόνες ;		Επισήμανση: Μέτρο που αφορά το σύνολο των επιχειρήσεων μιας γεωγραφικής περιοχής (π.χ. Περιφέρειας) και χρηματοδοτείται από το οικείο ΠΕΠ δεν θεωρείται μέτρο γενικού χαρακτήρα, επειδή οι εθνικοί πόροι καλύπτονται από τον προϋπολογισμό του Κράτους	
c. Το μέτρο αφορά επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή της Ελληνικής επικράτειας ή σε συγκεκριμένους κλάδους παραγωγής (υπό την ευρεία ερμηνεία της έννοιας «επιχείρηση»);			
3. ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΕΙ ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΜΕΤΑΞΥ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ; (Αρκεί μόνο η απειλή επέλευσης της συνέπειας)		Πρόκειται για δύο διαφορετικά κριτήρια, που όμως πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα. Αφορούν την κοινοτική αγορά και αρκεί μόνο η απειλή επέλευσής τους.	
Το μέτρο ενισχύει την θέση της δικαιούχου εταιρείας σε σύγκριση με άλλες εταιρείες που ανταγωνίζονται στην ενδοεθνική αγορά ;		• Πιθανότητα διατάραξης του ενδοκοινοτικού εμπορίου ενδέχεται να υφίσταται ακόμη και για μικρά ποσά ενίσχυσης (δεν υπάρχει όριο κάτω από το οποίο να μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν υφίσταται διατάραξη), ανεξάρτητα από τον τοπικό ή περιφερειακό χαρακτήρα μιας δραστηριότητας. Ενίσχυση που χορηγείται σε πολλές επιχειρήσεις μπορεί, ακόμη και εάν τα μεμονωμένα ποσά είναι μικρά, να διαταράξει το ενδοκοινοτικό εμπόριο.	
Οι δραστηριότητες του δικαιούχου είναι καθαρά τοπικού χαρακτήρα;			
4. ΤΟ ΜΕΤΡΟ ΝΟΘΕΥΕΙ Ή ΑΠΕΙΛΕΙ ΝΑ ΝΟΘΕΥΣΕΙ ΤΟΝ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ; (Αρκεί μόνο η απειλή επέλευσης της συνέπειας)		• Νόθευση ή απειλή νόθευσης του ανταγωνισμού υφίσταται όταν ένα μέτρο ενίσχυσης είναι ικανό να βελτιώσει την	
Δραστηριοποιείται ο δικαιούχος σε μια αγορά ανοικτή στον ανταγωνισμό ?			
Εάν η αγορά δεν είναι ανοικτή στον ανταγωνισμό, ασκεί ο δικαιούχος άλλες οικονομικές δραστηριότητες σε τομέα που είναι ανοιχτός στον ανταγωνισμό ή/και σε άλλο κράτος μέλος;			

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
Εάν ο δικαιούχος δραστηριοποιείται σε αγορές ανοικτές στον ανταγωνισμό ή/και σε άλλο κράτος μέλος, τηρεί ξεχωριστούς λογαριασμούς για κάθε δραστηριότητα ;		<p>ανταγωνιστική θέση της ενισχυόμενης επιχείρησης σε σχέση με άλλες επιχειρήσεις με τις οποίες ανταγωνίζεται. Έχει κριθεί ότι οι λειτουργικές ενισχύσεις πάντα νοθεύουν τον ανταγωνισμό.</p> <p>Προκειμένου να απαντηθούν τα ως άνω, πρέπει να παράσχετε τεκμηρίωση αναφορικά με τα ακόλουθα:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επιπτώσεις στον ανταγωνισμό εντός της ΕΕ, σε απελευθερωμένο τομέα όπου υπάρχει ή θα μπορούσε να υπάρχει ανταγωνισμός (πρέπει να τεκμηριωθεί γιατί το μέτρο δεν επηρεάζει τον ανταγωνισμό π.χ. στην περίπτωση ύπαρξης νομικών μονοπωλίων) - ανάλυση της αγοράς (παρουσίαση των ανταγωνιστών, των μεριδίων αγοράς, χρηστών της υποδομής κλπ) - αν ο δικαιούχος του μέτρου συμμετέχει άμεσα σε διασυνοριακές συναλλαγές - αν επιχειρήσεις από άλλα ΚΜ μπορούν να παρέχουν τις ίδιες υπηρεσίες εντός του συγκεκριμένου ΚΜ, -αν η οικονομική δραστηριότητα του δικαιούχου είναι μικρή (π.χ. μικρός κύκλος εργασιών, περιορισμένος χρόνος λειτουργίας της υποδομής, περιορισμένη δυναμικότητα της υποδομής, κ.α.), -αν το μέτρο δεν οδηγεί σε ζήτηση ή προσέλκυση επενδύσεων στην εν λόγω περιοχή π.χ. ανέγερση νέων ξενοδοχειακών μονάδων, δημιουργία συνοδευτικών εμπορικών δραστηριοτήτων, κ.α. - αν τα παραγόμενα από τον δικαιούχο αγαθά ή 	

ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ/ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΕΤΑΣΗ	ΝΑΙ/ΟΧΙ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ
		<p>υπηρεσίες είναι καθαρά τοπικά ή έχουν περιορισμένη γεωγραφική ζώνη επιρροής π.χ. δυσκολίες στην πρόσβαση, απουσία υποστηρικτικών υποδομών στην ευρύτερη περιοχή, περιορισμοί στη χρήση της γλώσσας, προέλευση επισκεπτών/χρηστών υποδομής, κ.α.</p> <p>Σε πολλές περιπτώσεις έχει κριθεί ότι, λόγω ειδικών περιστάσεων, ορισμένες δραστηριότητες είχαν καθαρά τοπικό αντίκτυπο και, κατά συνέπεια, δεν επηρέαζαν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Στις εν λόγω υποθέσεις η Επιτροπή διαπίστωσε, συγκεκριμένα, ότι ο δικαιούχος παρείχε αγαθά ή υπηρεσίες σε μια περιορισμένη περιοχή ενός κράτους μέλους και ήταν απίθανο να προσελκύσει πελάτες από άλλα κράτη μέλη, και ότι δεν μπορούσε να προβλεφθεί ότι το μέτρο δεν θα είχε παρά οριακές επιπτώσεις στις συνθήκες των διασυνοριακών επενδύσεων ή της εγκατάστασης.</p>	

Η Λίστα ελέγχου κρατικής ενίσχυσης συμπληρώνεται από τους εισηγητές αξιολόγησης, κατά την αξιολόγηση των μεμονωμένων πράξεων, προκειμένου να αξιολογείται η πλήρωση του κριτηρίου συμβατότητας της εκάστοτε πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων.

14. Οδηγίες ΕΣΠΑ για τον υπολογισμό των καθαρών εσόδων

Ο_Ε.Ι.1_4: ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΓΙΑ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020 [Άρθρα 61 και 65(8) του Καν.(ΕΕ) 1303/2013 (2^η έκδοση)]

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Εισαγωγή	67
2. Υπολογισμός των καθαρών εσόδων βάσει του άρθρου 61 του ΚΚΔ	69
2.1 Πεδίο εφαρμογής.....	69
2.2 Ορισμός των «καθαρών» εσόδων μιας πράξης.....	69
2.3 Μέθοδος (α): Κατ' αποκοπή ποσοστό καθαρών εσόδων.....	69
2.4 Μέθοδος (β): Υπολογισμός των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων	71
2.4.1 Μεθοδολογία	71
2.4.2 Παραδοχές χ/ο ανάλυσης	72
2.4.3 Κόστος επένδυσης	73
2.4.4 Εκτίμηση εσόδων	74
2.4.5 Εκτίμηση δαπανών (λειτουργίας και αντικατάστασης).....	76
2.4.6 Υπολειμματική αξία της επένδυσης.....	77
2.5 Πράξεις για τις οποίες δεν είναι αντικειμενικά δυνατή η εκ των προτέρων εκτίμηση των εσόδων	77
3. Πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα κατά την υλοποίησή τους και για τις οποίες δεν ισχύουν οι διατάξεις (1) έως (6) του άρθρου 61 του ΚΚΔ.	77
4. Οδηγίες / διευκρινήσεις προς Διαχειριστικές Αρχές	78
5. Παρουσίαση αρχείου Excel.....	81
5.1 Φύλλο εργασίας «ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ».....	81
5.2 Φύλλο εργασίας «ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ».....	82
5.3 Φύλλο εργασίας «ΕΠΙΛΕΞΙΜΟ ΚΟΣΤΟΣ»	83
5.4 Φύλλο εργασίας «ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ»	84
5.5 Φύλλο εργασίας «ΕΣΟΔΑ»	85
5.6 Φύλλο εργασίας «ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ»	86
5.7 Φύλλο εργασίας «ΔΑΠΑΝΕΣ»	87
5.8 Φύλλο εργασίας «ΤΑΜΕΙΑΚΕΣ ΡΟΕΣ».....	88
5.9 Φύλλο εργασίας «ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ»	89

1. Εισαγωγή

Το παρόν έγγραφο έχει ως στόχο την παροχή οδηγιών προς τις διαχειριστικές αρχές και τους δικαιούχους προκειμένου να υπολογίσουν **τα δυνητικά καθαρά έσοδα των πράξεων που παράγουν καθαρά έσοδα μετά την ολοκλήρωσή τους**. Αφορούν σε όλες τις πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα μετά την ολοκλήρωσή τους, με τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 2.1 (άρθρο 61 του Καν.1303/2013). Στην παράγραφο 3 δίνονται οδηγίες για πράξεις που παρήγαγαν καθαρά έσοδα άμεσα μόνο κατά τη διάρκεια υλοποίησής τους (άρθρο 65 παρ.8 του Καν.1303/2013).

Στην προγραμματική περίοδο 2014-2020, ο Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 (Κανονισμός Κοινών Διατάξεων, εφεξής ΚΚΔ) δίνει τη δυνατότητα στις διαχειριστικές αρχές να επιλέξουν «εκ των προτέρων» για ένα τομέα, υποτομέα ή τύπο πράξης ποιά μέθοδο θα εφαρμόσουν για τον υπολογισμό των δυνητικών καθαρών εσόδων:

- (α) **την εφαρμογή ενός κατ' αποκοπή ποσοστού καθαρών εσόδων** για τον τομέα ή υποτομέα που ισχύει για την πράξη, όπως καθορίζεται στο παράρτημα V του ΚΚΔ ή σε κατ' εξουσιοδότηση πράξη της Επιτροπής (βλ. παρ.2.3), ή
- (αα) **την εφαρμογή ενός κατ' αποκοπή ποσοστού καθαρών εσόδων που καθορίζεται από την εθνική αρχή συντονισμού για τομέα ή υποτομέα που δεν καλύπτεται από το σημείο α) ανωτέρω**. Πριν από την εφαρμογή του κατ' αποκοπή ποσοστού, η Αρχή Ελέγχου (ΕΔΕΛ) επαληθεύει ότι το κατ' αποκοπή ποσοστό έχει καθοριστεί σύμφωνα με δίκαιη, αντικειμενική και επαληθεύσιμη μέθοδο βάσει ιστορικών στοιχείων ή αντικειμενικών κριτηρίων (βλ. παρ.2.3), ή
- (β) **τον υπολογισμό των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων** της πράξης λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις του άρθρου 61(3)(β) του ΚΚΔ (ουσιαστικά ο τρόπος υπολογισμού των καθαρών εσόδων της περιόδου 2007-2013 με κάποιες διαφοροποιήσεις) (βλ. παρ.2.4).

Το μεγαλύτερο μέρος των οδηγιών που ακολουθούν αφορά στη μέθοδο (β), δηλ. στην κατάρτιση της χρηματοοικονομικής (χ/ο) ανάλυσης η οποία θα καθορίσει το ποσό της επιλέξιμης δαπάνης της πράξης (δηλ. η επιλέξιμη δαπάνη της πράξης μετά την αφαίρεση των δυνητικών καθαρών εσόδων), το οποίο θα πολλαπλασιαστεί με το ποσοστό συγχρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας του προγράμματος στο πλαίσιο του οποίου θα υλοποιηθεί η πράξη για να υπολογιστεί τελικά το ποσό της ενωσιακής συνεισφοράς που θα λάβει η πράξη. Οδηγίες για την συμπλήρωση τού συνημμένου αρχείου excel με αριθ. Ε.Ι.1_4, που αφορά στη μέθοδο (β), παρουσιάζονται στο κεφάλαιο 5. Σύντομη αναφορά για πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα κατά την υλοποίησή τους και για τις οποίες δεν ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 61 (1) έως (6) του ΚΚΔ γίνεται στην παράγραφο 3 [άρθρο 65(8) του ΚΚΔ].

Οι οδηγίες αυτές ουσιαστικά αποτελούν μερική τροποποίηση των οδηγιών που είχαν δοθεί για την εκπόνηση της χ/ο ανάλυσης έργων που παράγουν έσοδα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, έχοντας λάβει υπόψη τις ακόλουθες κανονιστικές πράξεις:

- Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1303/2013: άρθρο 61 «Πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα μετά την ολοκλήρωσή τους», παράγραφος 8 του άρθρου 65 «Επιλεξιμότητα» και Παράρτημα V «Καθορισμός κατ' αποκοπή ποσοστών για έργα που παράγουν καθαρά έσοδα»,
- Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 480/2014: άρθρο 15 «Μέθοδος υπολογισμού των μειωμένων καθαρών εσόδων», άρθρο 16 «Προσδιορισμός των εσόδων», άρθρο 17 «Προσδιορισμός των δαπανών», άρθρο 18 «Εναπομένουσα αξία της επένδυσης», άρθρο 19 «Προεξόφληση των ταμειακών ροών»,
- Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2015/207: Παράρτημα II «Μορφότυπος για την υποβολή των πληροφοριών σχετικά με μεγάλο έργο» και Παράρτημα III «Μεθοδολογία εκπόνησης της ανάλυσης κόστους-ωφέλειας»,

- Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1516 για τον καθορισμό κατ' αποκοπή ποσοστού για πράξεις που χρηματοδοτούνται από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία στον τομέα της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας
- Κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) 2018/1046 (Κανονισμός Omnibus): άρθρο 272, σημείο 26) που αφορά στην τροποποίηση του άρθρου 61 του ΚΚΔ και σημείο 27) που αφορά στην τροποποίηση του άρθρου 65 παράγραφος του ΚΚΔ,

καθώς και

- τον νέο οδηγό για την ανάλυση κόστους-οφέλους των επενδυτικών σχεδίων ([*Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects, Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020, December 2014*](#)).

2. Υπολογισμός των καθαρών εσόδων βάσει του άρθρου 61 του ΚΚΔ**2.1 Πεδίο εφαρμογής**

Αφορά σε όλες τις πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα μετά την ολοκλήρωσή τους, με την εξαίρεση των ακόλουθων:

- α) πράξεις ή μέρη πράξεων που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από το ΕΚΤ,
- β) πράξεις των οποίων το συνολικό επιλέξιμο κόστος πριν την αφαίρεση των καθαρών εσόδων δεν υπερβαίνει το 1 εκατ. €,
- γ) επιστρεπτέα συνδρομή που υπόκειται σε υποχρέωση πλήρους αποπληρωμής και σε βραβεία,
- δ) τεχνική βοήθεια,
- ε) στήριξη προς ή από χρηματοδοτικά μέσα,
- στ) πράξεις για τις οποίες η δημόσια στήριξη λαμβάνει τη μορφή κατ' αποκοπή ποσών ή τυποποιημένων κλιμάκων μοναδιαίου κόστους,
- ζ) πράξεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο κοινού σχεδίου δράσης,
- η) πράξεις για τις οποίες τα ποσά ή τα ποσοστά στήριξης καθορίζονται στο παράρτημα II του Κανονισμού ΕΓΤΑΑ ή στον Κανονισμό ΕΤΘΑ,,
- θ) πράξεις για τις οποίες η στήριξη στο πλαίσιο του προγράμματος αποτελεί Κρατική ενίσχυση.

2.2 Ορισμός των «καθαρών» εσόδων μιας πράξης

Ως «καθαρά έσοδα» νοούνται

- οι ταμειακές ροές που καταβάλλονται απευθείας από τους χρήστες για αγαθά ή υπηρεσίες παρεχόμενα από την πράξη (όπως τέλη τα οποία βαρύνουν άμεσα τους χρήστες για τη χρήση της υποδομής, την πώληση ή τη μίσθωση γης ή κτιρίων, ή πληρωμές για υπηρεσίες) μείον τυχόν λειτουργικά έξοδα και έξοδα αντικατάστασης βραχύβιου εξοπλισμού τα οποία προκύπτουν κατά την αντίστοιχη περίοδο,
- η εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών που επιφέρει η πράξη (δηλ. καθαρές ταμειακές εκροές που προκύπτουν επειδή οι λειτουργικές δαπάνες έχουν μειωθεί ως αποτέλεσμα της υλοποίησης της πράξης), με εξαίρεση την εξοικονόμηση δαπανών που προκύπτει από την εφαρμογή μέτρων ενεργειακής απόδοσης. Η εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών για να θεωρηθεί καθαρό έσοδο θα πρέπει να μην αντισταθμίζεται με ισοδύναμη μείωση των επιχορηγήσεων λειτουργίας.

Στην περίπτωση που **τα έσοδα μιας πράξης είναι λιγότερα από τα λειτουργικά της έξοδα** τότε η πράξη δεν παράγει καθαρά έσοδα, δηλ. δεν εφαρμόζεται το άρθρο 61(2) του ΚΚΔ.

Όταν δεν είναι επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση όλο το επενδυτικό κόστος, τα καθαρά έσοδα κατανομούνται κατ' αναλογία στα επιλέξιμα και στα μη επιλέξιμα μέρη του επενδυτικού κόστους και η επιλέξιμη δαπάνη της πράξης προς συγχρηματοδότηση από τα ΕΔΕΤ μειώνεται εκ των προτέρων αφαιρώντας τα καθαρά έσοδα που της αναλογούν.

Τα δυνητικά καθαρά έσοδα της πράξης καθορίζονται εκ των προτέρων από μία από τις ακόλουθες μεθόδους που επιλέγει η διαχειριστική αρχή για ένα τομέα, υποτομέα ή τύπο πράξης.

2.3 Μέθοδος (α): Κατ' αποκοπή ποσοστό καθαρών εσόδων

Τα δυνητικά καθαρά έσοδα της πράξης καθορίζονται με την εφαρμογή ενός κατ' αποκοπή ποσοστού καθαρών εσόδων (Flat Rate, FR) για τον τομέα ή υποτομέα που ισχύει για την πράξη, όπως ορίζεται στο παράρτημα V του ΚΚΔ ή σε οποιαδήποτε από τις κατ' εξουσιοδότηση πράξεις που θα εκδοθούν από την Επιτροπή για τους τομείς ή υποτομείς στους τομείς των ΤΠΕ, της ΕΑΚ και της ενεργειακής απόδοσης. Η Επιτροπή δύναται να εκδώσει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για την τροποποίηση των κατ' αποκοπή

ποσοστών του παραρτήματος V του ΚΚΔ ή για την προσθήκη τομέων ή υποτομέων που εμπίπτουν στους θεματικούς στόχους που ορίζονται στο άρθρο 9(1) του ΚΚΔ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΚΑΤ' ΑΠΟΚΟΠΗ ΠΟΣΟΣΤΑ ΓΙΑ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΟΥΝ ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥΣ		
Τομέας		Κατ' αποκοπή ποσοστά (FR)
1	ΔΡΟΜΟΙ	30%
2	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ	20%
3	ΑΣΤΙΚΕΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	20%
4	ΥΔΑΤΑ (*)	25%
5	ΣΤΕΡΕΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ	20%
6	ΕΡΕΥΝΑ, ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	20%

Πηγή: Παράρτημα V του Καν. (ΕΕ) 1303/2013 και κατ' εξουσιοδότηση Καν. (ΕΕ) 2015/1516

(*) Στον τομέα υδάτων περιλαμβάνεται ΥΔΡΕΥΣΗ – ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ - ΜΕΤΑΦΟΡΑ

Πλέον των ανωτέρω κατ' αποκοπή ποσοστών, δύναται να καθοριστούν από την εθνική αρχή συντονισμού νέα κατ' αποκοπή ποσοστά για τομέα ή υποτομέα που δεν καλύπτεται από τον ανωτέρω πίνακα ή από άλλη κατ' εξουσιοδότηση πράξη της Επιτροπής. Πριν από την εφαρμογή του νέου κατ' αποκοπή ποσοστού, η Αρχή Ελέγχου (ΕΔΕΛ) πρέπει να επαληθεύσει ότι το κατ' αποκοπή ποσοστό έχει καθοριστεί σύμφωνα με δίκαιη, αντικειμενική και επαληθεύσιμη μέθοδο βάσει ιστορικών στοιχείων ή αντικειμενικών κριτηρίων.

Το ανωτέρω κατ' αποκοπή ποσοστό αποτελεί τον λόγο των καθαρών εσόδων (R) προς το συνολικό κόστος της επένδυσης (C). Άρα «ο συντελεστής ελλείμματος χρηματοδότησης»³ της πράξης είναι $1 - (R/C) = 1 - FR$, ο οποίος αν πολλαπλασιαστεί με το επιλέξιμο κόστος της πράξης (πριν να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις του άρθρου 61) θα δώσει το ποσό της επιλέξιμης δαπάνης της πράξης για συγχρηματοδότηση, δηλ. το ποσό που θα πολλαπλασιαστεί με το ποσοστό συγχρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας για να υπολογιστεί το ποσό της ενωσιακής συνεισφοράς που θα λάβει η πράξη.

επιλέξιμη δαπάνη της πράξης για συγχρηματοδότηση (€, μη προεξοφλημένη)	=	επιλέξιμο κόστος πριν να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις του άρθρου 61 του ΚΚΔ (€, μη προεξοφλημένο)	×	(1 - FR)
--	---	---	---	----------

Μέθοδος «μειωμένου» ποσοστού συγχρηματοδότησης άξονα προτεραιότητας: Να σημειωθεί ότι **για λόγους απλοποίησης**, ο ΚΚΔ σύμφωνα με το άρθρο 61(5) δίνει τη δυνατότητα στο ΚΜ κατόπιν σχετικού αιτήματος κατά τη στιγμή της έγκρισης ενός επιχειρησιακού προγράμματος, να μειώσει το ποσοστό συγχρηματοδότησης ενός άξονα προτεραιότητας στο πλαίσιο του οποίου όλες οι πράξεις που ενισχύονται μπορούν να εφαρμόσουν το ίδιο κατ' αποκοπή ποσοστό καθαρών εσόδων. Το νέο ποσοστό συγχρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας προκύπτει πολλαπλασιάζοντας το ανώτατο ποσοστό συγχρηματοδότησης του άξονα με το 1-κατ' αποκοπή ποσοστό (1-FR) του αντίστοιχου τομέα του Πίνακα 1. Στην περίπτωση αυτή, το κατ' αποκοπή ποσοστό καθαρών εσόδων αντικατοπτρίζεται στο μειωμένο ποσοστό συγχρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας και το ποσό της ενωσιακής συνεισφοράς που θα

3 Ο «συντελεστής ελλείμματος χρηματοδότησης» ήταν όρος της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 που δεν συναντάται πια στις κανονιστικές πράξεις της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και έχει αντικατασταθεί με το «υπολογισμός των μειωμένων (προεξοφλημένων) καθαρών εσόδων της πράξης», όπως αναφέρεται στο άρθρο 61(3).

λάβει η πράξη ισούται με το γινόμενο του επιλέξιμου κόστους της πράξης (χωρίς να αφαιρεθούν τα καθαρά έσοδα) επί το νέο (μειωμένο) ποσοστό συγχρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας.

2.4 Μέθοδος (β): Υπολογισμός των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων

Για τον υπολογισμό των προεξοφλημένων (μειωμένων)⁴ καθαρών εσόδων της πράξης εκπονείται χ/ο ανάλυση στην οποία λαμβάνονται υπόψη

- η ενδεδειγμένη περίοδος αναφοράς για τον τομέα ή υποτομέα που ισχύει για τη συγκεκριμένη πράξη,
- η κερδοφορία που αναμένεται κανονικά από την εκάστοτε κατηγορία επένδυσης,
- η εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» και
- εάν απαιτείται, θέματα ισότητας που συνδέονται με τη σχετική ευημερία του κράτους μέλους ή της οικείας περιφέρειας.

2.4.1 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία της χ/ο ανάλυσης ακολουθεί, βάσει του κανονιστικού πλαισίου της προγραμματικής περιόδου 2014-2020⁵, τους ακόλουθους κανόνες:

1. Τα προεξοφλημένα καθαρά έσοδα της πράξης υπολογίζονται αφαιρώντας τις προεξοφλούμενες δαπάνες λειτουργίας και αντικατάστασης βραχύβιου εξοπλισμού από τα προεξοφλημένα έσοδα και, ανάλογα με την περίπτωση, προσθέτοντας την υπολειμματική αξία της επένδυσης, δηλ.

$$\text{ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΑΞΗΣ} = \text{ΕΣΟΔΑ} - \text{ΔΑΠΑΝΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ} + \text{ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗ ΑΞΙΑ}$$

(όλα τα μεγέθη σε προεξοφλημένες τιμές)

2. Στην περίπτωση που η πράξη έχει επιφέρει εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών (χωρίς να υπάρχουν ταμειακές ροές που καταβάλλονται απευθείας από χρήστες για αγαθά ή υπηρεσίες παρεχόμενα από την πράξη), τότε

$$\text{ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΑΞΗΣ} = \text{ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ} - \text{ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ}$$

3. Τα έσοδα και οι δαπάνες καθορίζονται με εφαρμογή της μεθόδου που βασίζεται στη **διαφορά που προκύπτει από τη σύγκριση δύο σεναρίων (incremental method)**: των εσόδων και των δαπανών του σεναρίου με το έργο (νέα επένδυση) με τα έσοδα και τις δαπάνες του σεναρίου χωρίς το έργο.

$$\text{ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ ΠΡΑΞΗΣ} = (\text{ΕΣΟΔΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ} - \text{ΕΣΟΔΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟ}) - (\text{ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ} - \text{ΔΑΠΑΝΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟΥ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟ}) + \text{ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗ ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ}$$

Δηλαδή είναι η διαφορά μεταξύ των πρόσθετων εσόδων και δαπανών που επιφέρει η υλοποίηση της πράξης συν την υπολειμματική της αξία αν υπάρχει.

Στη μέθοδο αυτή που λαμβάνει υπόψη μόνο τη διαφορά των ταμειακών ροών μεταξύ των δύο σεναρίων, το σενάριο χωρίς το έργο ορίζεται ως το τι θα συμβεί σε περίπτωση απουσίας του έργου. Στις περιπτώσεις επενδύσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση μιας ήδη υπάρχουσας υποδομής/υπηρεσίας, το σενάριο αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τις δαπάνες και τα έσοδα για τη λειτουργία και τη διατήρηση της υποδομής/υπηρεσίας σε ένα επίπεδο που να εξακολουθεί να είναι λειτουργική (**Business As Usual, BAU**) ή ακόμη και μικρές επενδύσεις που ήταν προγραμματισμένες να

⁴ Στις κανονιστικές πράξεις χρησιμοποιείται ο όρος «μειωμένα» καθαρά έσοδα (discounted net revenue).

⁵ Στα άρθρα 15 έως 19 του κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 480/2014 αναφέρεται η μέθοδος υπολογισμού των μειωμένων (προεξοφλημένων) καθαρών εσόδων των πράξεων που παράγουν καθαρά έσοδα μετά την ολοκλήρωσή τους.

πραγματοποιηθούν ούτως ή άλλως (**do-minimum**). Η επιλογή μεταξύ BAU ή do-minimum θα πρέπει να γίνεται κατά περίπτωση, με βάση την πιο εφικτή και πιθανή να συμβεί περίπτωση. Αν υπάρχει αμφιβολία, το σενάριο BAU, θεσπίζεται ως ο γενικός κανόνας.

Στο σενάριο με το έργο, οι προβλέψεις των ταμειακών ροών λαμβάνουν υπόψη το προτεινόμενο έργο.

Σε περιπτώσεις προϋπάρχουσας υποδομής, συνιστάται να διεξαχθεί ανάλυση των ιστορικών δεδομένων (έσοδα/δαπάνες) του δικαιούχου τουλάχιστον τα τρία προηγούμενα έτη, για να χρησιμοποιηθεί ως βάση για τις χ/ο προβλέψεις του σεναρίου με το έργο και ως σημείο αναφοράς για το σενάριο χωρίς το έργο.

4. Όταν μια πράξη αποτελείται από ένα εντελώς νέο περιουσιακό στοιχείο (π.χ. δεν προϋπάρχει υπηρεσία ή υποδομή), τα έσοδα και οι δαπάνες είναι αυτά της νέας επένδυσης, δηλαδή τα καθαρά έσοδα δεν προκύπτουν από τη διαφορά δύο σεναρίων (βλ. σημείο 1 ανωτέρω).
5. Κατά τον υπολογισμό των εσόδων και των εξόδων λαμβάνονται υπόψη μόνον οι ταμειακές ροές που πρόκειται να καταβληθούν ή να εισπραχθούν από την πράξη. Οι ταμειακές ροές πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το έτος στο οποίο πραγματοποιούνται (καταβάλλονται ή εισπράττονται) και κατά τη διάρκεια της δεδομένης περιόδου αναφοράς.
6. Τα μη ταμειακά λογιστικά στοιχεία, όπως οι αποσβέσεις, τυχόν αποθεματικά για μελλοντικά έξοδα αντικατάστασης εξοπλισμού και αποθεματικά για απρόβλεπτα, που δεν αντιστοιχούν σε πραγματικές ροές δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην ανάλυση και εξαιρούνται από τον υπολογισμό. Επίσης δεν λαμβάνονται υπόψη ταμειακές ροές λόγω δανείων, ιδιωτικού μετοχικού κεφαλαίου, μεταβιβάσεις άλλων φορέων, ή κρατικές εισφορές (π.χ. επιχορηγήσεις).
7. Η χ/ο ανάλυση διεξάγεται συνήθως από την πλευρά του ιδιοκτήτη της υποδομής. Εντούτοις, όταν ο ιδιοκτήτης της υποδομής και ο φορέας λειτουργίας του έργου δεν είναι η ίδια οντότητα, πρέπει να πραγματοποιείται ενοποιημένη χρηματοοικονομική ανάλυση, η οποία δεν περιλαμβάνει τις ταμειακές ροές μεταξύ του ιδιοκτήτη και του φορέα λειτουργίας, ώστε να υπολογιστεί η πραγματική κερδοφορία της επένδυσης, ανεξάρτητα από τις εσωτερικές πληρωμές. Αυτό είναι ιδιαίτερα εφικτό όταν υπάρχει μόνο ένας φορέας λειτουργίας (εκμετάλλευσης) ο οποίος παρέχει την υπηρεσία για λογαριασμό του ιδιοκτήτη συνήθως μέσω μιας σύμβασης παραχώρησης. Από την άλλη πλευρά, όταν υπάρχουν πολλοί φορείς λειτουργίας, η ενοποίηση της ανάλυσης μπορεί να μην είναι εφικτή. Σε αυτή την περίπτωση, η οπτική γωνία της ανάλυσης (από την πλευρά του ιδιοκτήτη ή του διαχειριστή) εξαρτάται από την τυπολογία της επένδυσης.
8. Όταν ο ΦΠΑ δεν είναι επιλέξιμη δαπάνη (άρθρο 69(3)(γ) του ΚΚΔ), ο υπολογισμός των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων (κόστη και έσοδα) βασίζεται σε ποσά που δεν περιλαμβάνουν τον ΦΠΑ. Αντιθέτως, όταν ο ΦΠΑ είναι μη ανακτήσιμος, δηλ. επιλέξιμος, πρέπει να περιληφθεί στους υπολογισμούς.

2.4.2 Παραδοχές χ/ο ανάλυσης

2.4.2.1 Τιμές χ/ο ανάλυσης και προεξοφλητικό επιτόκιο

Η χ/ο ανάλυση θα πρέπει να διεξάγεται σε σταθερές τιμές. Δηλαδή όλα τα μεγέθη (κόστος έργου, έσοδα, έξοδα από τη λειτουργία του) υπολογίζονται σε σταθερές τιμές του έτους βάσης στο οποίο πραγματοποιείται η χ/ο ανάλυση.

Στην περίπτωση αυτή προκειμένου να υπολογιστεί η καθαρή παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών χρησιμοποιείται ως χρηματοοικονομικό προεξοφλητικό επιτόκιο το **5%** σε πραγματικές τιμές⁶.

⁶ Σύμφωνα με σχετική επιστολή της DG REGIO (Ref. Ares (2018)1991445 – 13/04/2018).

ΚΑΤ' ΕΞΟΥΣΙΟΔΟΤΗΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 480/2014 ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ, ΑΡΘΡΟ 19:

4. Τα ΚΜ μπορούν να χρησιμοποιούν χρηματοοικονομικό προεξοφλητικό επιτόκιο διαφορετικό από το 4% αν αιτιολογήσουν το εν λόγω επιτόκιο αναφοράς και αν εξασφαλίσουν τη συνεπή χρήση του σε παρόμοιες πράξεις στον ίδιο τομέα.
5. Τιμές διαφορετικές από το 4% μπορούν να αιτιολογηθούν για τους ακόλουθους λόγους: α) τις ειδικές μακροοικονομικές συνθήκες του κράτους μέλους και τις διεθνείς μακροοικονομικές τάσεις και συγκυρίες ή β) τη φύση του επενδυτή ή τη δομή εφαρμογής, όπως συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα ή γ) τη φύση του σχετικού τομέα.
6. Για να θεσπίσουν ειδικά χρηματοοικονομικά προεξοφλητικά επιτόκια, τα κράτη μέλη εκτιμούν τη μέση μακροπρόθεσμη απόδοση ενός εναλλακτικού, χωρίς κίνδυνο, συνόλου επενδύσεων, εγχώριων ή διεθνών, το οποίο θεωρούν ως το πλέον κατάλληλο. Πληροφορίες για τα διάφορα χρηματοοικονομικά προεξοφλητικά επιτόκια τίθενται στη διάθεση των δικαιούχων.

2.4.2.2 Περίοδος αναφοράς χ/ο ανάλυσης

Η επιλέξιμη δαπάνη της πράξης προς συγχρηματοδότηση από τα ΕΔΕΤ μειώνεται εκ των προτέρων λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα της πράξης να παράγει καθαρά έσοδα σε μια συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς, η οποία περιλαμβάνει τόσο την περίοδο υλοποίησης της πράξης όσο και την περίοδο μετά την ολοκλήρωσή της. Σε περιπτώσεις ασυνήθιστα μεγάλων περιόδων υλοποίησης/ κατασκευής μπορεί να χρησιμοποιηθούν μεγαλύτερες περίοδοι αναφοράς.

Τα προεξοφλημένα καθαρά έσοδα της πράξης υπολογίζονται για τη συγκεκριμένη περίοδο αναφοράς που εφαρμόζεται στον τομέα της εν λόγω πράξης, όπως αναφέρεται στο παράρτημα Ι του Καν.480/2014. Η περίοδος αναφοράς ανά τομέα, για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, παρέχεται κατωτέρω:

Τομέας	Περίοδος αναφοράς (έτη)
Σιδηρόδρομοι	30
Υδρευση/αποχέτευση	30
Οδοί	25-30
Διαχείριση αποβλήτων	25-30
Λιμένες & αερολιμένες	25
Αστικές μεταφορές	25-30
Ενέργεια	15-25
Έρευνα & καινοτομία	15-25
Ευρυζωνικά δίκτυα	15-20
Επιχειρηματικές υποδομές	10-15
Άλλοι τομείς	10-15

Πηγή: Παράρτημα Ι του Καν.480/2014

2.4.3 Κόστος επένδυσης

Για να εκτιμηθεί το συνολικό κόστος της επένδυσης δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη οι πηγές χρηματοδότησης, αλλά το σύνολο όλων των δαπανών που προβλέπονται για την απόκτηση ή την κατασκευή του παγίου κεφαλαίου και των συναφή κατ' αποκοπή εξόδων για ορισμένα άυλα πάγια στοιχεία.

⇒ **Η (αρχική) επένδυση** περιλαμβάνει τις κεφαλαιουχικές δαπάνες όλων των πάγιων στοιχείων ενεργητικού (π.χ. οικόπεδα, κατασκευές κτιρίων, εγκαταστάσεων και μηχανημάτων, εξοπλισμού, κλπ) και μη παγίων περιουσιακών στοιχείων (π.χ. εκκίνηση και τεχνικά έξοδα, όπως σχεδιασμός/προγραμματισμός, διαχείριση έργου και τεχνική βοήθεια, επίβλεψη κατασκευής, δημοσιότητα, κλπ). Πληροφορίες πρέπει να λαμβάνονται από τη μελέτη τεχνικής σκοπιμότητας και η ανάλυση του κόστους κατά τη διάρκεια των ετών θα πρέπει να είναι σύμφωνη με την προβλεπόμενη υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου και τα σχετικά χρονοδιαγράμματα.⁷

Ανάλογα με την περίπτωση, η αρχική επένδυση περιλαμβάνει επίσης περιβαλλοντικά κόστη ή/και κόστη για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής κατά τη διάρκεια της κατασκευής, όπως προσδιορίζονται στην Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ή σε άλλες διαδικασίες αξιολόγησης.

Στην χ/ο ανάλυση οι δαπάνες πρέπει να βασίζονται σε ποσά χωρίς ΦΠΑ (όταν είναι ανακτήσιμος) και Στην χ/ο ανάλυση οι δαπάνες πρέπει να βασίζονται σε ποσά χωρίς ΦΠΑ (όταν είναι ανακτήσιμος) και άλλους έμμεσους φόρους. Επιπλέον, στον υπολογισμό του συνολικού κόστους, δαπάνες όπως αποσβέσεις δεν πρέπει να λαμβάνονται υπόψη. Η εξαίρεση αυτή είναι δικαιολογημένη, δεδομένου ότι οι σχετικοί πόροι προορίζονται να αντικαταστήσουν την επένδυση πέρα του χρονικού ορίζοντα του έργου.

Στην χ/ο ανάλυση χρησιμοποιούνται σταθερές τιμές. Για το λόγο αυτό, ανάλογα με την περίπτωση, μπορεί να περιλαμβάνεται αναπροσαρμογή τιμών στο επιλέξιμο κόστος, για την κάλυψη του αναμενόμενου πληθωρισμού.

Για τις πράξεις που υλοποιούνται σε φάσεις σε δύο προγραμματικές περιόδους (2007-2013 και 2014-2020), ισχύει ο συντελεστής ελλείμματος χρηματοδότησης της προγραμματικής περιόδου 2007-2013, όπως έχει επικαιροποιηθεί σύμφωνα με τις σχετικές εθνικές οδηγίες για το κλείσιμο των πράξεων 2007-2013 (έγγραφα με αρ. πρωτ. 127558/ΕΥΘΥ1227/9-12-2015 και 111062/ΕΥΘΥ1024/20-10-2016). Με τον συντελεστή αυτόν πολλαπλασιάζεται το εναπομείναν επιλέξιμο κόστος της πράξης σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και το γινόμενο τους θα δώσει το ποσό της επιλέξιμης δαπάνης της πράξης για συγχρηματοδότηση, δηλ. το ποσό που θα πολλαπλασιαστεί με το ποσοστό συγχρηματοδότησης του άξονα προτεραιότητας για να υπολογιστεί το ποσό της ενωσιακής συνεισφοράς που θα λάβει η πράξη.

2.4.4 Εκτίμηση εσόδων

Για τον υπολογισμό των μειωμένων καθαρών εσόδων, τα έσοδα καθορίζονται στην ακόλουθη βάση (άρθρο 16 του κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 480/2014):

- κατά περίπτωση, τα τέλη χρήσης καθορίζονται τηρουμένης της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» και, αν είναι σκόπιμο, λαμβάνουν υπόψη παραμέτρους οικονομικής προσιτότητας⁸,
- τα έσοδα δεν περιλαμβάνουν μεταβιβάσεις από εθνικούς ή περιφερειακούς προϋπολογισμούς ή εθνικά δημόσια συστήματα ασφάλισης,

⁷ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η κατανομή του κόστους που προτείνεται στην αίτηση για χρηματοδότηση μπορεί να διαφέρει από εκείνη της μελέτης σκοπιμότητας. Οι δαπάνες του έργου πρέπει να παρουσιάζονται με τη μορφή που απαιτείται από την αίτηση χρηματοδότησης, λαμβάνοντας υπόψη την επιλεξιμότητα των δαπανών που πραγματοποιούνται.

⁸ Περαιτέρω ανάλυση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής προσιτότητας και της πλήρους ανάκτησης του κόστους γίνεται στον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2015/207, στο Παράρτημα ΙΙΙ «Μεθοδολογία εκπόνησης της ανάλυσης κόστους-ωφέλειας», στην ενότητα 2.2.1 «Μεθοδολογία των προεξοφλημένων ταμειακών ροών, μέθοδος οριακής προσέγγισης και άλλες αρχές της χρηματοοικονομικής ανάλυσης».

- γ) όταν μια πράξη προσθέτει νέα περιουσιακά στοιχεία για να συμπληρώσει μια προϋπάρχουσα υπηρεσία ή υποδομή, λαμβάνονται υπόψη τόσο οι συνεισφορές από τους νέους χρήστες όσο και οι πρόσθετες συνεισφορές από τους υπάρχοντες χρήστες της νέας ή διευρυμένης υπηρεσίας ή υποδομής.

Στον υπολογισμό των εσόδων δεν συμπεριλαμβάνονται τόκοι και αποσβέσεις και συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ μόνον εάν είναι επιλέξιμος. Όλα τα ποσά υπολογίζονται σε σταθερές τιμές έτους βάσης.

Άρα για τον υπολογισμό των εσόδων λαμβάνονται υπόψη μόνο τα έσοδα που ορίζονται ως ταμειακές ροές που καταβάλλονται άμεσα από τους χρήστες για αγαθά ή υπηρεσίες παρεχόμενα από την πράξη, ενώ άλλες ταμειακές ροές (ιδιωτικές και δημόσιες συνεισφορές ή / και οικονομικά οφέλη που δεν προέρχονται από τέλη, διόδια, ενοίκια ή οποιαδήποτε άλλη μορφή που βαρύνει άμεσα τους χρήστες π.χ. τόκοι από τραπεζικές καταθέσεις) δεν πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στην εκπόνηση της χ/ο ανάλυσης.

Να σημειωθεί ότι κάθε πληρωμή που λαμβάνει ο δικαιούχος απορρέουσα από συμβατικές κυρώσεις ως αποτέλεσμα παραβίασης σύμβασης μεταξύ του δικαιούχου και τρίτου μέρους ή τρίτων μερών ή που προέκυψε ως αποτέλεσμα της απόσυρσης προσφοράς τρίτου μέρους το οποίο επελέγη σύμφωνα με τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις (η «κατάθεση») δεν θεωρείται έσοδο και δεν αφαιρείται από τις επιλέξιμες δαπάνες της πράξης.

Ακολουθούν ορισμένα παραδείγματα πράξεων που παράγουν έσοδα:

	Έσοδα (για την εκπόνηση της χ/ο ανάλυσης)	Άλλες ταμειακές ροές
Αυτοκινητόδρομοι	διόδια που χρεώνονται στους οδηγούς για να χρησιμοποιούν τους αυτοκινητόδρομους	σκιώδη διόδια από την κυβέρνηση στους φορείς εκμετάλλευσης του έργου ή έσοδα από τα ειδικά αυτοκόλλητα σήματα των οχημάτων (τέλη κυκλοφορίας)
Σιδηρόδρομοι	ναύλοι που καταβάλλουν οι ταξιδιώτες ⁹	κρατικές εισφορές για τα λειτουργικά κόστη
Τεχνολογικά πάρκα	τιμές ή μισθώματα που καταβάλλονται από τους χρήστες για να χρησιμοποιούν τα κτίρια και πληρωμές από τους χρήστες για τις άλλες υπηρεσίες που παρέχονται από το έργο	συνεισφορά ιδιωτικού μετοχικού κεφαλαίου, κέρδη που προέρχονται από δάνεια
Πολιτιστικά κτίρια	μισθώματα για εκθέσεις, κλπ	επιχορηγήσεις από δημόσιους φορείς ή ιδιώτες
Εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων και επεξεργασίας στερεών αποβλήτων	δασμοί που καταβάλλονται από τους χρήστες	επιχορηγήσεις από δημόσιους φορείς ή ιδιώτες

Η ανάλυση και τεκμηρίωση των εσόδων πρέπει να αφορά σε κάθε μία επί μέρους πηγή εσόδων, ώστε να προκύπτει το σύνολο. Η εκτίμηση των εσόδων θα πρέπει να είναι ρεαλιστική, αναλυτική και πλήρως

⁹ Όσον αφορά στους σιδηροδρόμους, είναι δυνατό, ως έσοδα να θεωρούνται τα τέλη χρήσης της υποδομής που καταβάλλουν οι φορείς (operators) για πρόσβαση στο σιδηροδρομικό δίκτυο, αντί των εισιτηρίων που πληρώνουν οι ταξιδιώτες.

τεκμηριωμένη¹⁰ και να λαμβάνει υπόψη την κερδοφορία που αναμένεται κανονικά από την εκάστοτε κατηγορία επένδυσης και την εφαρμογή της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει» και, ενδεχομένως, θέματα ισότητας που συνδέονται με την σχετική ευημερία του οικείου κράτους μέλους ή της περιφέρειας.

Όπως προαναφέρθηκε (βλ. παρ. 2.4.1, σημείο **Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν ρέθηκε.**), στην περίπτωση που ο ιδιοκτήτης της υποδομής και ο φορέας λειτουργίας (εκμετάλλευσης) του έργου δεν είναι η ίδια οντότητα, πρέπει να πραγματοποιείται ενοποιημένη χ/ο ανάλυση. Αν το έργο έχει έναν φορέα εκμετάλλευσης τότε τα έσοδα που λαμβάνονται υπόψη στην χ/ο ανάλυση είναι αυτά που εισπράττει ο φορέας εκμετάλλευσης από τους τελικούς χρήστες της υποδομής (κόμιστρα / τέλη / διόδια)¹¹. Αν ένα έργο έχει περισσότερους από έναν φορείς εκμετάλλευσης, η οπτική γωνία της ανάλυσης εξαρτάται από την τυπολογία της επένδυσης, αλλά κατά κανόνα τα έσοδα που λαμβάνονται υπόψη είναι αυτά που καταβάλλονται απευθείας από τους φορείς εκμετάλλευσης μέσω των τελών στον ιδιοκτήτη της υποδομής.

Να επαναληφθεί ότι η **εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών -με εξαίρεση την εξοικονόμηση δαπανών που προκύπτει από την εφαρμογή μέτρων ενεργειακής απόδοσης η οποία πλέον δεν θεωρείται καθαρό έσοδο-** θεωρείται καθαρό έσοδο (βλ. παρ. 2.2 και παρ. 2.4.1) και αγνοείται όταν μπορεί να αποδειχθεί ότι αντισταθμίζεται από μια ίση μείωση της επιχορήγησης των λειτουργικών δαπανών.

2.4.5 Εκτίμηση δαπανών (λειτουργίας και αντικατάστασης)

Οι δαπάνες που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς και οι οποίες λαμβάνονται υπόψη για τον καθορισμό των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων της πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 17 του κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 480/2014, περιλαμβάνουν:

- πάγιες λειτουργικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών συντήρησης, όπως οι δαπάνες προσωπικού, οι δαπάνες συντήρησης και επισκευής, οι δαπάνες γενικής διαχείρισης και διοίκησης και οι δαπάνες ασφάλισης,
- μεταβλητές λειτουργικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών συντήρησης, όπως κατανάλωση πρώτων υλών, ενέργεια, άλλα αναλώσιμα, καθώς και κάθε άλλη δαπάνη συντήρησης και επισκευής που είναι απαραίτητη για την παράταση της διάρκειας ζωής της πράξης,
- δαπάνες αντικατάστασης βραχύβιου εξοπλισμού (ή αλλιώς, εξοπλισμού μικρής διάρκειας ζωής) για τη διασφάλιση της τεχνικής λειτουργίας της πράξης.

Οι δαπάνες αντικατάστασης: περιλαμβάνουν τις δαπάνες που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς για την αντικατάσταση μηχανημάτων ή/και εξοπλισμού μικρής διάρκειας ζωής, π.χ. μηχανολογικές εγκαταστάσεις, φίλτρα και όργανα, οχήματα, έπιπλα, εξοπλισμός γραφείου και πληροφορικής, κ.λπ.

Είναι προτιμότερο να μην υπολογίζονται οι ταμειακές ροές για μεγάλα κόστη αντικατάστασης κοντά στο τέλος της περιόδου αναφοράς. Όταν ένα συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο του έργου πρέπει να αντικατασταθεί λίγο πριν από το τέλος της περιόδου αναφοράς, θα πρέπει να εξεταστούν οι ακόλουθες εναλλακτικές λύσεις:

- να συντομευθεί η περίοδος αναφοράς ώστε να ταιριάζει με το τέλος της διάρκειας ζωής του μεγάλου περιουσιακού στοιχείου που χρειάζεται αντικατάσταση,

¹⁰ Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη σημασία στη ρεαλιστική εκτίμηση των εσόδων και να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η σκόπιμη υποεκτίμησή τους θα θωρηθεί παρατυπία, ενώ η υπερεκτίμησή τους μειώνει αναίτια την ενωσιακή συνεισφορά της πράξης.

¹¹ Σε αυτή την περίπτωση η αμοιβή που καταβάλλει ο φορέας εκμετάλλευσης στον ιδιοκτήτη της υποδομής δεν λαμβάνεται υπόψη στην ενοποιημένη ανάλυση της αποδοτικότητας της επένδυσης, καθώς η αμοιβή αυτή είναι κόστος για τον φορέα εκμετάλλευσης και έσοδο για τον ιδιοκτήτη.

- να αναβληθεί η αντικατάσταση μετά το τέλος της περιόδου αναφοράς και να υποτεθεί μία αύξηση της ετήσιας συντήρησης και του κόστους επισκευής για το συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο μέχρι το τέλος της περιόδου αναφοράς.

Στις δαπάνες δεν συμπεριλαμβάνονται τόκοι και αποσβέσεις και συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ μόνον εάν είναι επιλέξιμος.

Η εκτίμηση των δαπανών θα πρέπει να είναι ρεαλιστική, αναλυτική και πλήρως τεκμηριωμένη. Η ανάλυση και τεκμηρίωση πρέπει να αφορά σε κάθε μία επί μέρους κατηγορία δαπανών λειτουργίας, αντικατάστασης, ώστε να προκύπτει το σύνολο.

Όλα τα ποσά υπολογίζονται σε σταθερές τιμές έτους βάσης.

2.4.6 Υπολειμματική αξία της επένδυσης

Η υπολειμματική αξία της επένδυσης υπολογίζεται στο τελευταίο έτος της χ/ο ανάλυσης, ενώ όλα τα προηγούμενα έτη συμπληρώνονται με την τιμή μηδέν (0).

Όταν τα περιουσιακά στοιχεία της πράξης έχουν προβλεπόμενη διάρκεια ζωής μεγαλύτερη της περιόδου αναφοράς, η υπολειμματική αξία τους καθορίζεται με τον υπολογισμό της καθαρής παρούσας αξίας των ταμειακών ροών κατά τη διάρκεια των ετών της οικονομικής ζωής των περιουσιακών στοιχείων που υπερβαίνει την περίοδο αναφοράς¹². Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλες μέθοδοι για τον υπολογισμό της υπολειμματικής αξίας. Η υπολειμματική αξία θα είναι μηδέν ή αμελητέα αν η περίοδος αναφοράς της χ/ο ανάλυσης ισούται με την οικονομική ζωή, εκτός εάν το σχετικό περιουσιακό στοιχείο ρευστοποιείται το τελευταίο έτος της οικονομικής ζωής.

Η υπολειμματική αξία της επένδυσης περιλαμβάνεται στον υπολογισμό των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων της πράξης μόνο αν τα έσοδα είναι περισσότερα από τις δαπάνες λειτουργίας και αντικατάστασης. Η υπολειμματική αξία από μόνη της δε μπορεί να αποτελέσει το μοναδικό λόγο για τον οποίο ένα έργο θεωρείται ότι παράγει έσοδα. Για παράδειγμα, μια επένδυση σε ένα νέο δρόμο, που δεν υπόκειται σε διόδια ή σε άλλα έσοδα που βαρύνουν τους χρήστες, δεν θα χαρακτηριστεί ως έργο που παράγει έσοδα μόνο λόγω της υπολειμματικής αξίας του δρόμου στο τέλος της περιόδου αναφοράς.

2.5 Πράξεις για τις οποίες δεν είναι αντικειμενικά δυνατή η εκ των προτέρων εκτίμηση των εσόδων

Στις περιπτώσεις που δεν είναι αντικειμενικά δυνατό να καθοριστούν εκ των προτέρων τα έσοδα βάσει μίας εκ των μεθόδων (α) ή (β) (βλ. παρ. 1), τα καθαρά έσοδα που παράγονται εντός τριών ετών από την ολοκλήρωση της πράξης ή έως την προθεσμία για την υποβολή των εγγράφων για το κλείσιμο του προγράμματος όπως καθορίζεται στους ειδικούς κανόνες για κάθε Ταμείο, αναλόγως ποια ημερομηνία είναι προγενέστερη, αφαιρούνται από τις δαπάνες που δηλώνονται στην Επιτροπή.

Όταν δεν είναι επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση όλο το κόστος, τα καθαρά έσοδα κατανέμονται κατ' αναλογία στα επιλέξιμα και στα μη επιλέξιμα μέρη του κόστους.

3. Πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα κατά την υλοποίησή τους και για τις οποίες δεν ισχύουν οι διατάξεις (1) έως (6) του άρθρου 61 του ΚΚΔ.

Η επιλέξιμη δαπάνη για συγχρηματοδότηση από τα ΕΔΕΤ, όσο αφορά πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα κατά τη διάρκεια της υλοποίησής τους και για τις οποίες δεν ισχύουν οι διατάξεις του άρθρου 61 (1) έως (6), **μειώνεται κατά τα καθαρά έσοδα** τα οποία δεν ελήφθησαν υπόψη κατά τον χρόνο

¹² Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται τα έσοδα και τα έξοδα να θεωρηθούν σταθερά μετά το τέλος του χρονικού ορίζοντα, εκτός εάν η ανάλυση της ζήτησης πραγματοποιείται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και παρέχει διαφορετικά στοιχεία.

έγκρισης/ένταξης της πράξης και **που παρήχθησαν άμεσα μόνο κατά τη διάρκεια της υλοποίησής της**, το αργότερο κατά την αίτηση τελικής πληρωμής που υποβάλλει ο δικαιούχος.

Για παράδειγμα, τυχαία έσοδα που προκύπτουν κατά την υλοποίηση μιας πράξης όπως πωλήσεις υλικού που βρέθηκε σε ένα εργοτάξιο π.χ. πέτρες ή ξυλεία κατά τη διάρκεια της κατασκευής ενός δρόμου θα πρέπει να δηλωθούν από τον δικαιούχο το αργότερο κατά την αίτηση τελικής πληρωμής που υποβάλλει και να μειώσουν την επιλέξιμη δαπάνη της πράξης. Στο ίδιο πλαίσιο, σε πράξεις του ΕΚΤ π.χ. κόστος εγγραφής, δίδακτρα που καταβάλλονται από τους συμμετέχοντες μειώνουν την επιλέξιμη δαπάνη της πράξης.

Όταν δεν είναι επιλέξιμο για συγχρηματοδότηση όλο το κόστος, τα καθαρά έσοδα κατανέμονται κατ' αναλογία στα επιλέξιμα και στα μη επιλέξιμα μέρη του κόστους.

Τα ανωτέρω δεν έχουν εφαρμογή σε:

- α) τεχνική βοήθεια,
- β) χρηματοδοτικά μέσα,
- γ) επιστρεπτέα συνδρομή που υπόκειται σε υποχρέωση πλήρους αποπληρωμής,
- δ) βραβεία,
- ε) πράξεις που υπόκεινται στους κανόνες Κρατικών ενισχύσεων,
- στ) πράξεις για τις οποίες η δημόσια στήριξη λαμβάνει τη μορφή κατ' αποκοπή ποσών ή τυποποιημένων κλιμάκων μοναδιαίου κόστους με την προϋπόθεση ότι τα καθαρά έσοδα έχουν ληφθεί εκ των προτέρων υπόψη,
- ζ) πράξεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο κοινού σχεδίου δράσης με την προϋπόθεση ότι τα καθαρά έσοδα έχουν ληφθεί εκ των προτέρων υπόψη,
- η) πράξεις για τις οποίες τα ποσά ή τα ποσοστά στήριξης καθορίζονται στο παράρτημα II του Κανονισμού ΕΓΤΑΑ, ή στον Κανονισμό ΕΤΘΑ εξαιρουμένων των πράξεων για τις οποίες γίνεται αναφορά στην παρ. 8 του άρθρου 65 του ΚΚΔ στον κανονισμό ΕΤΘΑ, ή
- θ) πράξεις για τις οποίες το συνολικό επιλέξιμο κόστος δεν υπερβαίνει τα 100.000 EUR.

Να σημειωθεί και εδώ ότι κάθε πληρωμή που λαμβάνει ο δικαιούχος απορρέουσα από συμβατικές κυρώσεις ως αποτέλεσμα παραβίασης σύμβασης μεταξύ του δικαιούχου και τρίτου μέρους ή τρίτων μερών ή που προέκυψε ως αποτέλεσμα της απόσυρσης προσφοράς τρίτου μέρους το οποίο επελέγη σύμφωνα με τους κανόνες για τις δημόσιες συμβάσεις (η «κατάθεση») δεν θεωρείται έσοδο και δεν αφαιρείται από τις επιλέξιμες δαπάνες της πράξης.

4. Οδηγίες / διευκρινήσεις προς Διαχειριστικές Αρχές

Ερωτήσεις που υποβάλλαμε στη ΓΔ ΠΕΡ. ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	Απαντήσεις από ΓΔ ΠΕΡ. ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
<p>1. Να διευκρινιστεί ο όρος «εκ των προτέρων» στο άρθρο 61(2).</p> <p>Οι ΔΑ μπορούν να καθορίσουν τη μέθοδο στην πρόσκληση ή κάπου αλλού; (π.χ. στο έγγραφο εξειδίκευσης)</p>	<p>Ο ΚΚΔ παρέχει τη δυνατότητα να προσδιοριστούν τα καθαρά έσοδα εκ των προτέρων (άρθρο 61 (2) έως (5)), ή όπου αυτό δεν είναι δυνατόν, εντός τριών ετών από την ολοκλήρωση της πράξης ή από τη λήξη της προθεσμίας για την υποβολή των εγγράφων κλεισίματος (παράγραφος 6). Η μείωση λόγω καθαρών εσόδων πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για τον καθορισμό της στήριξης από τα ΕΔΕΤ και, ως εκ τούτου, αυτό πρέπει να γίνει πριν από τη χορήγηση της στήριξης για την πράξη, εκτός αν δεν είναι αντικειμενικά εφικτό. «Εκ των προτέρων», κατά την έννοια του άρθρου 61 (2) και (3) είναι, ως εκ τούτου, πριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης στην πράξη.</p> <p>Η πρόσκληση υποβολής προτάσεων μπορεί να υποδεικνύει τη</p>

	μέθοδο που πρόκειται να εφαρμοστεί για τον προσδιορισμό της στήριξης που θα λάβει η πράξη ή να παραπέμπει σε μία μέθοδο που είναι καθορισμένη εκτός του πλαισίου της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων.
2. Αν η μέθοδος καθορίζεται στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, τότε όλες οι μελλοντικές προσκλήσεις που αφορούν τον ίδιο τομέα /υποτομέα /τύπο πράξης πρέπει να χρησιμοποιήσουν την ίδια μέθοδο; Τι γίνεται με τα μεγάλα έργα; Αν μια ΔΑ αποφασίσει να εφαρμόσει για συγκεκριμένο τομέα κατ' αποκοπή ποσοστό τότε το μεγάλο έργο υποχρεωτικά χρησιμοποιεί το ίδια μέθοδο ή μπορεί να διαφοροποιηθεί?	Σύμφωνα με το άρθρο 61 (3) του ΚΚΔ η επιλογή πρέπει να γίνει από τη διαχειριστική αρχή εκ των προτέρων ως προς το πώς θα καθορίσει τα καθαρά έσοδα μιας πράξης για έναν τομέα, υποτομέα ή τύπο πράξης. Η επιλογή για α) κατ' αποκοπή ποσοστό εσόδων ή β) προεξοφλημένα καθαρά έσοδα πρέπει στη συνέχεια να εφαρμόζεται σε όλες τις πράξεις που εμπίπτουν στον εν λόγω τομέα, υποτομέα ή τύπο πράξης. Αυτό ισχύει για μεγάλα έργα και μη.
3. Μπορούν να δοθούν οριζόντιες οδηγίες από την ΕΑΣ για την εφαρμογή κατ' αποκοπή ποσοστού εσόδων (για συγκεκριμένους τομείς, υποτομείς) εφόσον ο ΚΚΔ ρητά αναφέρει ότι η επιλογή της μεθόδου γίνεται από τη ΔΑ;	Η ΕΑΣ μπορεί να δώσει οδηγίες σε εθνικό επίπεδο. Τα ΚΜ μπορούν να καθορίσουν την εφαρμογή μιας συγκεκριμένης μεθόδου για ορισμένους τομείς, υποτομείς ή τύπους πράξεων στους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας έτσι ώστε να υπάρχει μια εθνική συνεκτική εφαρμογή.
4. Δώστε διευκρινήσεις για την παρ. 4 του άρθρου 61: <i>«Η μέθοδος με την οποία τα καθαρά έσοδα αφαιρούνται από τη δαπάνη της πράξης που περιλαμβάνεται στην αίτηση πληρωμής που υποβάλλεται στην Επιτροπή, καθορίζεται σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες».</i>	Η παράγραφος 4 του άρθρου 61 προβλέπει ότι η μέθοδος για την αφαίρεση των καθαρών εσόδων από τις δαπάνες που δηλώνονται στις αιτήσεις πληρωμής που υποβάλλονται στην Επιτροπή καθορίζεται σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες. Αυτό σημαίνει ότι, όσο αφορά το άρθρο 61 (3) (α) και (β), ο χρόνος για την αφαίρεση, οι παράμετροι για τους υπολογισμούς (περίοδος αναφοράς, θέματα ισότητας ...) και οι λεπτομέρειες για την αφαίρεση για την περαιτέρω εφαρμογή των διατάξεων του ΚΚΔ και της κατ' εξουσιοδότηση πράξης (ΕΕ) αριθ. 480/2014 καθορίζονται στους εθνικούς κανόνες που θεσπίζονται σύμφωνα με το θεσμικό σύστημα που ισχύει σε κάθε ΚΜ.
5. Να προσδιοριστεί ο όρος «τύπος πράξης», δεδομένου ότι δεν συναντάται σε άλλη κανονιστική πράξη, δίνοντας ένα παράδειγμα. Πού πρέπει να οριστεί ο «τύπος πράξης»;	Ο τύπος της πράξης δεν έχει οριστεί στο κανονιστικό πλαίσιο. Πράξεις που εμπίπτουν στον ίδιο τομέα ή υποτομέα μπορεί να διαιρεθούν περαιτέρω σε ομάδες πράξεων του ίδιου τύπου (παρόμοιες πράξεις στον ίδιο τομέα ή υποτομέα). Οι μέθοδοι καθορισμού των δυνητικών καθαρών εσόδων που θα εφαρμοστούν πρέπει να καθοριστούν για τομείς, υποτομείς ή τύπους πράξης. Ωστόσο, τα κατ' αποκοπή ποσοστά καθαρών εσόδων που προβλέπονται στο άρθρο 61(3)(α) ορίζονται ανά τομέα ή υποτομέα. Προκειμένου να εφαρμοστεί η μεθοδολογία που καθορίζεται στο άρθρο 61(3)(α) μόνο σε ορισμένους τύπους πράξεων, αυτοί πρέπει να καθοριστούν και θα πρέπει να εμπίπτουν σε ένα τομέα ή υποτομέα που αναφέρεται στο άρθρο

	<p>61 (3) (α).</p> <p>Ωστόσο, δεν απαιτείται να οριστούν σε κανονιστικό έντυπο οι τύποι πράξεων για τους σκοπούς της εφαρμογής του άρθρου 61 και δεν υπάρχει κάποια υπόδειξη που να αφορά στο επίπεδο ή το είδος του εγγράφου όπου αυτό πρέπει να αναφέρεται.</p>
<p>6. Στο Παράρτημα V του ΚΚΔ ο τομέας “WATER” έχει μεταφραστεί ως «ΥΔΡΕΥΣΗ».</p>	<p>Ο τομέας υδάτων στον οποίο το Παράρτημα V του ΚΚΔ αναφέρεται δεν περιορίζεται στην ΥΔΡΕΥΣΗ. Έχει γίνει λάθος στη μετάφραση. Το κατ’ αποκοπή ποσοστό του Παραρτήματος V καλύπτει την ΥΔΡΕΥΣΗ, την ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ και τη ΜΕΤΑΦΟΡΑ.</p>

Σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 61 του ΚΚΔ, τα δυνητικά καθαρά έσοδα της πράξης καθορίζονται εκ των προτέρων από μία από τις ανωτέρω μεθόδους, που επιλέγει η διαχειριστική αρχή για ένα τομέα, υποτομέα ή τύπο πράξης.

Κάθε διαχειριστική αρχή στις προσκλήσεις που εκδίδει ενημερώνει τους δυνητικούς δικαιούχους για την μέθοδο που θα ακολουθήσει. Για προσκλήσεις που αφορούν τον ίδιο τομέα/υποτομέα/τύπο πράξης εφαρμόζει την ίδια μέθοδο υπολογισμού των καθαρών εσόδων (βλ. απάντηση στο ερώτημα 2 ανωτέρω).

Όταν ένα κατ’ αποκοπή ποσοστό για ένα νέο τομέα ή υποτομέα καθορισθεί μέσω έκδοσης κατ’ εξουσιοδότηση πράξης από την Επιτροπή, η διαχειριστική αρχή μπορεί να επιλέξει να εφαρμόσει τη μέθοδο (α) για τις νέες πράξεις σε σχέση με τον συγκεκριμένο τομέα ή υποτομέα.

Όπου εφαρμόζεται η μέθοδος (α), όλα τα καθαρά έσοδα που παράγονται κατά τη διάρκεια της υλοποίησης και μετά την ολοκλήρωση της πράξης θεωρείται ότι έχουν ληφθεί υπόψη (συνυπολογιστεί) με την εφαρμογή του κατ’ αποκοπή ποσοστού και συνεπώς δεν χρειάζεται να γίνει κάποια διόρθωση όσο αφορά στο ποσοστό τους στην αίτηση τελικής πληρωμής που υποβάλλει ο δικαιούχος. Ενώ όπου εφαρμόζεται η μέθοδος (β), τα καθαρά έσοδα που παράγονται κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της πράξης και προκύπτουν από πηγές εσόδων που δεν έχουν ληφθεί υπόψη στον καθορισμό των δυνητικών καθαρών εσόδων της πράξης αφαιρούνται από τις επιλέξιμες δαπάνες της πράξης, το αργότερο κατά την αίτηση τελικής πληρωμής που υποβάλλει ο δικαιούχος (διαφοροποίηση με τη μέθοδο (α)).

Οι διαχειριστικές αρχές οφείλουν να κάνουν ανάλυση των ιστορικών στοιχείων που έχουν για έργα της περιόδου 2007-2013 που παράγουν έσοδα ανά τομέα του ΠΙΝΑΚΑ 1 και αν ο μέσος όρος του συντελεστή ελλείμματος χρηματοδότησης των έργων αυτών είναι μικρότερος ή παραπλήσιος του (1-FR) μόνο τότε να εφαρμόσουν την μέθοδο (α) στον υπολογισμό των καθαρών εσόδων των πράξεων.

Στην περίπτωση που τα έσοδα μιας πράξης είναι λιγότερα από τα λειτουργικά της έξοδα τότε η πράξη δεν παράγει καθαρά έσοδα, το γεγονός όμως αυτό θα πρέπει να στοιχειοθετείται μέσω της εκπόνησης χ/ο ανάλυσης από τον δικαιούχο ώστε η ΔΑ να έχει την εύλογη βεβαιότητα για τον ισχυρισμό του δικαιούχου.

Γενικότερο σχόλιο: Επειδή κατά την εκπόνηση ή την αξιολόγηση της χ/ο ανάλυσης προκύπτουν διάφορα ερωτήματα, θα ήταν σκόπιμο οι υπηρεσίες διαχείρισης, οι δικαιούχοι κλπ. να ανατρέχουν στα κείμενα που αναφέρονται στην ενότητα 1 των παρουσιών οδηγιών (ειδικότερα στο νέο οδηγό για την ανάλυση κόστους-οφέλους των επενδυτικών σχεδίων), όπου διάφορα θέματα παρουσιάζονται πιο εξαντλητικά και δίνονται παραδείγματα.

Σημειώνεται ότι οδηγίες για πράξεις που παράγουν καθαρά έσοδα δίνονται και στον ΟΔΗΓΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΕΩΝ (έντυπο Ο.Π.5_1 του ΣΔΕ)

5. Παρουσίαση αρχείου Excel

Το συνημμένο αρχείο Excel αποτελεί το εργαλείο για την χ/ο ανάλυση, το οποίο συνοποβάλλεται με το Τεχνικό Δελτίο Προτεινόμενης Πράξης, όπου απαιτείται. Αποτελείται από εννέα φύλλα εργασίας, τα οποία πρέπει να συμπληρωθούν σύμφωνα με τις οδηγίες που δίνονται στις παρούσες οδηγίες.

5.1 Φύλλο εργασίας «ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ»

Να συμπληρωθούν τα γενικά στοιχεία του έργου στα λευκά κελιά, το έτος βάσης, η χρονική περίοδος αναφοράς της χ/ο ανάλυσης και η ανάλογη ένδειξη για τον ΦΠΑ.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΡΓΟΥ	
ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	
ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΣ	
ΣΥΝΤΟΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ (1)	
ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ (2)	
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ (3)	
ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΕΤΟΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	-1
ΦΠΑ (ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΣ = 1, ΜΗ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΣ = 2) (4)	

Τομέας	Περίοδος αναφοράς (έτη)
Σιδηρόδρομοι	30
Ύδρευση/αποχέτευση	30
Οδοί	25-30
Διαχείριση αποβλήτων	25-30
Λιμένες & αερολιμένες	25
Αστικές μεταφορές	25-30
Ενέργεια	15-25
Έρευνα & καινοτομία	15-25
Ευρυζωνικά δίκτυα	15-20
Επιχειρηματικές υποδομές	10-15
Άλλοι τομείς	10-15

Σημειώσεις

- (1) Παρουσίαση των βασικών τεχνικών χαρακτηριστικών του έργου για το οποίο παραγματοποιείται η ανάλυση, ώστε να αποσαφηνίζεται το φυσικό του αντικείμενο.
- (2) Το έτος βάσης της ανάλυσης συμπίπτει με το έτος έναρξης κατασκευής του έργου.
- (3) Συμπληρώνεται η περίοδος αναφοράς της χ/ο ανάλυσης.
- (4) Αν ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμος (δηλ. μη ανακτήσιμος) συμπληρώνεται η ένδειξη 1
Αν ο ΦΠΑ είναι μη επιλέξιμος (δηλ. ανακτήσιμος) συμπληρώνεται η ένδειξη 2

5.2 Φύλλο εργασίας «ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ»

Να συμπληρωθεί η πλήρης ανάλυση του κόστους του έργου ανά έτος. Οι φορείς δηλώνουν τιμές μόνο στα πεδία που αφορούν το έργο.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ (€, ΣΤΑΘ. ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ)															
Έτος	Δαπάνες προγραμματισμού / σχεδιασμού	Αγορά γης	Κτίρια και κατασκευές	Εγκαταστάσεις και μηχανήματα ή εξοπλισμός	Απρόβλεπτα (1)	Δημοσιότητα	Επίβλεψη κατά την εκτέλεση της κατασκευής	Τεχνική βοήθεια	Άλλο 1 (2)	Άλλο 2 (2)	ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 1	ΦΠΑ (χωρίς ΦΠΑ απρόβλεπτων)	ΦΠΑ απρόβλεπτων (1)	ΣΥΝΟΛΟ ΦΠΑ	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
0											0			0	0
1											0			0	0
2											0			0	0
3											0			0	0
4											0			0	0
5											0			0	0
6											0			0	0
7											0			0	0
8											0			0	0
9											0			0	0
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Σημειώσεις

- (1) Τα μη ταμειακά λογιστικά στοιχεία, όπως αποσβέσεις, τυχόν αποθεματικά για μελλοντικά έξοδα αντικατάστασης εξοπλισμού και **αποθεματικά για απρόβλεπτα** εξαιρούνται από τον υπολογισμό του συντελεστή ελλείμματος χρηματοδότησης. Το ποσό των απρόβλεπτων όμως καταχωρίζεται στον Πίνακα. Το ποσό τους υπολογίζεται με βάση το άρθρο 57 του Ν.3669/2008 όπως κάθε φορά ισχύει, με εξαίρεση τα μεγάλα έργα όπου τα απρόβλεπτα δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 10% του συνολικού κόστους χωρίς τα απρόβλεπτα.
- (2) Στην περίπτωση που χρησιμοποιηθούν οι στήλες "Άλλο 1" ή/και "Άλλο 2", η ακριβής περιγραφή κάθε κόστους να αναφερθεί στον τίτλο της στήλης που αυτό παρουσιάζεται.

5.3 Φύλλο εργασίας «ΕΠΙΛΕΞΙΜΟ ΚΟΣΤΟΣ»

Στη στήλη «Συνολικό κόστος επένδυσης» να εισαχθεί μόνο η αναπροσαρμογή τιμών εφόσον προβλέπεται (οι άλλες τιμές μεταφέρονται αυτόματα από το φύλλο «κόστος επένδυσης»). Στη στήλη «Επιλέξιμο κόστος επένδυσης» να εισαχθούν οι δαπάνες εκείνες που είναι επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ, σύμφωνα με τους εθνικούς και κοινοτικούς κανόνες επιλεξιμότητας. Οι ισχύοντες περιορισμοί περιγράφονται στις υποσημειώσεις.

Με την προσθήκη της «αναπροσαρμογής τιμών» το «Γενικό σύνολο» εκφράζεται πλέον σε τρέχουσες τιμές και αντιστοιχεί στα ποσά που εμφανίζονται στο Τεχνικό Δελτίο Προτεινόμενης Πράξης.

	ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΕΠΙΛΕΞΙΜΟ ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ (7)
Δαπάνες προγραμματισμού / σχεδιασμού	0 €	
Αγορά γης (1)	0 €	
Κτίρια και κατασκευές	0 €	
Εγκαταστάσεις και μηχανήματα ή εξοπλισμός	0 €	
Απρόβλεπτα (2)	0 €	
Δημοσιότητα	0 €	
Επίβλεψη κατά την εκτέλεση της κατασκευής	0 €	
Τεχνική βοήθεια	0 €	
Άλλο 1 (3)	0 €	
Άλλο 2 (3)	0 €	
ΥΠΟΣΥΝΟΛΟ 1	0 €	0 €
Αναπροσαρμογή τιμών κατά περίπτωση (4)		
Σύνολο ΦΠΑ (5)	0 €	
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ (€, τρέχουσες τιμές) (6)	0 €	0 €

Σημειώσεις

- (1) Στη στήλη με το επιλέξιμο κόστος επένδυσης, η αγορά μη οικοδομημένης και οικοδομημένης γης δεν μπορεί να υπερβαίνει το 10% των συνολικών επιλέξιμων δαπανών της πράξης, σύμφωνα με το άρθρο 69(3)(β) του Καν. 1303/2013.

Μέγιστη επιλέξιμη δαπάνη για αγορά γης=

[Σημείωση: Οι επιλέξιμες δαπάνες για αγορά μη οικοδομημένης και οικοδομημένης γης πρέπει να καταχωρίζονται στο τέλος, δηλαδή αφού έχουν καταχωριστεί όλες οι άλλες δαπάνες.]

Σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, μπορεί να επιτραπεί υψηλότερο ποσοστό από 10% για έργα που αφορούν τη διατήρηση του περιβάλλοντος.

Στην περίπτωση αυτή, αγνοείστε το ποσό που εμφανίζεται στο ανωτέρω κελί και την ένδειξη error!!! στο κελί E3.

- (2) Το ποσό των απρόβλεπτων υπολογίζεται με βάση το άρθρο 57 του Ν.3669/2008 όπως κάθε φορά ισχύει, με εξαίρεση τα μεγάλα έργα όπου τα απρόβλεπτα δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 10% του συνολικού κόστους χωρίς τα απρόβλεπτα. Οι εν λόγω απρόβλεπτες δαπάνες συμπεριλαμβάνονται στο συνολικό επιλέξιμο κόστος που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της προγραμματισμένης συνεισφοράς των Ταμείων.
- (3) Στην περίπτωση που χρησιμοποιθούν οι στήλες "Άλλο 1" ή/και "Άλλο 2", η ακριβής περιγραφή κάθε κόστους να αναφερθεί στον τίτλο της στήλης που αυτό παρουσιάζεται.
- (4) Για τον υπολογισμό του κόστους σε τρέχουσες τιμές μπορεί να περιληφθεί στο κόστος μία "αναπροσαρμογή τιμών" για την κάλυψη του αναμενόμενου πληθωρισμού.
- (5) Ο ανακτήσιμος ΦΠΑ δεν είναι επιλέξιμος. Σε περίπτωση που ο ΦΠΑ θεωρείται επιλέξιμος, να αναφερθούν οι σχετικοί λόγοι.

Γιατί ο ΦΠΑ θεωρείται επιλέξιμος .....

- (6) Το συνολικό κόστος πρέπει να περιλαμβάνει το σύνολο των δαπανών που προκύπτουν για το έργο, από τον σχεδιασμό έως την επίβλεψη, και πρέπει να συμπεριλαμβάνει τον ΦΠΑ, ανεξάρτητα από το αν είναι ανακτήσιμος ή όχι.
- (7) Η στήλη αυτή αφορά το "συνολικό επιλέξιμο κόστος" πριν να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις του άρθρου 61 του Καν. 1303/2013 (δηλ. πριν την αφαίρεση των καθαρών εσόδων). Στο επιλέξιμο κόστος δεν περιλαμβάνονται δαπάνες εκτός της περιόδου επιλεξιμότητας, μη επιλέξιμες δαπάνες βάσει των εφαρμοστέων ενωσιακών και εθνικών κανόνων, άλλες δαπάνες που δεν υποβάλλονται για συγχρηματοδότηση. Σημ.: Η ημερομηνία έναρξης της επιλεξιμότητας των δαπανών είναι η 1/1/2014 (εκτός εάν πρέπει να εφαρμοστούν ειδικοί κανόνες για το έργο, π.χ. κρατικές ενισχύσεις). Σε κάθε περίπτωση η επιλεξιμότητα των δαπανών καθορίζεται από την Υπουργική Απόφαση που καθορίζει τους εθνικούς κανόνες επιλεξιμότητας.

5.4 Φύλλο εργασίας «ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ»

Τα παραγόμενα έσοδα της πράξης καθορίζονται με εφαρμογή της μεθόδου που βασίζεται στη διαφορά που προκύπτει από τη σύγκριση δύο σεναρίων (incremental method): των εσόδων του σεναρίου με το έργο (νέα επένδυση) με τα έσοδα και τις δαπάνες του σεναρίου χωρίς το έργο. Όταν μια πράξη αποτελείται από ένα εντελώς νέο περιουσιακό στοιχείο, τα έσοδα είναι αυτά της νέας επένδυσης (ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ). Για κάθε επιμέρους έσοδο να αναφέρεται η σχετική τεκμηρίωση. Σε περίπτωση περισσότερων εσόδων, να προστεθούν επιπλέον πίνακες/γραμμές στο φύλλο εργασίας.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΣΟΔΩΝ (€, ΣΤΑΘ. ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ)

		ΕΤΗ	0	1	2	3	.....	28	29
ΕΣΟΔΟ 1		ΣΥΝΟΛΑ							
ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ								
	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ								
	ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΣΕΝΑΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ								
	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ								
	ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ 1		0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΕΣΟΔΟ 2		ΣΥΝΟΛΑ							
ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ								
	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ								
	ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΣΕΝΑΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ								
	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ								
	ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ 2		0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΕΣΟΔΟ		ΣΥΝΟΛΑ							
ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ								
	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ								
	ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΣΕΝΑΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟ	ΠΟΣΟΤΗΤΑ								
	ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ								
	ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ		0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΠΑ ΕΣΟΔΟ 1									
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΠΑ ΕΣΟΔΟ 2									
.....									

Σημειώσεις

1. Η ακριβής περιγραφή κάθε εσόδου να αναφέρεται στην τίτλο.
2. Όταν μια πράξη αποτελείται από ένα εντελώς νέο περιουσιακό στοιχείο (π.χ. δεν προϋπάρχει υπηρεσία ή υποδομή), τα έσοδα είναι αυτά της νέας επένδυσης και δεν προκύπτουν από τη σύγκριση δύο σεναρίων. Σε αυτή την περίπτωση συμπληρώνεται μόνο η γραμμή ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ.
3. Όταν ο ΦΠΑ είναι μη επιλέξιμος (δηλ. ανακαταβόλιος), στα έσοδα δεν συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ.
4. Οι πίνακες ανάλυσης των εσόδων μπορούν να μορφοποιούνται ανάλογα με τις απαιτήσεις του έργου.

5.5 Φύλλο εργασίας «ΕΣΟΔΑ»

Να συμπληρωθούν τα συγκεντρωτικά στοιχεία των επιμέρους πρόσθετων εσόδων που δημιουργεί η επένδυση, όπως προκύπτουν από το Φύλλο «ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ» (δεν μεταφέρονται αυτόματα).

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ (€, ΣΤΑΘ. ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ)						
ΕΤΟΣ	ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ 1	ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ 2	ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ 3	ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ 4	ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ 5	ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΕΣΟΔΑ
0						0
1						0
2						0
3						0
4						0
5						0
6						0
7						0
8						0
9						0
10						0
11						0
12						0
13						0
14						0
15						0
16						0
17						0
18						0
19						0
20						0
21						0
22						0
23						0
24						0
25						0
26						0
27						0
28						0
29						0
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	0	0	0	0

Σημειώσεις

1. Η ακριβής περιγραφή κάθε εσόδου να αναφερθεί στον τίτλο της στήλης που αυτό παρουσιάζεται, σε συμφωνία με το φύλλο "ανάλυση εσόδων", από όπου και τρέπεται να ληφθούν οι τιμές

5.6 Φύλλο εργασίας «ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ»

Ακολουθείται το ίδιο σκεπτικό με το φύλλο εργασίας «ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ». Στην περίπτωση που η πράξη έχει επιφέρει μόνο εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών (η οποία δεν αντισταθμίζεται με ισοδύναμη μείωση των επιχορηγήσεων λειτουργίας), τότε θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί αυτό το φύλλο. Σε αυτή την περίπτωση οι δαπάνες έχουν αρνητικό πρόσημο και μεταφέρονται με αυτό στο επόμενο φύλλο εργασίας «ΔΑΠΑΝΕΣ» για να μπορέσουν να χαρακτηριστούν τελικά ως καθαρό έσοδο.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ (€, ΣΤΑΘ. ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ)

ΕΤΗ	0	1	2	3	.....	28	29
ΔΑΠΑΝΗ 1	ΣΥΝΟΛΑ						
ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ							
ΠΟΣΟΤΗΤΑ							
ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ							
ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΣΕΝΑΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟ							
ΠΟΣΟΤΗΤΑ							
ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ							
ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΔΑΠΑΝΗ 1	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €

ΔΑΠΑΝΗ 2	ΣΥΝΟΛΑ						
ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ							
ΠΟΣΟΤΗΤΑ							
ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ							
ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΣΕΝΑΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟ							
ΠΟΣΟΤΗΤΑ							
ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ							
ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΔΑΠΑΝΗ 2	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €

ΔΑΠΑΝΗ	ΣΥΝΟΛΑ						
ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ							
ΠΟΣΟΤΗΤΑ							
ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ							
ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΣΕΝΑΡΙΟ ΧΩΡΙΣ ΤΟ ΕΡΓΟ							
ΠΟΣΟΤΗΤΑ							
ΤΙΜΗ ΜΟΝΑΔΑΣ							
ΣΥΝΟΛΟ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΔΑΠΑΝΗ	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΠΑ ΔΑΠΑΝΗ 1	
ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΠΑ ΔΑΠΑΝΗ 2	
.....	

Σημειώσεις

1. Η ακριβής περιγραφή κάθε δαπάνης να αναφερθεί στον τίτλο.
2. Όταν μια πράξη αποτελείται από ένα εντελώς νέο περιουσιακό στοιχείο (π.χ. δεν προϋπάρχει υπηρεσία ή υποδομή), οι δαπάνες λειτουργίας και αντικατάστασης είναι αυτές της νέας επένδυσης και δεν προκύπτουν από τη σύγκριση δύο σεναρίων. Σε αυτή την περίπτωση συμπληρώνεται μόνο η γραμμή ΣΕΝΑΡΙΟ ΜΕ ΤΟ ΕΡΓΟ.
3. Όταν ο ΦΠΑ είναι μη επιλέξιμος (δηλ. αναξίσητος), στις δαπάνες δεν συμπεριλαμβάνεται ο ΦΠΑ.
4. Δεν συμπεριλαμβάνονται τόκοι και αποσβέσεις.
5. Οι πίνακες ανάλυσης των δαπανών λειτουργίας και αντικατάστασης μπορούν να μορφοποιούνται ανάλογα με τις απαιτήσεις του έργου.

5.7 Φύλλο εργασίας «ΔΑΠΑΝΕΣ»

Να συμπληρωθούν τα συγκεντρωτικά στοιχεία των επιμέρους δαπανών λειτουργίας και αντικατάστασης, όπως προκύπτουν από το φύλλο «ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ» (δεν μεταφέρονται αυτόματα).

ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΑΠΑΝΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ (€, ΣΤΑΘ. ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ)						
ΕΤΟΣ	ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΔΑΠΑΝΗ 1	ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΔΑΠΑΝΗ 2	ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΔΑΠΑΝΗ 3	ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΔΑΠΑΝΗ 4	ΠΡΟΣΘΕΤΗ ΔΑΠΑΝΗ 5	ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ
0						0
1						0
2						0
3						0
4						0
5						0
6						0
7						0
8						0
9						0
10						0
11						0
12						0
13						0
14						0
15						0
16						0
17						0
18						0
19						0
20						0
21						0
22						0
23						0
24						0
25						0
26						0
27						0
28						0
29						0
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	0	0	0	0

Σημειώσεις

1. Η ακριβής περιγραφή κάθε δαπάνης να αναφερθεί στον τίτλο κάθε στήλης, σε συμφωνία με το φύλλο "ανάλυση δαπανών", από όπου και πρέπει να ληφθούν οι τιμές.

5.8 Φύλλο εργασίας «ΤΑΜΕΙΑΚΕΣ ΡΟΕΣ»

Να συμπληρωθεί μόνο η στήλη (4): Υπολειμματική Αξία (οι υπόλοιπες στήλες ενημερώνονται αυτόματα από τα άλλα φύλλα εργασίας).

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ (€, ΣΤΑΘ. ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ)					
ΕΤΟΣ	ΚΟΣΤΟΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ	ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΙΚΗ ΑΞΙΑ	ΚΑΘΑΡΗ ΤΑΜΕΙΑΚΗ ΡΟΗ
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5) = (2)-(4)-(1)-(3)
0	0	0	0		0
1	0	0	0		0
2	0	0	0		0
3	0	0	0		0
4	0	0	0		0
5	0	0	0		0
6	0	0	0		0
7	0	0	0		0
8	0	0	0		0
9	0	0	0		0
10		0	0		0
11		0	0		0
12		0	0		0
13		0	0		0
14		0	0		0
15		0	0		0
16		0	0		0
17		0	0		0
18		0	0		0
19		0	0		0
20		0	0		0
21		0	0		0
22		0	0		0
23		0	0		0
24		0	0		0
25		0	0		0
26		0	0		0
27		0	0		0
28		0	0		0
29		0	0		0
ΕΠΙΤΟΚΙΟ ΠΡΟΞΕΟΦΛΗΣΗΣ	5%				
ΣΥΝΟΛΟ	0	0	0	0	0
NPV	0	0	0	0	0

Σημειώσεις

- Η υπολειμματική αξία της επένδυσης υπολογίζεται στο τελευταίο έτος της χ/ο ανάλυσης, ενώ όλα τα προηγούμενα έτη συμπληρώνονται με την τιμή 0. (Εάν κρίνεται σκόπιμο, μπορεί να προστεθεί ένα νέο φύλλο εργασίας στο οποίο να αποτυπώνεται ο τρόπος υπολογισμού της υπολειμματικής αξίας.)
- Όλες οι υπόλοιπες στήλες ενημερώνονται αυτόματα από τα άλλα φύλλα εργασίας.

5.9 Φύλλο εργασίας «ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ»

Το φύλλο συμπληρώνεται αυτόματα.

(€, ΣΤΑΘ. ΤΙΜΕΣ ΕΤΟΥΣ ΒΑΣΗΣ)

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΞΟΦΛΗΜΕΝΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ (άρθρο 61 παράγραφος 3 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013)			
	Κύρια στοιχεία και παράμετροι	Αξία Μη Προεξοφλημένη	Αξία Προεξοφλημένη (Καθαρή παρούσα Αξία)
1	Περίοδος αναφοράς (έτη)	0	
2	Χρηματοδοτικό προεξοφλητικό επιτόκιο(%)	5%	
3	Συνολικό κόστος επένδυσης χωρίς τα απρόβλεπτα (σε ευρώ) = [C]	0 €	0 €
4	Υπολειμματική αξία (σε ευρώ)	0 €	0 €
5	Έσοδα (σε ευρώ, προεξοφλημένα)		0 €
6	Δαπάνες λειτουργίας και αντικατάστασης (σε ευρώ, προεξοφλημένα)		0 €
7	Καθαρά έσοδα = έσοδα + υπολειμματική αξία- δαπάνες λειτουργίας και αντικατάστασης (σε ευρώ, προεξοφλημένα) $\Rightarrow [R] = (5) + (4) - (6)$		0
8	Συνολικό κόστος επένδυσης χωρίς απρόβλεπτα - Καθαρά έσοδα $\Rightarrow [C] - [R] = (3) - (7)$		0 €
9	Κατ'αναλογία εφαρμογή των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων (%) $\Rightarrow (C-R)/C = (8)/(3)$	#ΔΙΑΙΡ./0!	

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΕΠΙΛΕΞΙΜΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ (λαμβάνομένων υπόψη των απαιτήσεων του άρθρου 61 του Καν. 1303/2013)		
		Αξία
1	Συνολικό επιλέξιμο κόστος πριν να ληφθούν υπόψη οι απαιτήσεις που ορίζονται στο άρθρο 61 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 (σε ευρώ, μη προεξοφλημένο)	0
2	Κατ' αναλογία εφαρμογή των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων (%)	#ΔΙΑΙΡ./0!
3	Συνολικό επιλέξιμο κόστος λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που ορίζονται στο άρθρο 61 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 (σε ευρώ, μη προεξοφλημένο) = (1)*(2)	#ΔΙΑΙΡ./0!

Σημειώσεις

- Εάν η καθαρή παρούσα αξία των δαπανών λειτουργίας και αντικατάστασης είναι υψηλότερη από την καθαρή παρούσα αξία των εσόδων, το έργο δεν θεωρείται ότι παράγει καθαρά έσοδα και η κατ' αναλογία εφαρμογή των προεξοφλημένων καθαρών εσόδων θα πρέπει να καθορισθεί σε 100 %.
- Όλα τα κελιά ενημερώνονται αυτόματα από τα άλλα φύλλα εργασίας.

15. Υπόδειγμα Απόφασης Ένταξης

ΚΩΔ. ΔΙΑΥΓΕΙΑΣ: ΑΔΑ...

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Η Ευρώπη επενδύει στις αγροτικές περιοχές

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
Ε.Π. ΚΡΗΤΗΣ 2014-2020

.....

Ταχ. Δ/ση: Δουκός Μποφώρ 2,
Ηράκλειο Κρήτης
Ταχ. Κώδικας : 71202
Πληροφορίες:
Τηλέφωνο: 2813 404500
Fax: 2810 335040
Email: kriti@mou.gr

Ηράκλειο, <Ημερομηνία>
Α.Π.:

Προς: <Δικαιούχους>

ΘΕΜΑ: Ένταξη των Πράξεων με τα στοιχεία του Παραρτήματος II της παρούσας, στο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014-2020

ΑΠΟΦΑΣΗ

Ο Περιφερειάρχης Κρήτης

Έχοντας υπόψη:

1. Το Ν. 4314/2014 για τη διαχείριση, τον έλεγχο και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014-2020» (ΦΕΚ 265/Α/23.12.2014), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει,
2. Την αρ. C (2015) 9170/11.12.2015 Απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, για την έγκριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014-2020,
3. Την με αρ. πρωτ. 1065/19.04.2016 (ΦΕΚ 1273/Β'/04.05.2016) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Θέσπιση διαδικασιών του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014-2020» (ΣΔΕ), όπως τροποποιήθηκε σύμφωνα με την με αρ. πρωτ. 3417/22.12.2016 (ΦΕΚ 4222/Β'/28.12.2016) Απόφαση και ισχύει κάθε φορά,
4. Τη με αρ. πρωτ. 2545/17.10.2016 (ΦΕΚ 3447/Β'/2016) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού, Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, με την οποία εκχωρούνται αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΑΑ 2014-2020 στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Περιφερειών

5. Τη με αρ.πρωτ. 92415/ΕΥΚΕ 6282/28-08-2017 επιστολή της ΕΥΚΕ «Οδηγίες και παρότρυνση τήρησης διαδικασιών προς Φορείς που εμπλέκονται στη χορήγηση Κρατικών Ενισχύσεων»,
6. Την υπ' αριθ. 2635/20-9-2017/ΦΕΚ 3313/17 Κοινή Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομίας & Ανάπτυξης «Περί πλαισίου λειτουργίας του Υπομέτρου 19.2 «Στήριξη υλοποίησης δράσεων των στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD/LEADER)» του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας περιόδου 2014-2020», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά,
7. Τη με αρ. πρωτ. 13215/30-11-2017 (ΦΕΚ 4285/Β'/8-12-2017) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων σχετικά με το «Πλαίσιο υλοποίησης Υπομέτρου 19.2, του Μέτρου 19, Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, (ΤΑΠΤοΚ) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, για παρεμβάσεις Δημοσίου χαρακτήρα και λοιπές διατάξεις εφαρμογής των Τοπικών Προγραμμάτων», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά,
8. Τις από 04.04.2016 αποφάσεις - συμπεράσματα της 1^{ης} Συνεδρίασης της Επ. Παρακολούθησης του ΠΑΑ της Ελλάδας 2014-2020, όσον αφορά τα κριτήρια επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΠΑΑ 2014-2020, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν,
9. Την με αρ. πρωτ. 237/18-03-2019 πρόσκληση της ΟΤΔ Αναπτυξιακής Ηρακλείου ΑΑΕ ΟΤΑ για την υποβολή προτάσεων στο ΠΑΑ 2014-2020,
10. Τις αιτήσεις στήριξης προς την ΟΤΔ Αναπτυξιακής Ηρακλείου ΑΑΕ ΟΤΑ για την ένταξη των πράξεων στο ΠΑΑ 2014-2020, όπως υποβλήθηκαν στο ΟΠΣΑΑ,
11. Το αποτέλεσμα του διοικητικού ελέγχου, όπως αυτό αποτυπώνεται στο φύλλο διοικητικού ελέγχου στο ΟΠΣΑΑ και στον πίνακα αποτελεσμάτων που εκδίδεται.

Αποφασίζει

την ένταξη των πράξεων με τα στοιχεία που αναφέρονται αναλυτικά στον πίνακα του Παραρτήματος II της παρούσας, στη Δράση 19.2.4 «Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές» του Υπομέτρου 19.2 «Στήριξη για την υλοποίηση δράσεων υπό την Τοπική Στρατηγική Ανάπτυξης για παρεμβάσεις δημοσίου χαρακτήρα», του Μέτρου 19 «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)» του ΠΑΑ 2014-2020.

Οι πράξεις συγχρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ).

Α. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΑΞΕΩΝ

Περίοδος επιλεξιμότητας δαπανών των πράξεων

Ως ημερομηνία λήξης της προθεσμίας επιλεξιμότητας των δαπανών, δηλαδή της ολοκλήρωσης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου των προτεινόμενων πράξεων ορίζεται η 30 Ιουνίου 2023, εκτός των περιπτώσεων που αφορούν σε επαναλαμβανόμενες πολιτιστικές εκδηλώσεις της υποδράσης 19.2.4.4, όπου ορίζεται η 31 Οκτωβρίου 2023. Εντούτοις θα πρέπει, το φυσικό αντικείμενο να έχει ολοκληρωθεί και η τελική αίτηση πληρωμής να έχει υποβληθεί από τους δικαιούχους το αργότερο μέχρι 30 Ιουνίου 2023 ή 31 Οκτωβρίου 2023 (δύνатаι να οριστεί προγενέστερη ημερομηνία εφόσον κρίνεται απαραίτητο από την ΟΤΔ).

Β. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΠΡΑΞΕΩΝ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

[Σε περίπτωση ένταξης:] Η συνολική δημόσια δαπάνη των πράξεων που προτείνεται για εγγραφή στο Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΣΑ 082/1) ανέρχεται σε ..... €.

[Σε περίπτωση τροποποίησης:] Η δημόσια δαπάνη της πράξης με κωδικό εναρίθμου ..... διαμορφώνεται σε ..... €.]

Γ. ΟΡΟΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Οι δικαιούχοι υποχρεούνται να τηρήσουν τους όρους της απόφασης ένταξης και να υλοποιήσουν τις πράξεις, σύμφωνα με τους όρους και την περίοδο επιλεξιμότητας αυτών, καθώς και να τηρήσουν τις υποχρεώσεις που παρατίθενται στο συνημμένο Παράρτημα Ι, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της απόφασης ένταξης.

Σε περίπτωση που η υλοποίηση μιας πράξης αποκλίνει από τους όρους της απόφασης ένταξης, η ΕΥ (Ε.Π.) της Περιφέρειας Κρήτης επανεξετάζει την πράξη και μπορεί να προβεί στην ανάκληση της απόφασης ένταξης της εν λόγω πράξης ή στην τροποποίηση της απόφασης ένταξης στην οποία περιλαμβάνονταν (όταν η απόφαση ένταξης αφορά πολλές πράξεις).

Δ. ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

Οι διαδικασίες χορήγησης της ενίσχυσης, γίνεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην με αρ. πρωτ. 13215/30-11-2017 (ΦΕΚ 4285/Β'/8-12-2017) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων σχετικά με το «Πλαίσιο υλοποίησης Υπομέτρου 19.2, του Μέτρου 19, Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, (ΤΑΠΤοΚ) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, για παρεμβάσεις Δημοσίου χαρακτήρα και λοιπές διατάξεις εφαρμογής των Τοπικών Προγραμμάτων», την/ις εγκύκλιο/ους του ΟΠΕΚΕΠΕ και το ειδικό θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της πράξης.

Ε. ΕΛΕΓΧΟΙ

Επιτόπιοι, εκ των υστέρων, ειδικοί και έκτακτοι έλεγχοι διενεργούνται από τα αρμόδια εθνικά και κοινοτικά όργανα στην έδρα και στο χώρο υλοποίησης της πράξης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην με αρ. πρωτ. 13215/30-11-2017 (ΦΕΚ 4285/Β'/8-12-2017) ΥΑ , την/ις εγκύκλιους του ΟΠΕΚΕΠΕ και το ειδικό θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της πράξης.

ΣΤ. ΕΙΔΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Συμπληρώνονται από την ΕΥ (Ε.Π.) της Περιφέρειας Κρήτης (κατά περίπτωση) για τις πράξεις που απαιτείται.

Ο Περιφερειάρχης Κρήτης

Σταύρος Αρναουτάκης

ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι : ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Απόφασης Ένταξης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΤΑΣΣΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

Α. ΓΙΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑ

1. ΟΤΔ .....
2. ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Π.Α.Α. 2014-2020
3. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΤΡΟΦΙΜΩΝ
  - ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΔΗΜ. ΑΝΑΦΟΡΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΔΕ (σε ηλεκτρονική μορφή).

Β. ΓΙΑ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

4. Οργανισμό Πληρωμών –ΟΠΕΚΕΠΕ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΔΙΚΑΙΟΥΧΩΝ

Οι δικαιούχοι πράξεων που θα ενταχθούν στο ΠΑΑ αναλαμβάνουν την τήρηση των παρακάτω υποχρεώσεων :

1. ΤΗΡΗΣΗ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ

- (i) Να τηρούν την Κοινοτική και Εθνική Νομοθεσία κατά την εκτέλεση της πράξης και ιδίως όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις, την αειφόρο ανάπτυξη, τις κρατικές ενισχύσεις, την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, τη μη διάκριση και την προσβασιμότητα Ατόμων με Αναπηρίες.
- (ii) Να τηρούν τους όρους ή περιορισμούς που τίθενται, από το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΠΑΑ 2014-2020 όπως ισχύει κάθε φορά, από το ειδικό θεσμικό πλαίσιο εφαρμογής της πράξης (ΥΑ 13215/30-11-2017 (ΦΕΚ 4285/Β'/8-12-2017) όπως τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά).

2. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΑΞΗΣ

- (i) Να τηρούν τους όρους της Απόφασης Ένταξης και τις υποχρεώσεις, όπως αυτές απορρέουν από το άρθρο 20 της ΥΑ13215/30-11-2017 (ΦΕΚ 4285/Β'/8-12-2017), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά.
- (ii) Να τηρούν το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της πράξης, όπως αυτό αποτυπώνεται στην απόφαση ένταξης της πράξης.

Σε περιπτώσεις δημοσίων έργων, που οι οριστικές μελέτες και τα τεύχη δημοπράτησης, δεν έχουν υποβληθεί με την αίτηση στήριξης, τότε θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί **εντός εξαμήνου** από την Απόφαση Ένταξης του έργου, ενώ δεν επιτρέπεται η υπέρβαση του προϋπολογισμού της προτεινόμενης πράξης που περιλήφθηκε στην αίτηση στήριξης. Σε αντίθετη περίπτωση ανακαλείται η απόφαση ένταξης της πράξης.

Οι δικαιούχοι οφείλουν να υποβάλλουν τουλάχιστον ένα αίτημα πληρωμής, **εντός ενός έτους από την ημερομηνία της απόφασης ένταξης της πράξης, ύψους τουλάχιστον 10%**, της Δημόσιας Δαπάνης της πράξης. Η παραπάνω προθεσμία ισχύει με την επιφύλαξη δικαστικών ή διοικητικών αποφάσεων που αναστέλλουν την υλοποίηση της πράξης ή λόγω ανωτέρας βίας.

Οι δικαιούχοι οφείλουν να ολοκληρώσουν το οικονομικό και φυσικό αντικείμενο της πράξης, εντός του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματός της, όπως δηλώνεται στην αίτηση στήριξης, και σε κάθε περίπτωση **μέχρι την 30-06-2023**, εκτός των περιπτώσεων που αφορούν σε επαναλαμβανόμενες **πολιτιστικές εκδηλώσεις** της υποδράσης 19.2.4.4, όπου ορίζεται η **31-10-2023**.

Σε πλήρως αιτιολογημένες περιπτώσεις, οι δικαιούχοι μπορούν να ζητήσουν παράταση του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος της πράξης, η οποία εγκρίνεται από τις ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης και δεν μπορεί να υπερβαίνει την 30-06-2023 (ή την 31-10-2023) και σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες από την αρχική καταληκτική ημερομηνία ολοκλήρωσης της πράξης. Επίσης, η ΟΤΔ έχει δικαίωμα για αίτημα ομαδικής παράτασης των χρονοδιαγραμμάτων έργων της ίδιας πρόσκλησης, από τις ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης, με την κατάλληλη τεκμηρίωση, για το ως άνω χρονικό διάστημα. Το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης μιας πράξης μπορεί να παραταθεί για έξι (6) ακόμα μήνες, μετά από έγκριση της ΕΥΕ ΠΑΑ 2014-2020, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και μετά από με αιτιολογημένη αίτηση του δικαιούχου προς αυτή. Σε κάθε περίπτωση οι παραπάνω παρατάσεις δεν πρέπει να υπερβαίνουν την 30-06-2023(ή την 31-10-2023).

Η ολοκλήρωση της πράξης δηλώνεται από τον δικαιούχο με τη κατάθεση του τελευταίου αιτήματος πληρωμής του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου ή τροποποίησης της πράξης στην ΟΤΔ.

Υπερβάσεις του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των έργων δύνανται να επιφέρουν την επιβολή στο δικαιούχο λήψης διορθωτικών μέτρων εντός συγκεκριμένων προθεσμιών, αλλά και την ανάκληση της απόφασης ένταξης της εν λόγω πράξης ή τροποποίησης της απόφασης ένταξης στην οποία περιλαμβάνονταν (όταν η απόφαση ένταξης αφορά πολλές πράξεις).

- (iii) Να διασφαλίζουν το λειτουργικό αποτέλεσμα της πράξης, λαμβάνοντας όλα τα απαραίτητα μέτρα για το σκοπό αυτό, με βάση το κανονιστικό πλαίσιο του **φορέα λειτουργίας** και συντήρησης της πράξης και των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων του, στην περίπτωση που ο φορέας λειτουργίας και συντήρησης της πράξης δεν ταυτίζεται με το δικαιούχο αυτής.
- (iv) Να λαμβάνουν **έγκριση** από την ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης για τις διαδικασίες της διακήρυξης, ανάθεσης και τροποποίησης δημοσίων συμβάσεων και τροποποίησης της νομικής δέσμευσης σε έργα που δεν εκτελούνται με δημόσιες συμβάσεις. **Στις περιπτώσεις πράξεων που εκτελούνται με ίδια μέσα**, ο δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλλει σχέδιο απόφασης για την εκτέλεση του έργου με ίδια μέσα πριν την υπογραφή του, και να υποβάλλει αίτημα εξέτασης για τροποποιήσεις αυτής. Στις περιπτώσεις αρχαιολογικών έργων, ο δικαιούχος κοινοποιεί την απόφαση αυτεπιστασίας.
- (v) **Να ενημερώνουν έγκαιρα την ΟΤΔ** σχετικά με την εξέλιξη της πράξης, για την υλοποίησή της και να αποστέλλουν όλα τα σχετικά έγγραφα που αφορούν στη φυσική και οικονομική υλοποίηση της πράξης έως και την ολοκλήρωσή της, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο θεσμικό πλαίσιο του μέτρου/υπομέτρου/δράσης ή/και τις απαιτήσεις της ΟΤΔ.
- (vi) Να πραγματοποιούν όλες τις απαραίτητες ενέργειες, για την **ενημέρωση του ΟΠΣΑΑ** με τα δεδομένα και έγγραφα των πράξεων που υλοποιούν και ειδικότερα τα δεδομένα και έγγραφα προγραμματισμού και υλοποίησης που απαιτούνται για τη χρηματοοικονομική διαχείριση, την παρακολούθηση του φυσικού και οικονομικού αντικειμένου και των δεικτών.
- (vii) Να διασφαλίζουν την ακρίβεια, την ποιότητα και πληρότητα των στοιχείων που υποβάλλουν στο ΟΠΣΑΑ, σύμφωνα με το χρονικό πλαίσιο που προβλέπεται στις σχετικές διατάξεις.
- (viii) Να παράσχουν στη διαχειριστική αρχή και/ή στους εξωτερικούς αξιολογητές του ΠΑΑ ή άλλους φορείς που έχουν εξουσιοδοτηθεί να εκτελούν καθήκοντα για λογαριασμό της, όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και αξιολόγηση του προγράμματος, ιδίως σε σχέση με την επίτευξη καθορισμένων στόχων και προτεραιοτήτων.

3. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΑΞΗΣ

- (i) Να τηρούν ξεχωριστή λογιστική μερίδα για την πράξη στην οποία θα καταχωρούνται όλες οι δαπάνες που αντιστοιχούν πλήρως προς τις δαπάνες που δηλώνονται στην ΟΤΔ μέσω των αιτήσεων πληρωμής.
- (ii) Να υποβάλλουν (εφόσον απαιτείται από τη φύση του έργου) στην ΟΤΔ, μετά την ολοκλήρωση της πράξης:
  - α) στοιχεία για τους δημιουργούμενους τόκους από τη χρηματοοικονομική διαχείριση των διατιθέμενων πόρων.
  - β) επικαιροποιημένη χρηματοοικονομική ανάλυση για τον προσδιορισμό των καθαρών εσόδων για τα έργα που παράγουν έσοδα, εφόσον για τον προσδιορισμό των καθαρών εσόδων εφαρμόζεται η εν λόγω μέθοδος.

Στην περίπτωση πράξης / έργου όπου ο υπολογισμός των καθαρών εσόδων του βασίζεται στη μέθοδο του κατ' αποκοπή ποσοστό (flat rate) δεν απαιτείται να γίνει κάποια προσαρμογή στο

ποσοστό χρηματοδότησης της πράξης στην τελική αίτηση πληρωμής που υποβάλλει ο δικαιούχος.

Στην περίπτωση πράξης / έργου που δεν είναι αντικειμενικά δυνατή η εκ των προτέρων εκτίμηση των εσόδων, ο δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλλει ετησίως στοιχεία για τα καθαρά έσοδα της πράξης για περίοδο τριών ετών από την ολοκλήρωσή της έως την προθεσμία για την υποβολή της έκθεσης ολοκλήρωσης του ΠΑΑ, αναλόγως με το ποια χρονική στιγμή προηγείται.

Στην περίπτωση πράξης, η οποία παράγει άμεσα έσοδα μόνο κατά την υλοποίησή της, τα οποία ωστόσο δεν ελήφθησαν υπόψη κατά το χρόνο έγκρισης της πράξης, η επιλέξιμη δαπάνη της πράξης μειώνεται κατά τα καθαρά έσοδα που παρήχθησαν άμεσα κατά τη διάρκεια εκτέλεσής της, το αργότερο κατά την αίτηση τελικής πληρωμής που υποβάλλει ο δικαιούχος.

- (iii) Σε περίπτωση που απαιτείται ιδιωτική συμμετοχή του δικαιούχου, σε ότι αφορά την πράξη, αυτή μπορεί να προέρχεται από ίδιους πόρους ή /και δάνειο ή/και συνδυασμό τους. Η απόδειξη της ιδιωτικής συμμετοχής δύναται να τεκμηριώνεται με αποδεικτικό χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, ή άλλο επίσημο έγγραφο που θα αξιολογείται κατά περίπτωση.

4. ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ – ΕΛΕΓΧΟΙ

- (i) Να θέτουν στη διάθεση, εφόσον ζητηθούν, καθ' όλη τη διάρκεια εκτέλεσης των πράξεων και για όσο χρόνο ο δικαιούχος υποχρεούται για την τήρησή τους, όλα τα έγγραφα, δικαιολογητικά και στοιχεία της πράξης, στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΑΑ, Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής του ΠΑΑ, ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης, ΟΠΕΚΕΠΕ, Επιτροπή Παρακολούθησης και σε όλα τα ελεγκτικά όργανα της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (ii) Να αποδέχονται επιτόπιες επισκέψεις από την ΟΤΔ και τους αρμόδιους με την υλοποίηση της πράξης φορείς και επιτόπιους ελέγχους από όλα τα αρμόδια εθνικά και ευρωπαϊκά ελεγκτικά όργανα, τόσο στην έδρα τους, όσο και στους χώρους υλοποίησης της πράξης, και να διευκολύνουν τον έλεγχο προσκομίζοντας οποιοδήποτε στοιχείο που αφορά την εκτέλεση της πράξης, εφόσον ζητηθούν.
- (iii) Να τηρούν τις ακόλουθες μακροχρόνιες δεσμεύσεις, προκειμένου οι πράξεις να διατηρήσουν το δικαίωμα της συνεισφοράς των Ταμείων:

Για όλες τις πράξεις που υλοποιούνται στα πλαίσια της παρούσας πρόσκλησης, εντός πέντε (5) ετών από την τελική πληρωμή να μην επέλθει:

- ✓ παύση ή μετεγκατάσταση της δραστηριότητας εκτός της περιοχής του τοπικού προγράμματος
- ✓ αλλαγή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος ενός στοιχείου υποδομής η οποία παρέχει σε μια εταιρεία ή δημόσιο οργανισμό αδικαιολόγητο πλεονέκτημα
- ✓ ουσιαστική μεταβολή που επηρεάζει τη φύση, τους στόχους ή την εφαρμογή των όρων που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τους αρχικούς στόχους. Ως ενδεικτική περίπτωση ουσιαστικής μεταβολής αναφέρεται και η διαπίστωση περί πλημμελούς συντήρησης των έργων από τους δικαιούχους, με αποτέλεσμα αυτά να μην είναι πλέον λειτουργικά.

Παράλληλα, υποχρεούνται στην τήρηση των όρων που προβλέπονται στην πρόσκληση, ενώ δεν μπορεί να ενισχυθεί από άλλο Εθνικό ή/και συγχρηματοδοτούμενο πρόγραμμα για την υλοποίηση της ίδιας πρότασης ή τμήματος αυτής.

Επισημαίνεται, ότι ο δικαιούχος της ενίσχυσης μπορεί να μεταβιβάσει πάγια περιουσιακά στοιχεία που έχει ενισχυθεί, μόνο εάν αυτά αντικατασταθούν από άλλα κυριότητας του φορέα και ανάλογης αξίας, που ανταποκρίνονται στην εξυπηρέτηση της πράξης (στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται ενημέρωση της αρμόδιας ΟΤΔ).

Οι δικαιούχοι υποχρεούνται κάθε έτος και στα πλαίσια της διάρκειας των μακροχρονίων υποχρεώσεων τους, να αποστέλλουν ηλεκτρονικά ή εγγράφως στην ΟΤΔ, αποδεικτικά τήρησης των μακροχρονίων υποχρεώσεων τους, έως τις 31-12-2023 και στο μετέπειτα χρονικό διάστημα των μακροχρονίων υποχρεώσεων τους στην ΕΥΔ (ΕΠ) της Περιφέρειας Κρήτης.

Η τήρηση των μακροχρονίων υποχρεώσεων ελέγχεται, μετά την ολοκλήρωση της πράξης, από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5. ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ

- (i) Να αποδέχονται ότι τα στοιχεία τους θα δημοσιοποιηθούν σύμφωνα με το άρθρο 111 του Καν. 1306/2013 και ότι τα στοιχεία ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο επεξεργασίας από τις αρχές ελέγχου και διερεύνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή της Χώρας. Σε κάθε περίπτωση τηρείται η ισχύουσα εθνική και ενωσιακή νομοθεσία σχετικά με την προστασία του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ειδικότερα ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), ΕΕ L 119 της 4-5-2016.
- (ii) Να λαμβάνουν όλα τα μέτρα πληροφόρησης που προβλέπονται στο άρθρο 25 της με αρ. πρωτ. 13215/30-11-2017 (ΦΕΚ 4285/Β'/8-12-2017) ΥΑ, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά, και σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της ΕΥΔ ΠΑΑ που αναφέρονται αναλυτικά στην ιστοσελίδα του ΠΑΑ 2014-2020 και της ΟΤΔ.

6. ΑΠΟΔΟΧΗ ΜΗΝΥΜΑΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Να αποδέχονται ότι τα μηνύματα που αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στη διεύθυνση που έχουν δηλωθεί στην αίτηση στήριξης επέχουν θέση κοινοποίησης και συνεπώς την έναρξη όλων των έννομων συνεπειών και προθεσμιών.

7. ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Η μη τήρηση των υποχρεώσεων της απόφασης ένταξης, δύναται να επιφέρει την ανάκληση της απόφασης ένταξης και την επιβολή των διατάξεων για την ανάκτηση των ποσών ως αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων.

Στις περιπτώσεις που διαπιστώνεται ότι ο δικαιούχος δηλώνει ψευδή στοιχεία προκειμένου να λάβει ενίσχυση ή δεν δηλώνει τα απαραίτητα στοιχεία λόγω αμελείας, η στήριξη δεν καταβάλλεται ή ανακτάται εξ' ολοκλήρου.

Επιπλέον, ο δικαιούχος που δηλώνει ψευδή στοιχεία προκειμένου να λάβει ενίσχυση, αποκλείεται από το υπομέτρο 19.2 για το ημερολογιακό έτος της διαπίστωσης καθώς και για το επόμενο.

Δεν επιβάλλονται διοικητικές κυρώσεις όταν η μη συμμόρφωση οφείλεται σε ανωτέρα βία, σύμφωνα με το άρθρο 4 του Καν. (ΕΕ) 640/2014.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΤΑΣΣΟΜΕΝΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

ΚΩΔ. ΣΑ: ..../...

A/A	Κωδικός ΟΠΣΑΑ 2014-2020	Τίτλος Πράξης/Υποέργου	Δικαιούχος	Συνολικός Προϋπολογισμός (Συνολική Δημόσια Δαπάνη) (€)	Επιλέξιμη Δημόσια Δαπάνη (€)	Μη επιλέξιμες λοιπές αξίες (€)
	ΣΥΝΟΛΟ					

16. Υπόδειγμα Απόφασης Απόρριψης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΓΕΩΡΓΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Η Ευρώπη επενδύει στις αγροτικές περιοχές

ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

CLLD/LEADER ΜΕΣΑΡΑΣ

Ταχ. Δ/ση: Ι.Χριστοδουλάκη και

Γ.Ε.Σαραντουλάκη, Τυμπάκι,

Ηράκλειο Κρήτης

Ταχ. Κώδικας : 702 00

Πληροφορίες:

Τηλέφωνο: 28920 40000

Fax: 2892040006

Email: mesara@anher.gr

Τυμπάκι, <Ημερομηνία>

Α.Π.:

Προς: <Δικαιούχους>

ΘΕΜΑ: Απόρριψη Αίτησης Στήριξης της Πράξης « ..... » με Κωδικό ΟΠΣΑΑ ..... στο ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΠΑΑ) 2014-2020»

ΑΠΟΦΑΣΗ

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Διαχείρισης Προγράμματος CLLD/LEADER Μεσαράς

Έχοντας υπόψη:

1. Το Ν. 4314/2014 για τη διαχείριση, τον έλεγχο και εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων για την προγραμματική περίοδο 2014-2020» (ΦΕΚ 265/Α/23.12.2014), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει,
2. Την αρ. C (2015) 9170/11.12.2015 Απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, για την έγκριση του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2014-2020,
3. Την με αρ. πρωτ. 1065/19.04.2016 (ΦΕΚ 1273/Β'/04.05.2016) Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με θέμα «Θέσπιση διαδικασιών του Συστήματος Διαχείρισης και Ελέγχου του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014-2020» (ΣΔΕ), όπως τροποποιήθηκε σύμφωνα με την με αρ. πρωτ. 3417/22.12.2016 (ΦΕΚ 4222/Β'/28.12.2016) Απόφαση και ισχύει κάθε φορά,
4. Τη με αρ. πρωτ. 2545/17.10.2016 (ΦΕΚ 3447/Β'/2016) Κοινή Υπουργική Απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, Οικονομίας, Ανάπτυξης & Τουρισμού, Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, με την οποία εκχωρούνται αρμοδιότητες της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΑΑ 2014-2020 στις Ειδικές Υπηρεσίες Διαχείρισης Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Περιφερειών

5. Την υπ' αριθ. 2635/20-9-2017/ΦΕΚ 3313/17 Κοινή Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων και Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομίας & Ανάπτυξης «Περί πλαισίου λειτουργίας του Υπομέτρου 19.2 «Στήριξη υλοποίησης δράσεων των στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD/LEADER)» του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας περιόδου 2014-2020», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά,
6. Τη με αρ. πρωτ. 13215/30-11-2017 (ΦΕΚ 4285/Β'/8-12-2017 Απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων σχετικά με το «Πλαίσιο υλοποίησης Υπομέτρου 19.2, του Μέτρου 19, Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων, (ΤΑΠΤοΚ) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, για παρεμβάσεις Δημοσίου χαρακτήρα και λοιπές διατάξεις εφαρμογής των Τοπικών Προγραμμάτων» όπως τροποποιήθηκε και ισχύει κάθε φορά,
7. Τις από 04.04.2016 αποφάσεις - συμπεράσματα της 1ης Συνεδρίασης της Επ. Παρακολούθησης του ΠΑΑ της Ελλάδας 2014-2020, όσον αφορά τα κριτήρια επιλογής των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων ΠΑΑ 2014-2020, όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν,
8. Την με αρ. πρωτ. 237/18-03-2019 πρόσκληση της ΟΤΔ Αναπτυξιακής Ηρακλείου ΑΑΕ ΟΤΑ για την υποβολή προτάσεων στο ΠΑΑ 2014-2020,
9. Την με αρ. πρωτ. .... αίτηση στήριξης πράξης του Δικαιούχου ..... προς την ΟΤΔ Αναπτυξιακής Ηρακλείου ΑΑΕ ΟΤΑ για την ένταξη της πράξης στο ΠΑΑ 2014-2020,
10. Το αποτέλεσμα του διοικητικού ελέγχου, όπως αυτό αποτυπώνεται στο φύλλο διοικητικού ελέγχου στο ΟΠΣΑΑ και στον πίνακα αποτελεσμάτων που εκδίδεται.

Αποφασίζει

Την **απόρριψη** της αίτησης στήριξης της πράξης «.....» με κωδικό Ο.Π.Σ.Α.Α: «.....» και συνολική δημόσια δαπάνη ..... ευρώ, η οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο της με αρ. πρωτ. .... Πρόσκλησης «.....» για τους κάτωθι λόγους:

1. Η πρόταση αξιολογήθηκε **αρνητικά** κατά τον Έλεγχο πληρότητας και επιλεξιμότητας πρότασης για τους ακόλουθους λόγους:

- ... (περιγράφονται αναλυτικά οι λόγοι αρνητικής αξιολόγησης)
- .....
- .....

ή

2. Η πρόταση αξιολογήθηκε **αρνητικά** κατά την Αξιολόγηση των προτάσεων ανά κριτήριο / ομάδα κριτηρίων για τους ακόλουθους λόγους:

- ... (περιγράφονται αναλυτικά οι λόγοι αρνητικής αξιολόγησης)
- .....
- .....

ή

3. Η πρόταση αξιολογήθηκε θετικά αλλά δεν δύναται να ενταχθεί στον Μέτρο ..... του Προγράμματος «Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδας 2014 - 2020», λόγω εξάντλησης της συνολικής προς διάθεση συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης της Πρόσκλησης.

Ο Πρόεδρος της ΕΔΠ

Εμμανουήλ Κοκοσάλης